॥श्रीकृष्णायनमः॥ सूतउवाच॥ श्रुत्वादेवस्यमाहात्म्यंलोहार्गलनिवासिनः॥ त्रैलोक्यनाथाधि
पतेर्विस्मयंपरमंगता॥१॥ धरण्युवाच॥ पद्मपत्रविशालाक्षलोकनाथजगत्पते॥ त्वत्प्रसादाच्चरे
वेशश्रुतंशास्त्रंमहोदयं॥२॥ तवापीच्छाचरासीच्चत्वामहंपरिणंगता॥ जगद्धातर्जगद्योनेजग
त्प्रभुरनंतितः॥३॥ तवसंभाषणेदेवजातास्मिकनकोज्वला॥ अलंकृताचपूताचनवपू
रत्नेणमानद॥४॥ शास्त्रस्यास्यकृतेनाथनात्यनाथपरिश्रमः॥ तदाचतंजगत्सर्वंयच्चकिंचित्प्रव
र्तते॥५॥ इतिमत्वाचमेदेवभ्रांत्यादोदृश्यतेत्वयि॥ लोहार्गलात्परंश्रेष्ठंगुह्यंपरमदुर्लभं॥६॥ ती
र्थंतद्दक्ष्यतेकुत्रतीर्थानांतीर्थसुत्तमं॥ यत्रतिदुर्लभंतीर्थंतत्वंकथयमेप्रभो॥७॥ श्रीवाराहउवा
च॥ नविद्यतेचपातालेनांतरिक्षेनमानुषे॥ समत्वंमथुरयाहिप्रियंममवसुंधरे॥८॥ सूतउवाच
तच्छ्रुत्वावचनंतस्यप्रणम्यशिरसातदा॥ पुण्यानांपरमंपुण्यंपृथ्वीवचनमब्रवीत्॥ पृथ्व्युवाच
॥ शूकरंनैमिषंचैवपुरीवाराणसीतथा॥ एतान्हित्वामहाभागमथुरांकिंप्रशस्यति॥१०॥ श्रीवाराहउवा
च॥ शृणुकृत्स्नेनवसुधेकथ्यमानंमयानघे॥ मथुरेतिचविख्यातामग्निक्षेत्रंपरंमम॥ सुरम्या
चमुनाप्लावजन्मभूमिप्रियाममा॥ शृणुदेवियथालोमिमथुरांयापहारिणी॥१२॥ तत्रवासीनरोया
तिमोक्षंनात्यत्रसंशयः॥ महामाघीप्रयागेतुयत्फलंलभतेनरः॥१३॥ तत्फलंलभतेदेविमथुरया

हिनेहिनो॥ कूर्णेवर्षसहस्रेतुवाराणस्यांतुयत्फलं॥ तत्फलंलभतेदेविमथुरायांक्षणेनहि॥ कार्त्तिक्यां
चैवयत्पुण्यंपुष्करेतुवसुंधरे॥१६॥ तत्फलंलभतेदेविमथुरायांक्षणेनहि॥ मथुरांयःपरित्यज्य
योन्यत्रकुरुतेरतिं॥१७॥ मूढोभ्रमतिसंसारेमोहितोमममायया॥ यःस्मरेन्निवसन्देहेमाथुरंमम
मंडलं॥१८॥ अन्येनोद्धारितंशश्वत्सोपिपापैःप्रमुच्यते॥ दृष्टियोयानितीर्थानिप्रासमुद्रसरां
सिच॥१९॥ मथुरायांगमिष्यंतिसुप्तेचैवजनार्दने॥ मथुरांसमनुप्राप्यस्नात्वायथाविधि॥२०॥ त
स्मिंयांतिपितरोयावत्स्थित्यजन्मनः॥ येवसंतिमहाभागेमथुरांमितरेजनाः॥२१॥ तेपियांतिपरां
सिद्धिंमत्प्रसादान्नसंशयः॥ तत्रयेस्नानिनोमानिभविष्यंतिममप्रिये॥२२॥ पुण्यानिचप
वित्राणिसंसारच्छेदनानिच॥ यत्रहंघातयिष्यामिदानवृष्णवसुंधरे॥२३॥ दैत्यान्घोरान्महाभागे
कंसादीन्घोरदर्पितान्॥ यमुनायत्रसुखदानित्यसन्निहितोध्रुवं॥ वैवस्वतसुतारम्यायमुनायत्रवि
श्रुता॥ तांनदींयमुनांगंगात्रयागेसंगमंश्रिता॥२५॥ गंगाप्लवगुणंप्रोक्तंमथुरेममंडले॥ यमुनावि
श्रुतादेवीनात्रकार्यविचारणा॥२६॥ तत्रतीर्थानिगुह्यानिभविष्यंतिदिनेदिने॥ येषुस्नातोनरोदेवीमम
लोकेमहीयते॥ अथात्रमुंचतेप्राणान्ममकर्मपरायणः॥ नजायतेसमर्त्येषुजायतेसचतु
र्भुजः॥ अविमुक्तेनरस्नातोमुक्तिंप्राप्नोत्यसंशयं॥ तत्रात्यमुंचतेप्राणान्ममलोकंसग

क्षति ३४ विश्रांतिसंज्ञकंनामतीर्थंत्रैलोक्यविश्रुतं यस्मिन्स्नातोनरोदेविममलोकेमहीयते स
र्वतीर्थेषुयत्स्नातोसर्वतीर्थेषुयत्फलं तत्फलंलभतेदेविदृष्ट्वादेवंगतस्मयं ३५ नचयज्ञैर्नतपसान
ध्यानैर्नचसंक्षयमैः तत्फलंलभतेदेविस्नातोविश्रांतिसंज्ञके ३६ कालत्रयंतुवसुधेयेपश्यंतिग
तस्मयं कृत्वाप्रदक्षिणंभीरुःविष्णुलोकंसगछति ३७ अस्तिचान्यतरंगुह्यंसर्वसंसारमोक्षणं
तस्मिन्स्नातोनरोदेविममलोकेमहीयते ३८ प्रयागनामतीर्थंतु देवानामपिदुर्लभं तस्मिन्स्नातो
नरोदेविअग्निष्टोमफलंलभेत् ३९ इहलोकंसमासाद्यनरोसौदेविमोदते तत्रापमुंचतेप्राणान्मम
लोकंसगछति ४० तथाकनखलंतीर्थंसर्वतीर्थवरंमम स्नानमात्रेणतत्रापिनाकदृष्टेसमोदते ४१
अस्तिक्षेत्रपरंगुह्यंनिंदुकंनामनामतः तस्मिन्स्नातोनरोदेविममलोकेमहीयते ४२ तस्मितीर्थेपुण
र्वसनंछित्वाचवसुंधरे पंचाग्निविषयेदेविकांपिल्यांचपुरोत्तम ४३ धनधान्यसमायुक्तंब्रह्मदत्तेन
पालितं तस्मिंस्तुवसतेदेविनिंदुकोनामनापितः ४४ तस्मिन्स्तुवसतेस्तस्मिनापितस्यपुरेममे काले
नमहतातस्यकुटुंबक्षयमागतः ४५ स्त्रीएकुटुंबेनतदासुःखंदुःखपीडितः सर्वसंगपरित्यागी
सागछन्मथुरांपुरीं ४६ ब्रह्मण्यदसथेसोपिवसुमानेवसुंधरे तस्यकर्मपुनंकृत्वास्नातोवेय
मुनानदी ४७ तत्रस्नानंचकृत्तेनित्यकालदृढव्रतः ततःकालेनमहतापंचत्वंसमुपागतः ४५ २

तस्यतीर्थप्रभावेनज्ञातोसोब्राह्मणोनमः तस्मिन्वरार्हेदेविब्राह्मणोयोगिनांवरः ज्ञातिस्मरोम
हाप्राज्ञोविष्णुभक्तोवसुंधरे तस्यतीर्थप्रभावेनब्राह्मोमुक्तिसुदुर्लभा ४८ ततःपरंसूर्यतीर्थेसर्व
पापप्रमोचनं वैरोचनेनविप्रेणासूर्यरत्नाधिनःपुरः अष्टरात्र्येनवलिनाधनकामेनवैपुरः
ऊर्ध्वबाहुर्निराहारस्तप्तवानुत्तमंतपः ४८ साग्रंसंवत्सरंदेवितनःकाममवाप्तवान् व स्त्रा च।
अष्टरात्र्योस्मिदेवेप्रापातालेनिवसाम्यहं वित्तेनापिविहीनस्यकुटुंबभरणंकुतः ५० मुकुरा
तस्यवैसूर्योरहोचिंतामणिंततः चिंतामणिंतुसंप्राप्यपातालंगमनंतदा तस्मिन्तीर्थेनरःस्ना
तेसर्वपापैःप्रमुच्यते तत्रायमुंचतेप्राणान्ममलोकंसगछति ५२ सोमादित्येहनिसंक्रांतौग्र
हणेचंद्रसूर्ययोः तस्मिन्स्नातोनरोदेविएतत्सप्तफलंलभेत् ५३ यत्रश्वेणसंतप्तमिछयापरमंतपः
तत्रवैस्नानमात्रेणध्रुवलोकेमहीयते ध्रुवतीर्थंतुवसुधेश्राद्धंतुकृत्वेनरः पितॄंश्चनारयेत्सर्वा
न्पितपक्षेविशेषतः दक्षिणेध्रुवतीर्थंस्यादृषितीर्थंप्रकीर्तितं तस्मिन्स्नातोनरोदेविममलोकेमही
यते तत्रायमुंचतेप्राणान्ममलोकंसगछति दक्षिणेऋषितीर्थंस्यान्मोक्षतीर्थंवसुंधरे ५७ स्ना
नमात्रेणवसुधेमोक्षंप्राप्नोतिमानवः तत्रायमुंचतेप्राणान्ममलोकेमहीयते ५८ तत्रैवकोटि

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

तीर्थेचदेवानामपिदुर्लभं तत्रस्नानेनदानेनममलोकेमहीयते कोटितीर्थेनरस्नातोदानंदत्वानमुक्तिनः
तारितापितरःसर्वेनतथैवपितामहः कोटितीर्थेनरःस्नातोब्रह्मलोकेमहीयते ततःपरंवोधनीर्थेचपित्र
णामपिदुर्लभं ६१ पिंडंदत्वानुवसुधोपित्लोकंसगच्छति गयापिंडप्रदानेनतत्फलंलभतेनरः ६२ त
त्फलंलभतेदेविज्येष्टेवोध्यानसंपूयः घारप्रेतानितीर्थानिदेवानांदुर्लभानिच ६३ स्नानंदानंजपं
होमंसहस्रगुणितंभवेत् एषांस्मरणमात्रेणसर्वपापैःप्रमुच्यते श्रुत्वातीर्थस्यमाहात्म्यंसर्वान्कामा
नवाप्नुयात् ६४ इतिश्रादिवाराहपुराणेमथुरामाहात्म्येतीर्थप्रभाववर्णनंत्रयोऽध्यायः ॥ ॥ वा
राहउवाच उत्तरेत्वसिकुंडाच्चतीर्थंतुनवसंज्ञकं नवतीर्थात्परंतीर्थंनभूतंनभविष्यति १ तत्रैवस्ना
नमात्रेणसौभाग्यंजायतेध्रुवं रूपवंतःप्रजायंतेस्वर्गलोकेनसंपूयः २ तस्मिन्स्नातोनरोदेविहे
वैश्वसहंमोदते तत्राथमुंचतेप्राणान्ममलोकंचगच्छति तत्रसंयमनंनामतीर्थत्रैलोक्यवि
श्रुतं तत्रस्नातोनरोदेवियमलोकंनगच्छति तत्राथमुंचतेप्राणान्ममलोकंसगच्छति पुनरप्य
त्रवक्ष्यामितच्छृण्वबसुंधरे तस्मिन्संयमनेतीर्थेयद्दानंहिपुरातनं काश्चित्पापसमाचारोनिषा
दोदुष्टचेतनः वसतेनेमिषारण्येसुप्रसन्नेषुपाप्रभुः केनचित्पकालेनसोगच्छन्मथुरांपुरीं ७ त ३

तत्राप्याथकालिंदीक्रमेपश्येचनुर्दृशीं क्रमेपश्येचनुर्दृष्टांनर्वकामोनिषादजः तरितायमुनातेन
प्राप्तंसंयमनंशुभं तस्यतीर्थानुपतितोशिरस्योनदुपानहो सदृष्ट्वापतितौतत्रयमुनाप्रलिलेशुभे त
तोमज्यदृष्टोपापःतस्मिन्तीर्थेवरेशुभे ९ मग्नमात्रस्यतत्राथगतप्राणेभवत्तथा तस्यतीर्थप्रभावे
नजातोसौपृथिवीपतिः सौराष्ट्रविषयेदेविक्षत्रियोभूद्धनुर्धरः नाम्नाक्षत्रधनुर्नामसोमवन्प्रियदर्शी
नः १० पालयामासवसुधांक्षत्रधर्मसमाश्रितः तेनोढाकाप्रियेजस्यपीवरीचसुताशुभा पत्नी
प्रतानांमुख्याचप्रवरासावसुंधरे तयासोरमयामासज्यानेषुवनेषुच ११ प्रसादेषुचरम्ये
षुनदीनांपुलिनेषुच प्रजापालयतस्तस्यदानंचददतस्तथा १५ कालोगच्छतिरत्नस्तुभोगा
सक्तोनविंदति भोगाप्रक्तस्यवसुधेवर्षाणांसविनिर्गता पुत्राःसप्तदशतथाजातकंन्याःपंचसुशो
भनाः एतोपंचप्रतादत्तानाकन्याशुभलोचना पुत्रान्संस्थाप्ययामासस्थानेषुवसुधाधिपः पीव
र्यासहसुप्रस्थएतौसवसुधाधिपः तत्रप्रहृष्टोनृपतिः रुहेतिवदनेमुदः स्मृत्वानुमथुरांदेवीं स्मृत्वा
संयमनंप्रभुं ततःसापीवरीस्त्रीभर्तारंपर्यपृच्छतः किंत्वयाभाषितंदेवमथुरेतिपुनःपुनः एवंस
पृच्छतेदेवीभर्तारंप्रभलोचना प्रियायावचनंश्रुत्वाएजावचनमब्रवीत् मत्तःसप्तत्रमत्तस्मश्र

संवर्द्धभाषणे निश्चयेनास्यवचनंनत्वंदृष्टुमिहार्हसि पीवर्युवाच॥ कथ्यतांतन्ममाचक्ष्वयद्दंवल्न
भानव॥ घ्राणंत्यजाम्यहंदेवयदिगोपयसेमम॥ प्रियायावचनंश्रुत्वाउवाचसनराधिपः॥ शवपूंयदि
वक्तव्यंगच्छामोमथुरांपुरीं तत्रगत्वायथातत्वंकथयिष्यामिभामिनी दृष्ट्वविप्लवंदानंब्राह्मणेभ्यःसु
लोचने पुत्रान्संस्थाप्यदेहित्वासेस्वेस्थानेनिवेशयच कोशंरत्नानियामांश्चपुत्रान्वीक्ष्यपुनःपुनः
ततःसमर्पयामाससज्जनंपुरवासिनं पित्रयैतामहंराज्यंपालितव्यंयथाक्रमं राज्येपुत्रान्नियोक्ष्यामिय
दितेरोचनेनघे राज्यंशत्रुकलत्रंचबंधुवर्गंतथैवच नित्यमिच्छतिवैलोकेममस्नेछानवान्यथा एवंज्ञा
त्वाघपूतेचकर्तव्यंचात्मनोहितं तस्मात्सर्वंपरित्यज्यगच्छामोमथुरांपुरीं शहोकष्टंयदस्माभिपुराराज्यं
मनुष्टितं दृष्टानुमयाज्ञातंत्यागान्नास्तिपरंसुखं नास्तिविद्याचमंचक्षुःनास्तिचक्षुसमंबलं नास्ति
रागसमंदुःखंनास्तित्यागात्परंसुखं यःकामामानुयान्सर्वान्यश्चैनान्केवलंत्यजेत् शाप्तएगत्स
र्वकामानांपरित्यागोविधीयते अभिषिच्यसुतंज्येष्ठंश्रुतयोज्यपरान्वहन् ततःपौरजनंदृष्ट्वा चतुरंग
बलान्वितं ततःकालेनमहतासंप्राप्तेमथुरांपुरीं तेनदृष्ट्वाचसाम्बावासवस्यपुरीयथा तीर्थेद्वादशभि
र्युक्तापुण्यात्यापहरणशुभा॥ रम्यंमधुवनंनामविश्रुतंस्थानमुत्तमं यंदृष्ट्वामनुजोदेविसर्वान्कामा ४

नवाघुयात् वनंतालवनंचैवद्वितीयंवनमुत्तमं तत्रस्नात्वानरोदेविकृतकृत्योहिजायते वनंकुम
दवनंनामतृतीयंवनमुत्तमं तत्रस्नातोनरोदेविकृतकृत्योहिजायते एकादश्यांकृष्णपक्षेभाद्रप
देतथा तत्रस्नातोनरोदेविरुद्रलोकेमहीयते चतुर्थंकाम्यवनंवनानांवनमुत्तमं तत्रगत्वानरो
देविममलोकेमहीयते ४० विमलस्यतुकुंडेतुस्नानात्पापंविमोक्षते यस्तुत्रसंचनेप्राणान्
ममलोकंचगछति पंचमंबाकुलवनंवनंस्थानमुत्तमं तत्रगत्वानरोदेविअग्निस्थानंसगछ
ति यमुनायाःपरेपारेदेवानामपिदुर्लभं अस्तिभद्रवनंनामषष्ठंवनमुत्तमं तत्रगत्वानरोदेवि
अग्निस्थानंसगछति ४ यमुनायाःपरेपारेदेवानामपिदुर्लभं अस्ति तत्रस्नात्वानुसुधे
मद्भक्तोमत्परायणः तस्यवनप्रभावेननागलोकंचगछति सप्तमंतुवनंभद्रेसर्वालोक
विश्रुतं तत्रगत्वानरोभद्रेममलोकंसगछति महावनंचाष्टमंतुसदैवतुममप्रियं तस्मिन्गत्वा
नुमनुजोइहलोकेमहीयते लोहजंघवनंनामलोहजंघेनरक्षितं नवमंतुवनंदेविसर्वपातक
नाशनं वनंविल्ववनंनामदशमंदेवपूजितं तत्रगत्वानुमनुजोब्रह्मलोकेमहीयते एकादशंतु
भांडीरंयोगिनांप्रियमुत्तमं तस्यदर्शनमात्रेणनरोगंभेनगछति भांडीरंसमनुप्राप्यवभानांवनमु
त्तमं वासुदेवंततोदृष्ट्वापुनर्जन्मनविद्यते द्वादशंबदरीवनंदृष्ट्वामर्त्योदेवापरिरक्षितं ममचैवप्रियंभूमे

सर्वपातकनाशनं वैष्णवनेचगोविंदंयेपश्यन्तिवसुंधरे ननेयमपरंयांतियांतिपुण्यकृतांगतिं॥ ५३॥ ६
त्रिदिवाद्धरणीमथुरामाहात्म्येद्वितीयोध्यायः॥ २॥ श्रीवाराहउवाच॥ एवंविधांचमथुरांदृष्ट्वा
नोमुह्यतेनुः एवंवसंतंतंस्मरन्तंतंस्ववसुंधरे १ पद्मद्वचनदाभार्यागर्ग्यंपूर्वंसुदुर्लभंकथितंच
पुरानेनयद्यनंहिपुरातनं २ तवापियत्पुरावृत्तंगर्गेणतत्कथयस्वमे एवंवदंतिराज्ञीचइदंवचनमब्र
वीत् अहंतुपौरीनामगंगातीरेनिवासिनः आगतामथुरांदृष्ट्वाकुमुदस्यचदर्शनावमारु
ह्यमानाचपतिनायमुनाजले गतप्राणसमुत्पन्नासचैवंवसुधाधिपः अस्यतीर्थप्रभावेन
धर्मपुक्तानथानघः धारापतनकेतीर्थेत्यक्काजीवितमात्मनः त्यक्काचात्मतनंदेविधारापत
नकेशुभे त्यक्काप्राणंचवसुधेनागलोकंगनाहिसा यमस्यसारंसंप्राप्यत्यक्काजीवितमात्मनः
विष्णुलोकंचसंप्राप्यदिव्यमूर्तिश्चनुर्भुजः धारापतनकेस्नात्वानाकपृष्टेसमोदते अथात्रमुं
चनेप्राणान्ममलोकंसगच्छति अतःपरंनागतीर्थंनीर्थानामुत्तमोत्तमं यत्रस्नात्वादिवंयांतिये
मनालेपुनर्भवः घंटाभरणकंतीर्थेसर्वपापप्रमोचनं यस्मिन्स्नानोनरोदेवि स्वर्गलोकेमहीपते
अथात्रमुंचनेप्राणान्ममलोकंसगच्छति पुनरन्यत्प्रवक्ष्यामितच्छृणुष्ववसुंधरे नीर्थानामुत्तमंती
र्थंब्रह्मलोकेतिविश्रुतं॥ तत्रस्नात्वाचपीत्वाचनियतोनियतात्मानंब्रह्मणःसमनुस्नानोविष्णुलोकं ५

सगच्छति सोमतीर्थंतुवसुधेपवित्रेयमुनांभसि १५ यत्रमांपद्मनेसोमोघापरेपुरासंस्थिते ३० तत्रा
भिषेकंकुर्यान्तंस्वकर्मव्रतस्थितः मोदतेसोमलोकेतुएवमेवनसंशयः अथात्रमुंचनेप्राणान्ममलोकंसग
च्छति सरस्वत्याश्चपतनंसर्वपापहरंशुभं तत्रस्नात्वानरोदेविश्रवणेपियतिर्भवेत् पुनरन्यत्प्रवक्ष्या
मिमाथुरंममंडलं यस्तत्रकुरुतेस्नानंत्रिरात्रोषितोनरः स्नानमात्रेणमनुजोमुच्यतेब्रह्महत्यया तत्रा
थमुंचनेप्राणान्ममलोकंचगच्छति दशाश्वमेधमवभिः पूजितंसर्वदापुरा तत्रयेस्नातिनियतातेस्व
र्गानंदुर्लभाः २९ मथुरापश्चिमेपार्श्वेसतनंऋषिपूजितं ब्रह्मणास्थिकात्नेनुमनसानिर्मितंपुरा मान
संनामतीर्थंतुऋषिभिःपूजितंपुरा तत्रस्नात्वादिवंयांतिमनास्तेनपुनर्भवा तीर्थंतुविघ्नराजस्यपुण्यंपा
पहरंशुभं तत्रस्नानंचमनुजंविघ्नराजेनपीड्येत् अष्टम्यांचचतुर्दश्यांचतुर्थ्यांचविशेषतः तस्मिन्
तीर्थेवरेस्नानंनपीड्यतेविघ्नराट् विघ्नारंभेषुसर्वेषुयज्ञदानक्रियासुच अविघ्नंकुरुतेनित्यंसतनंपार
तीसुतः तत्राथमुंचनेप्राणान्ममलोकंसगच्छति ततःपरंश्रीकोटितीर्थंपवित्रंपरमंशुभं तत्रैवस्ना
नमात्रेणगवांकोटिफलंलभेत् अथात्रमुंचनेप्राणान्ममलोभमोक्षविवर्जितः सोमलोकमतिक्रम्य
ममलोकंसगच्छति॥ अतपरंश्रीवत्सेशंघंटकोशेषुदुष्करं २१ तत्रस्थितोवराहेमथुरांरक्षतेसदा
तत्रस्नात्वाचदृष्ट्वाचमथुरांतत्रभनेफलं अथात्रमुंचनेप्राणान्ममलोकंसगच्छति इत्यादिवाराह

म० पुराणे मथुरामाहात्म्येयमुनातीर्थप्रभावोनामतीयोध्यायः॥ ३॥ श्रीवाराहउवाच॥ पुनरन्यत्प्रवक्ष्यामि
६ मर्त्यलोकेसुदुर्लभं अनन्तंविद्धितीर्थं अचलंध्रुवमव्ययं तत्रनित्यंस्नानंदेविलोकानांहितकाम्यया मा
घशुक्लामनुजोदेविमुक्तिभाजोभवंतिते २ अयनेविषुवेचैवसक्रांतौचवसुंधरे अनंततीर्थमासाद्यमुच्य
तेसर्वपातकैः ३ अक्रूरेतिपुनरुक्त्वाराहरूपीदिवाकरे राजसूयाश्वमेधाभ्यांफलंप्राप्नोतिमानवः तीर्थराजंहिचाक्रूरंस्नानांगेषुमुत्तमं तत्फलंसमवाप्नोतिसर्वतीर्थावगाहनात् अस्मिन्तीर्थेपुराहृ
तंक्षणंध्रुवसंधरे ४ नाम्नानुसुधनोनाममभक्तस्तवहि धनधान्यसमायुक्तोबंधुपुत्रसमन्वि
तः ५ वंशपुत्रकलत्रैश्चगृहेवसतिचोत्तमे पुत्रदारममत्वेनममभक्तोवसंधरे गच्छंतिदिवसास्तस्य
मासाःसंवत्सरास्तथा कृतेतिगृहकृत्यानि धनोपायेनतित्पसः मानकूटंतुलाकूटंनकरोतिसक
हिंचित् एवंचवसतस्तस्यवृद्धोवत्सरगता नित्यकालंचकुरुतेहरेरर्चनंमनसं पुष्पधूपप्रदा
नेनचंदनेनसुगंधिना उपचारेणदिव्येनधूपेनचसुगंधेना एकादश्यांचकुरुतेपक्षयोरुभयो
रपि सोपवासस्तुवसुधेरात्रौजागरणंशुभं सगछतिसदाकालमक्रूरंचैवजागरे सगत्वानन्यते
सुश्रूरमाग्नेचैवसर्वंहि सुधनस्तुवणिक्श्रेष्ठकदाचिद्रात्रजागरे गछमानोगृहीतस्तुचरणैर्न
रराक्षसाकृष्णवर्णोमहाकायउग्रकेशोभयंकरः पादेगृहीत्वावसुधेवचनंचेदमब्रवीत् राक्षसोहं ६

वसामिवनमाश्रितः १६ त्वामद्यभक्षयिष्यामिनचेन्मेयास्यसिप्राणान्मनो॥ सुधनउवाच॥ व्रतिगछं
दिनंचाद्यतवरास्यामिपुष्करे भक्षयस्वचमेगात्रंमिष्टान्नपरितोषितं जागरेदेवदेवस्यकर्तु
मिछामिराक्षसः ममव्रतंसदादेवेभक्त्यानागर्तिचक्रिरे एवंजागरणंकृत्वाप्रभातेनवसन्निधौ
आगमिष्याम्यहंक्षीघ्रमादित्योदयनंप्रति पश्चात्खादसिमेगात्रंजागरंहिनिवर्तने २० संतो षेमो
षनार्थायममैतद्व्रतमुत्तमं मारक्षोव्रतभंगोहिदेवनाशयणंप्रभुं ११ जागरेविनिवृत्तेतुमांभक्षय
येप्सितो सुधनस्यवचश्रुत्वाब्रुवन्रक्षःक्षुधार्दितः उवाचमधुरंवाक्यंवणिजंतदनंतरं मि
थ्याप्रभाससेसाधोत्वंपुनः कथमेष्यसि कोहिरक्षोमुखाद्दृष्टोमानुषोयोनिवर्तने राक्षसस्य
वचश्रुत्वासवणिक्वाक्यमब्रवीत् सत्यमत्रंजगत्सर्वंसर्वंसर्वेप्रतिष्ठितं यद्यहंचवणिक्कृ
र्वंपूर्वकर्मानुदूषितः प्राप्नुयांमानुषोभावोविहितेनांतरात्मना श्रृणुनत्समयंरक्षोयेनाहंपुनरा
गमः दत्वाजागरणंतवनतेयित्वायथासुखं पुनरेष्यामहंरक्षोनासत्यंविद्यतेमयि सत्यमूलं
जगत्सर्वंसर्वंसत्यंप्रतिष्ठितं सिद्धिर्लभंतेसत्येनस्वयंवेदाश्चागाः सत्येनदीयतेकन्यासत्यंज
त्यंनिबोधणाः सत्यंवदंतिराजानः सर्वंसत्येप्रतिष्ठितं सत्येनगम्यतेस्वर्गोमोक्षंसत्येनगम्यते सत्ये
नसूर्यस्तपति सत्यसोमोविराजते यमःसत्येनहरति सत्यादिंद्रोविराजते वरुणश्चक्रुवेरश्च

नोचसत्येप्रतिष्ठितौनचासत्यंवदिष्यामिब्रह्मराक्षसकर्हिचित् ब्रह्मराक्षसमेऽभ्यान्नागच्छेद्य
द्यहंपुनः दत्वाचभूमिदानंच अपहारंकरोतियः तेनपापेनलिप्येयंयद्यहंनागमंपुनः पूर्वभुक्ता
स्त्रियंयेतआत्मीयांसुसमाहितां वर्जयंतिचयेषानेषांपापंभवेन्नमः पाकभेदंतुयःकुर्यान्नदात्म
नोहिपरस्यच तेनपापेनलिप्येयंयद्यहंनागमंपुनः अमावास्यांमहारक्षः श्राद्धंकृत्वास्त्रियंव्रजेत्
तेनपापेनलिप्येयंयद्यहंनागमंपुनः गत्वारजस्वलांनारीकाममोहव्रपीडितः तेनपापेनालिप्येयं
यद्यहंनागमंपुनः षष्ठ्यष्टमीत्वमावास्याउभेपक्षेचतुर्दशी स्नानोयांगतिंगच्छेन्नयद्यहंनागमं
पुनः सत्पुभार्य्याविसृष्टाहियोभिगच्छतिनिर्घृणः तेनपापेनलिप्येयंयद्यहंनागमंपुनः गुरुप
त्नीराजपत्नीयोभिगच्छतिमोहितः तेनपापेनलिप्येयंयद्यहंनागमंपुन दास्यामितिवचश्चो
क्त्वानैवंदद्यात्कथंचनः तेनपापेनलिप्येयंयद्यहंनागमंपुनः यस्तुकन्यांकृत्वात्वन्यस्मैनु
प्रयच्छति तेनपापेनलिप्येयंयद्यहंनागमंपुनः पातकानांचयेलोकायेलोकाःमित्रघात
कः तेषांगतिंप्रपद्येयंयद्यहंनागमंपुनः ब्रह्मघ्नेचसुरापेचचौरभग्नव्रतेनघा तेषांगतिं
प्रपद्येयंयद्यहंनागमंपुनः वाराहउवाच सुधनस्यवचःश्रुत्वासंतुष्टोब्रह्मराक्षसः उ
वाचमधुरंवाक्यंगृह्यतांघ्रंनमोस्तुते ब्रह्मराक्षसमुक्तोसोवणिजोविधानेप्रयः पुनर्नृप

तिदेवान्नेममभक्ष्यावस्थितः अथघ्रातसमयेनन्यविक्षेपकोविद ॥ ७ ॥ नमोनारायणायेतिउक्त्वा
यैचपुनःपुनः निद्रातेजागरेस्वप्नकालिंद्याःसलिलेस्नानं दृष्ट्वामांदिव्यरूपंतुगतोसौप्रथमंपुरी दृष्ट
श्चाग्नेत्वत्तेनपुरुषोहिव्यरूपकृत ससंदृष्टोमयादेविक्षमवांन्प्रस्थितोद्रुतं पुरुषस्यवचःश्रुत्वासुध
नोवाक्यमब्रवीत् अहंगच्छामित्वरितोब्रह्मराक्षससन्निधौ निवारयामासतदानगन्तव्यंत्वयानघः ५१
जीवितोधर्ममाहात्म्यमनेधर्मकृतोयतः पुरुषस्यवचःश्रुत्वासवणिग्वाक्यमब्रवीत् नचासत्यंवदि
ष्यामियास्येऽहंससन्निधौ ब्रह्मराक्षसमासाद्यसत्यवाक्यपरायणः उवाचमधुरंवाक्यंतस्मैराक्षस
संन्निधौ आगतोस्मिमहाभागनर्तयित्वायथासुखं विक्षवेत्लोकनाथायमयादत्तंहिजागरं इद
मारोग्यमेरूपोभक्तयस्त्वयोपेतं यथान्यायविधानेनयथावानवरोचते नोक्तपूर्वंमयासत्यंकदाचि
दपिराक्षस तेनसत्येनमेधंस्वब्रह्मराक्षसराक्षण वणिजस्यवचःश्रुत्वाततोसौब्रह्मराक्षसः उवाचमधु
रंवाक्यंसुधनंतदनंतरं साधुतुष्टोस्मिभद्रंतेसत्यधर्मपरायणं वणिजस्यापिवित्तस्ययस्मात्तेबुद्धि
दत्ता जागरस्यस्मरन्तस्यमम्प्रपुण्यंप्रयच्छवैनस्पुण्यप्रभावेनयथाहंमुक्तिमाप्नुयां सुधनउ
वाच नाहंदास्यामिनेपुण्यंनान्यस्यनरभोजनं अहंवाथस्मरंवाप्रकरोम्यहमेवच सुधनस्यवचः
श्रुत्वा ब्रह्मराक्षसःएकान्तस्थमेपुण्यंदेहित्वंप्रपूजनं सुधनोवाच नाहंदास्यामिनेपु

एवंयथोक्तंचसमाचरः केनत्वंकर्मदोषेणराक्षसत्वमुपागतः किंत्वंमांचनजानासिश्रीनिवासीत्यहं
नवः अग्निरुवाचनामछंदोगीब्राह्मणोऽतमः इष्टकास्तुहरेर्नित्यंपरकीयास्तुसर्वदा तीर्थप्रतिग्र
हंकृत्वानिंद्यदानेषुसर्वदा उपहासनयात्यत्कामधुरांपापनाशिनी मरुस्थलेमहाघोरेमनोरुद्
वयोगतः वर्षत्यतिमहाघोरेधारासारैर्दिवानिशं प्रावृष्कालेनिरीक्षेवाकिंचिन्मावरणंनमे
पर्वण्यपरुत्तदानायेनतीर्थप्रतिग्रहान्दिमांयोनिमिछंतिमहादुःखनिबंधनीं गतेवहुनरेकाले
मरुभूमौसरेमम्या इष्टोब्राह्मणरायादएककएकश्चिदागतः सूर्योदयमनुप्राप्यसध्यावंदनवर्जि
तः कृत्वामत्रपरीक्षेतु सरेणैचविवर्जितः तदृष्टानछरीरंसंक्रांतेभोगार्तिप्सया सद्विजोमंदभा
ग्यान्मेकेनचिद्धणिजासह अर्थलोभेनसंप्राप्तेमथुरायांपथाहरिणी मानुष्यरुक्मात्वंयोनिरसा
सुरारूणं अन्यच्चश्रृणुभोमित्रममकर्मसुरारूण इष्टकास्तुहरेर्नित्यंपरकीयास्तुसर्वदा हृता
स्तुगरुकामेनरादत्तसत्वमुपागतः मयात्वंक्षियथाघ्नउपकारकृत्वमेमे एकविप्रामृणंमेद
हिलंभद्रसत्तमः कूपमानुसमायुक्तसवर्णैकवाक्यमवीत् दत्तदानंतुविप्रस्यएकविंशेप
कस्यतु एकत्वप्रभावेनराक्षसोमुक्तिमाप्नुयात् श्रीवाराहउवाच सुधनरुक्ननोदेवि
श्वरुपंजनार्दनः अब्रवीत्तुस्थितंदेवंदृष्ट्वासौधरणीगतः उवाचमधुरंवाक्यंदेवदेवोजनार्दनः ८

चतुर्भुजोदिव्यतनुः शंखचक्रगदाधरः विमानवरमारुह्यममलोकंव्रजस्वच इत्युक्तामाधवोदेवि
तत्रचैवांतरधीयत सुधनःसएसरीरेणिसकुटुंबोवसुंधरे विमानवरमारुह्यविष्णुलोकंननोगत ए
षतीर्थप्रभावोवैकाथेनतेवसुंधरे अक्रूरेचपरंतीर्थंनभूतोनभविष्यति तस्यतीर्थचभावेनसु
धनोमुक्तिमाप्नुयात् ६२ द्वादश्यांशुक्लपक्षस्यकुरुक्षेत्रसमोभवेत् तस्मिन्स्नातस्तुवसुधेएन
स्तत्फलंनभेत् कार्तिकीसमनुप्राप्यतीर्थेतुवसुधरे हयोत्सर्गनरःकुर्वन्नारयेच्चकुलोद्भवा
न् आढ्यःकुरुतेसुभुकानिर्वाप्यत्रयनोनरः पितरस्तारितास्तेनसदेवर्षिपितामहाः इत्याहिवाराह
पुराणेभगवच्छास्त्रेमथुरामाहात्म्ये अक्रूरतीर्थप्रभावोनामचतुर्थोऽध्यायः॥ ४॥ श्रीवराह
उवाच वत्सक्रीडवनंनामतीर्थंतेत्वपरंमहः तद्धरण्यिलावंरंरुक्मचंद्रसन्निभं स्नानमा
त्रेणतत्रैवनरोलोकंसगछति तत्रायसुंचतेप्राणान्ममलोकेमहीयते पुनरन्यन्ब्रवीम्यहं
तच्छृण्ष्वसुंधरे अस्तिभांडीरकंनामतीर्थपरममुत्तमं पालैलालैस्तमालैश्चनस्तभिश्चार्जुनै
स्तथा इंगुदीपीलुकैश्चैवकरीरैरक्तपुष्पकैः तस्मिन्भांडीरकेस्नानेनियतोनियताशनः सर्वपाप
विनिर्मुक्तोविष्णुलोकंसगछति तत्रायसुंचतेप्राणान्ममलोकंसगछति पुनरन्यन्ब्रवीम्यहंक्षेत्रं
वृंदावनंममः तत्राहंक्रीडयिष्यामिगोपीगोपालकोसहः सुरम्येसुचनीलंचदेवदानवदुर्लभं

भं तत्रकुंडेमहाभागेवटगुल्मलतावृतेतत्रस्नांनंप्रकुर्वीतएकएवोपोषितोनरः गंधर्वैरप्सरोभिश्चक्रीडमानः समोदते तत्रार्थसंचयेनाप्राणान्ममलोकंसगच्छति पुनरन्यत्प्रवक्ष्यामिमहापातकनाशनं तस्मिन्वृंदावनेतीर्थे यत्रकेशीनिपातितः गंगास्नानगुणंपुण्यंयत्रकेशीनिपातितः केशीस्नानगुणंपुण्यंयत्रविश्रमतेहरिः तस्माच्छतगुणंपुण्यंनात्रकार्य्याविचारणा तत्रापिचविशेषोस्तिकेशितीर्थेवसुंधरे तस्मिन्पिंडप्रदानेनगयातुल्यफलंलभेत् गयापिंडप्रदानेनयत्फलंप्राप्यतेनरैः स्नानदानेतथाहोमेग्निष्टोमफलंलभेत् सूर्यतीर्थेतुवसुधेछायादित्यसंज्ञके कालियोरमतेतत्रकालिंदीसलिलेशुभे आदित्येवीक्षितेभूमेप्रीतार्तेनमयातदा छायादित्यंपुनरादित्यालयंतिमसन्निधौ कोलिकोदृमिनस्तत्रः आदित्यास्थापितोमयावरंवृणीष्वभद्रंवोयद्यामनसिवर्तते आदित्याऊचुः। वरंदासिचेद्देववरार्थंदिवावयं अस्मिन्तीर्थेवरेस्थानंमत्साकंसंप्रदीयतां आदित्यानांवचश्रुत्वाततोहंवाक्यमब्रवीत् छायादित्यसंज्ञंहिस्थानमेतद्भविष्यति चैत्रमासेनरःषष्ठ्यांशुक्लपक्षेवसुंधरे नास्मिन्स्नातोनरोदेविसर्वकामानवाप्नुयात् आदित्येहनिसंक्रांतौनास्मिन्तीर्थेवसुंधरे तस्मिन्स्नातोनरोदेविसर्वान्कामान्वाप्नुयात् मनसाभीप्सितंकार्यंसंघाघ्रोतिनसंशयः सूर्यतीर्थेनरःस्नात्वादृष्ट्वादित्यान्वसुंधरे आदित्यभवनंप्राप्यकृतकृत्यःप्रजायते अथात्रसंचयेप्राणान्ममलोकंसगच्छति

कालियस्यहृदंगत्वाक्रीडंकृत्वावसुंधरे स्नानमात्रेणनरैवमुच्यतेसर्वकिल्बिषैः अथात्रसंचयेप्राणान्ममलोकंसगच्छति उत्तरेहरिदेवस्यदक्षिणेकालियस्यतु अनयोर्देवयोर्मध्येमनाक्षेत्रंपुरंभवा ज्येष्ठस्यशुक्लद्वादश्यांस्नात्वातुनियतेंद्रियः मथुरायांहरिंदृष्ट्वाप्राप्नोतिपरमांगतिं यमुनायांबलिक्षेस्नातः शुचिर्भूत्वाजितेंद्रियः समभ्यर्च्याच्युतंसम्यक्प्राप्नोतिधनियमांगतिं अपिचास्मत्कुलेजातःकालिंद्याःसलिलेशुभे अर्चयिष्यतिगोविंदंमथुरायांमुदोन्वितः भूर्भुवःस्वस्तलेनापिनपातालतलमले १६ नोर्ध्वलोकेमयादृष्टंनादक्षेत्रंवसुंधरे ननत्पुण्यैर्ननद्रव्यैर्ननतपोभिर्ननज्ञपैः नलभ्यंविविधैर्यज्ञैर्लभ्यंमद्भक्तभावत श्रीविष्णोःकृपयानूनंतत्रवासोभविष्यति विनाविष्णुप्रसादेनस्थिमेकंनतिष्ठति अन्यैश्चकाचित्सासृष्टिर्विधातुर्वानिरेकिणी नयत्रेक्षणान्यक्षुमीप्सुरोपीप्सरोयतः अहोमूर्खेषुदौर्बल्यमहोभाग्यस्यदौर्विधं अहोमोहस्यमहिमाथुरायैवसेव्यते सापदंसंपदंज्ञात्वासापापंकामयेच्चकः चपलाच्चापलाश्चैवमत्वामन्पुरमाश्रयेत् त्रिरात्रमपियेतत्रवसंतिनियतेंद्रियः त्रिकालमपिभुंजानोवाश्यभक्तसमोहिसः नयोगेपागतिर्नृणांमन्वंतरशतैरपि अन्यत्रहेलयापासात्रलभ्यतेमन्त्रसादनः ज्येष्ठमासेतुद्वादश्यांसम्भ्यर्च्यजनार्दनं धन्योसौपिंडनिर्वाप्यंयमुनायांप्रदास्यति इत्यादिवाराहपुराणेमथुरामाहात्म्येपंचमोध्यायः ५

श्रीवाराह उवाच॥ यमुनापारमुल्लंघ्यतत्रैवनुमहावने यमलार्जुनकंतीर्थंकुंडंतत्रचविद्यते पर्यस्तं
पूकटंभिन्नभांडकुटीघटं तत्रस्नानोपवासेन अनंतफलमश्नुते द्वादश्यांशुक्लपक्षस्यज्येष्टमासे
वसुंधरे तत्रस्नानेनदानेनमहापातकनाशनं निखिलांतान्परिक्रामन्वसंतंत्यानिबंधनात्गो
विंदेजागरंकृत्वाकृतकृत्योभविष्यति तत्रैवनुमहातीर्थंवनेवकुलसंज्ञके तत्रस्नानेनदेविरुद्रलो
केमहीयते चैत्रमासेचनुदर्शेशुक्लपक्षेवसुंधरे तत्रस्नानेनरोयाति ममलोकनसंशयः अस्तिभा
ऽहदंनामपरेपारेसुदुर्लभं दृषद्वतेप्रहरत्तत्रआदित्यःशुभकारिणः तत्रचार्कस्यलोकंडेस्नानयःकुरु
तेनरः सर्वपापविनिर्मुक्तःसूर्य्यलोकेव्रजेन्नरः तत्राथमुंचतेप्राणान्ममलोकंसगच्छति अर्कस्यलस
मीपेतुकूपंतुविमलोदकं सप्तसामुद्रिकंनामदेवानामपिदुर्लभं तत्रस्नानेनवसुधेममलोकंसगच्छ
ति अथात्रमुंचतेप्राणान्ममलोकंसगच्छति तत्रवीरस्थलंनामक्षेत्रंगयापरंममः यस्सन्नसलिल
चैवपश्चोत्पलविभूषितं यस्तत्रकुरुतेस्नानं एकरात्रोषितोनरः समत्यसाहस्रश्रोणीवीरलोकेमही
यते अथात्रमुंचतेप्राणान्ममलोकंसगच्छति कुरुस्थलंचतत्रैवपुण्यंपापहरंशुभं तत्रस्नानेनरो
देवीव्रजलोकेमहीयते अथात्रमुंचतेप्राणान्ममलोकंसगच्छति तत्रपुष्पस्थलंनामतीर्थंत्रैलो
क्यविश्रुतं तत्रस्नानेनरोदेवीममलोकंव्रजेन्नरः तत्राथमुंचतेप्राणान्ममलोकंसगच्छति महास्थलं
चतत्रैवपृथिवीक्षेत्रमनुत्तमः तत्रस्नानेनमनुजःपृथिवलोकेमहीयते॥ एतेपंचस्थलाख्याताः महापा १०

तकनाशनःतेषुस्नानंतुवसुधेव्रतेनासहमोदते तत्रगोपीश्वरेनाममहापातकनाशनः॥ कुरुस्थलंपुण्य
र्थेहिसहस्राणिचषोडशी गोप्योरूपाणिचक्रुश्चतत्रान्क्रीडंचकेप्रभुं यदाबालेनकृष्णेनभग्नार्जुनयु
गंतरुश्चकटंचतथाभिन्नंघटभांडकुटीरकंधरं तामिरत्नैश्चगोपीविक्रीडंतंयदृच्छसि॥ परिष्वक्तंहिका
मेनव्याजेनैवसुगोपितं मातरत्नैश्चागत्यदैवैरुक्तोयथोदितं गोपवेषधरंदेवंमाभिषिक्तंचकारह॥ आनीय
सप्तकलशान्रत्नौषधिपरिप्लुतान् गोपीमंगलपाठेनस्नापितोहेमकुंडल गोप्योगायंतिनृत्यंतिकृष्ण
कृष्णमितिब्रुवन् तत्रगोपीश्वरंदेवंमातृभिस्स्नाप्यभूषितं कूपंचस्नाप्ययामासः मांगल्यैकलशैश्शुभैः स
प्तसामुद्रिकंनामकूपंतुविमलोदकं देवस्याग्रेसुवसुधेगोपीशस्यमहात्मनः पितरश्चाभिनंदंतिपा
नीयंपिंडमेवच सप्तसामुद्रिकेकूपेयःश्राद्धंसंप्रयास्यसि २७ पितरस्तारितास्तेनकुलानांसप्तसप्त
तिः सोमवारेत्वमावास्यांपिंडदानंकरोतियः गयापिंडप्रदानंचकृतंतेनात्मसंज्ञयं गोविंदस्यचगोवि
दतथागोपीश्वरस्यच मध्येतुमरणंयस्यप्राक्तस्येतिसत्लोकतां तथावृक्षरुद्रस्यगोविंदस्यैवमध्य
तः तद्वृक्षलक्षणंपूर्वंगोपीशस्यैवमध्यतः एतेषुस्नानदानेनापिंडपातेनभाविनि नरस्तारयतेपुंसां
दृष्टापूर्वान्दशापरान् एवंस्नानोनरोदेविदेवैश्चसहमोदते अथात्रमुंचतेप्राणान्ममलोकंसगछ
ति वत्सपेत्रमहापुन्यंतीर्थंपरमशोभनम् मथुरादक्षिणेपार्श्वेवत्सएजविभूषितं॥ अत्रस्नानेन
दानेनवांछितफलमाप्नुयात् तत्रायमुंचतेप्राणान्ममलोकंसगछति॥ पाथुरादक्षिणेपार्श्वेक्षेत्र

क्षेत्रंफाल्गुल्गुणकंतथा तत्रस्नात्वाचपीत्वाचवीरलोकंसमोदते तत्रफाल्गुणकेचैवतीर्थेपरमदुर्लभं
वृषभांजनकन्यासक्षेत्रंमेदुर्लभंमहत् तत्राभिषेकंयकुर्यात्सदेवःसहमोदते तत्राथसुंचनेघ्राणान्
भ्रमलोकेमहीयते ॥ अस्तितालवनंनामधेनुकासुररक्षितं मथुरापश्चिमेभागे॥ अपूरयेद्धयोजनं तत्रकुं
दुस्वच्छजलनीलोत्पलविभूषितं तत्रस्नानेनदानेनवाछितंफलमाप्नुयात् ॥ अस्तिसवाटकंनामगुह्य
क्षेत्रंपरममः तत्रकुंडंविशालास्तिघ्रसन्नसलिलंशुभं तत्रस्नानंयःकुर्यादेकरात्रोषितोनरः ॥ अग्निष्टोम
फलंचैवलभतेनात्रसंशयः ॥ मथात्रमुंचनेघ्राणान्ममलोकंसगछति मथुरापश्चिमेभागेऽपूरार्द्ध
योजने मयातत्रनपश्रेष्ठपुरार्थंवसुंधरे देवकीगर्भसंभूतोवसुदेवगृहेशुभे तत्रपूर्णेनहिमया
रविरणधिनसदा स्नध्वः प्राग्नोमयापुत्रोत्पवान्सगुणान्वितः तत्रैवतुमयाहृष्टपन्नरुपोदिवाकरः
मासिभाद्रपदेदेविनिगमनेनविभावसु सन्नम्यांशुक्लपक्षस्यरविसिष्टतिसर्वदा तस्मिन्नहनियः
स्नानंकुर्यात्कुंडेसमाहितः ननस्यदुर्लभंलोकेसर्वदातादिवाकरः ॥ प्राहित्येहनिसंप्राप्तेसप्तम्यांतुव
सुंधरे नरेवाप्यथवा नारी प्राप्नोत्यविपुलंफलं तत्रैवतत्पुरुषाःसतनुनापुरु ॥ प्राहित्यतनु
रुत्थाप्यप्राप्नोभीष्मोमहाबलः एतनुःप्राप्यसन्सुचंगतोसोहरिनापुरं तत्रस्नानेनदानेनवाछि
तंफलमाप्नुयात् ५० इत्यादिवाराहपुराणेभ॰ मथुरामाहात्म्येषष्ठोऽध्यायः ६ ॥ श्रीवाराहउवाच
विप्रनियोजनानांतुमाथुरंममंडले यत्रतत्रनरःस्नानोमुच्यतेसर्वपातकैः ॥ वर्षाकालेनुस्नातव्यं ९१

यत्रस्नानंनिरोदकं पुन्यात्पुण्यतमंचैवमाथुरेममंडले सप्तद्वीपेषुतीर्थानिपुण्यान्यायतनानिच
मथुरामांगमिष्यंतिस्नेतुसदमपि प्रायेणात्रिंतुदृष्टामांमथुरायांवसुंधरे तेनरामांप्रपश्यं
तिसर्वकालंनसंशयः सुस्नोत्यिंतुवसुधेदृष्टामेमुखपंकज सप्तजन्मकृतंपापंतत्क्षणादेव
मुच्यते मथुरावासिनोलोकासर्वेतेमुक्तिभाजनः मथुरासमनुप्राप्यदृष्टादेवंतुकेशवं स्नात्वापुन
रुत्कालिंगायोमांपश्यतिसर्वदा सतनंफलमाप्नोतिराजसूयाश्वमेधयोः प्रदक्षिणंकृतानेनसप्त
द्वीपावसुंधरा प्रदक्षिणंकृतायेनमथुरायांतुकेशवं घृतपूर्णेनपात्रेणसमग्रेणचवाससा केशवस्या
ग्रतोरत्नादीपकंतुवसुंधरे पंचयोजनविस्तारमायामेपंचविस्तरं दीपमालासमाकीर्णंविमानंसर्वका
मिकं समारोहतिवैनित्यं प्रभामंडलमंडितं येदेवायेचगंधर्वासिद्धचारणपन्नगाः तेस्पर्हंतिसदादेवि
पुण्यमस्तिकृतेभुविः यद्दिकालांतरेपुण्यहीयतेस्पपुण्यकृत् सतांपुण्यगृहेदेविजायतेमानवोहिसः पृथि
व्युवाच स्वेत्रेहिरत्नतेदेवकल्पिद्रंपापनाशनं यस्तरत्नःपिपूणचैश्वभूतपतेविनायकैः प्रतिमाभिरा
मृष्टंक्षेत्रेनफलदंभवेत् श्रीवाराहउवाच मत्तस्तेत्रंतेनपपूतिनतत्प्रभावात्कदाचनः नविकुंवंतितेह
पूजा मत्पुरुषाहिदेहिना रत्नार्थंहिमयादत्तादिवात्तारत्नुवरानने लोकपात्तारत्नुचत्वारस्तीर्थर
क्षंतियेसदा श्वेतंरक्षंतिचेद्रत्नुयमोरक्षंतिदक्षिणं पश्चिमंरक्षंतेनित्यंवरुणापापूधकस्थयं उ
त्तरंतुकुवेरत्नुमहाबलपराक्रमः मध्यंतुरक्षतेनित्यंशिनोदेवउमापतिः मथुरापाग्रहेयरत्नुप्रसादं

यत्रस्नानंनिरोदकं पुन्यात्पुण्यतमंचैवमाथुरेममंडले सप्तद्वीपेषुतीर्थानिपुण्यान्यायतनानिच
मथुरामांगमिष्यंतिस्नेतुसदमपि प्रायेणात्रिंतुदृष्टामांमथुरायांवसुंधरे तेनरामांप्रपश्यं
तिसर्वकालंनसंशयः सुस्नोत्यिंतुवसुधेदृष्टामेमुखपंकज सप्तजन्मकृतंपापंतत्क्षणादेव
मुच्यते मथुरावासिनोलोकासर्वेतेमुक्तिभाजनः मथुरासमनुप्राप्यदृष्टादेवंतुकेशवं स्नात्वापुन
रुत्कालिंगायोमांपश्यतिसर्वदा सतनंफलमाप्नोतिराजसूयाश्वमेधयोः प्रदक्षिणंकृतानेनसप्त
द्वीपावसुंधरा प्रदक्षिणंकृतायेनमथुरायांतुकेशवं घृतपूर्णेनपात्रेणसमग्रेणचवाससा केशवस्या
ग्रतोरत्नादीपकंतुवसुंधरे पंचयोजनविस्तारमायामेपंचविस्तरं दीपमालासमाकीर्णंविमानंसर्वका
मिकं समारोहतिवैनित्यं प्रभामंडलमंडितं येदेवायेचगंधर्वासिद्धचारणपन्नगाः तेस्पर्हंतिसदादेवि
पुण्यमस्तिकृतेभुविः यद्दिकालांतरेपुण्यहीयतेस्पपुण्यकृत् सतांपुण्यगृहेदेविजायतेमानवोहिसः पृथि
व्युवाच स्वेत्रेहिरत्नतेदेवकल्पिद्रंपापनाशनं यस्तरत्नःपिपूणचैश्वभूतपतेविनायकैः प्रतिमाभिरा
मृष्टंक्षेत्रेनफलदंभवेत् श्रीवाराहउवाच मत्तस्तेत्रंतेनपपूतिनतत्प्रभावात्कदाचनः नविकुंवंतितेह
पूजा मत्पुरुषाहिदेहिना रत्नार्थंहिमयादत्तादिवात्तारत्नुवरानने लोकपात्तारत्नुचत्वारस्तीर्थर
क्षंतियेसदा श्वेतंरक्षंतिचेद्रत्नुयमोरक्षंतिदक्षिणं पश्चिमंरक्षंतेनित्यंवरुणापापूधकस्थयं उ
त्तरंतुकुवेरत्नुमहाबलपराक्रमः मध्यंतुरक्षतेनित्यंशिनोदेवउमापतिः मथुरापाग्रहेयरत्नुप्रसादं

क्षेत्रंफाल्गुनकंनथा तत्रस्नात्वाचपीत्वाचवीरलोकंसमोदते तत्रफाल्गुनकेचैवतीर्थेपरमदुर्लभं
वृषभांजनकंनामक्षेत्रंमेदुर्लभंमहत् तत्राभिषेकंयकुर्यात्सदेवःसहमोदते तत्राथमुंचतेप्राणान्
ग्रमलोकेमहीयते ॥ अस्तितालवनंनामधेनुकासुररक्षितं मथुरापश्चिमेभागे॥ अपूरयेद्धयोजनं तत्रकुं
दुस्वछजलनीलोत्पलविभूषितं तत्रस्नानेनदानेनवांछितंफलमाप्नुयात् ॥ अस्तिसवाटकंनामगुह्यं
क्षेत्रंपरमंमहः तत्रकुंडंविशालास्तिग्रसन्नसलिलंशुभं तत्रस्नानंयःकुर्यादेकरात्रोषितोनरः ॥ अग्निष्टोम
फलंचैवलभतेनात्रसंशयः ॥ मथात्रमुंचतेप्राणान्मम्लोकंसगछति मथुरापश्चिमेभागे॥ अपूरयेद्धं
योजने मयातत्रतपस्तप्तंपत्रार्थंतुवसुंधरे देवकीगर्भसंभूतोवसुदेवग्रहेशुभे तत्रपुण्येनहिमया
रविणाधिष्ठितस्तदा स्तुधः प्राज्ञोमयापुत्रोरूपवान्स्वगुणान्वितः तत्रैवतमयाहृष्टपद्महस्तोदिवाकरः
मासिभाद्रपदेदेविनिर्गमनेनाविभावसु सन्नम्याश्लक्ष्णपृक्षस्परविस्तिष्टतिसर्वदा तस्मिन्नहनियः
स्नानंकुर्यात्कुंडेसमाहितः ततस्पुत्रंभलोकेसर्वदाताद्दिवाकरः ॥ आहित्येहनिसंप्राप्तेसप्तम्यांतुव
संधरे नरेवाप्यथवानारी प्राप्नोत्यविपुलंफलं तत्रैवचनयस्तत्रएत्रासतनुनापुरा ॥ आहित्यनु
रस्याप्यप्राप्तोभीष्मोमहाबलः ततनुःप्राप्यसन्मुंचंगतोसोहरिनापुरं तत्रस्नानेनदानेनवांछि
तंफलमाप्नुयात् ५० इत्यादिवाराहपुराणेभ· मथुरामाहात्म्येषष्ठोध्यायः ६ श्रीवाराहउवाच
विप्रतिर्थेजनानांतुमाथुरंममंडले यत्रतत्रनरःस्नातोमुच्यतेसर्वपातकैः ७ वर्षाकालेनुस्नातव्यं ११

यत्रस्नानंनिरोदकं पुन्यात्सुएयतमंचैवमाथुरेममंडले सप्तद्वीपेषुतीर्थानिपुण्यान्यायतनानिच
मथुरामांगमिष्यंतिन्नसुक्षेत्तुसदाम्पि प्रायेनात्यिनंतुदृष्ट्वामंथुरायांवसुधरे तेनरामांप्रपश्यं।
तिसर्वकालंनसंप्रायः सुक्षेत्रात्यिनंतवसुधेदृष्ट्वामेमुखपंकजं सप्तजन्मकृतंपापंतत्क्षएादेव
मुच्यते मथुरावासिनोलोकासर्वतेमुक्तिभाजनः मथुरासमनुप्राप्यदृष्ट्वादेवंतुकेशवं स्नात्वापुन
रुकालिंद्यायोमांपश्यतिसर्वदा सततंफलमाप्नोतिराजस्यास्वमेधयोः प्रदक्षिणंकृतातेनसप्त
द्वीपावसुंधरा प्रदक्षिणंकृतायेनमथुरायांतुकेशवं घृतपूर्णेनपात्रेणसमग्रेणचवाससा केशवस्या
ग्रतोरत्वादीपकंतुवसुंधरे पंचयोजनविस्तारमायामेपंचविस्तर दीपमालास्तमाकीर्णंविमानं सर्वका
मिकं समारोहतिवैकिंतं प्रभामंडलमंडितं येदेवायेचगंधर्वासिद्धचारणपन्नगाः तेस्पर्हतिसरादेवि
पुण्यमस्तिकृतंभविः यदिकालांतरेपुण्यहीयतेस्पुण्यकृतं सतांपुण्यगृहेदेविजायतेमानवोहिसः पृथि
व्युवाच स्वेत्रेहिरक्षतेदेवकस्मिंदंपापनाशनं यस्मरतःपिपूणचैवभवतेविनायकैः प्रतिमाभिरा
मुष्टंक्षेत्रंनफलदंभवेत् श्रीवाराहउवाच मत्तस्तेत्रंतेनपपूतिनत्यभावात्कदाचनः नविकुंवंतिनेह
दूरेमन्पुरुषाहिदेहिना रक्षार्थंहिमयादत्तारिष्टालारुवरुननं लोकपालारुचत्वारस्तीर्थर
क्षंतियेसदा एवंरक्षतिचेद्रुद्रयमोरक्षतिदक्षिणा पश्चिमारक्षतेनित्यंवरुणापापघक्षय उ
त्तरंतुकुवेररुमहाबलपराक्रमः मध्यंरक्षतेनित्यंस्थिनोदेवउमापतिः मथुरायाग्रहेयस्तुप्रसाद

कुरुवासिनां कारयित्वातुमनुजोजायतेसचनुर्भुजः मथुरायांमहाभागेकुंडंतुविमलोदकं गंभीरंस
र्वदादेवितिष्ठंतिसचनुर्भुजः तत्राभिषेककुर्वीतएकरात्रोषितोनरः मोदतेसर्वलोकेनुसर्वपापविवर्जि
तः तत्राथमुंचतेप्राणान्स्नानंकृत्वावसुंधरे वैष्णवंलोकमासाद्यक्रीडतेसुरराडिव तत्रैवतुमहा
श्चर्य्यंकथ्यमानंमयाशृणु यदुच्यतेवैष्णवीकुंडेतुविमलोदके हेमंतेचभवेच्छीतेतेजसाममं
शीतेभवतुसुश्रोणितुसारसदृशेपयः नवर्तुतेचवर्षासुग्रीष्मेचापिनहीयते एतच्चम
हदाश्चर्य्यंतस्मिन्कुंडेपरंमम यदेपदेतीर्थफलं मथुरायांवसुंधरे पुत्रंतत्रनरस्नातोमुच्यतेसर्व
पापैतकैः वर्षासुस्थलतीर्थेषुस्नातव्यंतुप्रयत्नतः हृदेषुदेवखातेषुगर्तेषुचनदीषुच प्रस्रवेषुचदि
व्येषुनदीनांसंगमेषुच वर्षासुसर्वतःस्नायाद्यदीच्छेत्परमांगतिं श्लिष्येत्परंस्थमचकुंदनामतः
मचकुंदस्तुपित्रत्रसनवासुरपातनः तत्रकुंडेनरःस्नात्वाप्राप्नोत्यभिमतंफलं अथात्रमुंचतेप्रा
णान्ममलोकंसगच्छति हेजन्मकृतंपापं मनुजन्मकृतंभवेत् तत्सर्वंहूयतेशीघ्रंकीर्तने
केशवस्यतु किंतस्यबहुभिर्मंत्रैर्भक्तिर्यस्यजनार्दने नरकेपच्यमानस्यगतिर्देवोजनार्दनः कृत्वा
प्रदक्षिणंदेवंमथुरायांतुकेशवं नजायतेमर्त्यलोकेजातोवानरपतिर्भवेत् मासेवैकुमुदंदृष्ट्वायः क
रोतिप्रदक्षिणं देवेषुममरूपेषुसोनंतफलमश्नुते कृत्वाप्रदक्षिणंसम्यक्विश्रामंकुरुतेनयः ना
रायणसमीपेनुसोनंतफलमश्नुते सुश्रोण्यित्तहरिदृष्टामथुरायांवसुंधरे, तत्तस्यपुनरावृत्तिर्नो

पतेसचनुर्भुजः ॥३॥ कुमुदस्यतुमासस्यमथुरायांवसुंधरे स्नात्वाप्रदक्षिणंकृत्वासर्वपापैःप्रमु
च्यते ब्रह्मघ्नश्चसुरापश्चगोघ्नोभ्रूणघ्नस्तथा मथुरांप्रदक्षिणंकृत्वापूतोभवतिमानवः भ्रष्टम्प्राप्य
मथुरांदंतधावनपूर्वकं स्नात्वातीर्थेषुनारिकृतसंकल्पमानसः धौतवस्त्रसुसंतोमौनवृत्तिपरा
यणः प्रदक्षिणांप्रकुर्वीतसर्वपापक्षयेप्रदक्षिणंवर्तमानमन्वीयःस्पृशतेनरः सर्वान्कामानमा
प्नोतिनात्रकार्य्योविचारणन् मथुरायांनरोगत्वादृष्ट्वादेवंस्वयंभुवं प्रदक्षिणांयायतुरायनन्पु
रायणंपलभतेहिसः देवस्यागेवसुधेकृतंविमलोदकं पितरश्चाभिनंदंतिपानीयंपिंडमेवच चेतुः
सामुद्रिकनामकूपेलोकेषुविश्रुतं तत्रस्नातोनरोदेविदेवैस्तुसहमोदते तत्राथमुंचतेप्राणान्मम
लोकंसगछति इत्यादिवाराहपुराणेभगवच्छास्त्रेमथुरामाहात्म्येसप्तमोऽध्यायः ॥ ७ धरण्यु
वाच भूततत्वरूपेणदेवतीर्थानांगुणविस्तरं श्रोतुमानंतुपुण्यानांतत्त्वसाद्भगवन्हरे तत्तेन
तोभिश्चनपतेरत्रदृष्टंफलं प्रदक्षिणाप्राप्तिर्थिव्याहृतोर्थसेवया पृथिव्याश्चतुरंतायाः क्रमण
दुर्गमंत्रभो सर्वतीर्थाभिगमनमस्तिदुर्गोत्तमंनरैः प्राप्तिकाश्चिदुपायोत्र येनसम्यगवाप्यते प्र
सादंसुमुखोभूत्वातत्सर्वंकथयस्वमे श्रीवराहउवाच भद्रेशृणुमहत्पुण्यंपृथिव्याःसर्वतोधिकं
परिक्रम्ययथाध्यानंत्रयाणांगणितंशुभं पृथिव्याक्रमणेसम्यक्प्रयुक्तंयोजनानिवै षष्टिकोटि
सहस्राणिसप्तकोटिशतानिच तीर्थान्येतानिदेवानितारकस्यवनभस्तले गणितानिसमस्तानिवा
युनाजगदुत्तमा पृथा ब्रह्मणोलोकसेनेबनारदेनध्रुवेणच जांववत्यापुरस्कारवणेनरुन्म

ना एतैरनेकधाहेवैः ससागरवनामहीं क्रमिताबलिनाचैववाराहमंडलेरक्षमा अंतरभ्रमणेनैवसुखीवि
णमहात्मना तथाचपूर्वदेवैरैः पंचभिः पांडुनंदनैः योगसिद्धैस्तथाकेश्चिन्मार्कंडेयमुखैरपि क्रमि
तानक्रमिष्यतिनपूर्वेनापरेजनाः ११ अल्पसत्वबलोपेतैः प्राणिभिश्चात्मबुद्धिभिः मनसापिन
पूर्यतेगमनस्यतुकाकथा १२ सप्तद्वीपेनुयतीर्थभ्रमणाच्चफलंलभेत् प्राप्यतेचाधिकंतस्मा
न्मथुराभ्रमणीयके मथुरांसमनुप्राप्यप्रदक्षिणां प्रदक्षिणीकृतातेनसप्तद्वीपावसुं
धराः १५ तस्मात्सर्वप्रयत्नेनसर्वान्कामानभीप्सुभिः कर्तव्यामथुरायात्राप्राप्यनरैःसम्यक्प्रदक्षि
णा धरण्युवाच यथाविधानक्रमणान्मथुरायामवाप्यते प्रदक्षिणाफलंसम्यगनुक्रमविधिं
वदः श्रीवाराहउवाच पुरासप्तर्षिभिःपृष्टोब्रह्मलोकेपितामहः अमुमेवार्थमुक्तोयथात्व
दृष्टवान्समे शृत्वासर्वपुराणोक्तंतीर्थानुक्रमणंपरं पृथिव्याश्चतुरंतायात्तथातदनुमधु
नः सर्वदेवैषयत्पुण्यंसर्वतीर्थेषुयत्फलं सर्वदानेषुयत्पुण्यंमिष्टान्नेषुदेवहि १९ फलंतदधि
कंप्रोक्तंमथुरायाःपरिक्रमे प्रहृष्टाहृषयोजग्मुरभिवाद्यस्वयंभुवं आगत्यमथुरांदेविमाश्रया
णिग्रचक्रमुः ध्रुवेणसहिताअासन्कामनायात्तुनहिनं कुमुदस्यनुमासस्यनवम्यांशुक्लपक्ष
के मथुरामुपक्रमंकृत्वासर्वपापैःप्रमुच्यते इत्याहिवाराहपुराणेभगवच्छास्त्रेमथुरामाहात्म्येश्र
ष्टमोऽध्यायः॥ ८ श्रीवाराहउवाच अष्टम्यांमथुरांप्राप्यकार्त्तिकस्यसितेनरः स्नात्वाविश्रांति
तीर्थेनुपित्रर्चनेरतः विश्रांतिदर्शनंकृत्वादीर्घविस्तृचकेशवं दृष्ट्वातेनियमंकार्यतीर्थेविश्रांति १३

स्नकेशवंचपरिक्रामन्दृष्ट्वादेवंस्वयंभुवं स्थितंवाप्यत्परूपेणकेशवंकेशिनाशनं प्रदक्षि
णाःसम्यगेवंफलमाप्नोतिमानवः उपवासरतःसम्यगल्पमेध्यानोथवा ४ इत्थंकृतसायानेकृत्वा
प्यृश्चर्थमात्मनः स्नानंचैवंविधानंत्रिकृत्वासंकल्पमानसः ५ धौतवस्त्रधरस्नातोमौनव्रतपरायणः
तिलाक्षतकुशान्गृह्यपितृदेवार्थमुद्यतः दीपहस्तोचनरतः प्रातोविश्रांतिजागरे यथानुक्रमणंतेश्च
क्रवाच्यैः ऋषिभिःकृतं एवंपरंपरण्यांक्रमणीयेनरेनमैः प्रदक्षिणावृतमानोनोभूकेसमन्वितः
सर्वान्कामान्वाप्नोतिक्रतुमेधफलंलभेत् एवंजागरणंकृत्वानवम्यांनियतःशुचिः ११ ब्राह्ममु
र्तेसंप्राप्तेनदीयात्रामुपक्रमेत् यथाप्राप्तेनदीयात्रायावन्मोक्षंप्रयातिवै १० प्रातःस्नानंतथाकुर्यात्तीर्थे
दक्षिणकोटिके प्रक्षाल्यपादौचम्रुनमंत्रसाप्येत् सर्वमंगलमांगल्यंकुमारब्रह्मचारिणं वि
ष्णुप्रतिष्ठितंतीर्थंयात्रासिद्धिप्रदायकं यस्यसंस्मरणंदेवसर्वेनष्पन्नपद्यवाः यथाक्रमंस्नपंत्रायांसिद्धिंतेन
प्रतिष्ठिताः १२ यथापरिश्रमंमेघभवान्सिद्धिप्रदोभवः इतिविज्ञाप्यविधिवत् कृष्णतीर्थेश्वरं १४
दीपपुष्पोपहारैस्तुपूजयित्वाप्रसादयेत् नथैवपद्मनाभंतुदीर्घविघ्नंभयापहं विज्ञाप्यसिद्धिकर्तारं
देवीश्चतदनंतरं दृष्ट्वासुमतीदेवीनथैवंचपराजितां शुभायुधागारसंस्थाचरणंसर्वभयापहं कंस
वासनिकातदुर्गेसेनीचचर्चिका वधूटीचंतथादेवीरनवक्षयकारिणी जयदादेवतानांचमातरो
देवपूजिता गृहदेव्योवास्तुकाश्चदृष्टानज्ञाप्यनिर्गमेत् मोक्षव्रतधरोगच्छेत् यावद्दक्षिणकोटिके
प्राप्यस्नात्वापितॄस्तर्प्यदृष्ट्वादेवंप्रणम्यच नत्वाणंछेत्सवासांदेवीकुक्षंसुरार्चिता ३१ बालक्रीडा
निरूपणंकृतानिसहगोपकैः यानितीर्थानितान्येवस्थापितानिमहर्षिभिः ख्यातिंगतानिस्थानिसर्वपा
पहरणानिच वत्सपुत्रंतेतोगछेत्सर्वपापहरणंच। अर्कस्यस्तवीरस्यस्तवंकुरुस्यस्तमनंतरं पुष्यस्य

तं महास्थलं महापातकनाशनं एवंपंचस्थलात्मकं महापातकनाशनं येषु दृष्टेषु मनुजो व्रह्महत्यां मुक्तो भवति
३५ एवं सिद्धिसुरवं दृष्ट्वा स्नानाफलमाप्नुयात् हयमुक्तितीर्थं छोलसिंदूरसहायकं ऋषयश्चात्र ऋषिभिः गीतं
तंगंगापुराननी अप्यारूढेनतेनेदं यात्रायं समनुष्ठितं २८ अप्येवमुक्तिं गतस्त्रसहायसुसहितः सुखं राजपु
त्रैस्तितस्तत्रयानयात्रासमुद्भिदा २७ तस्माद्यानेनयात्राचनकर्तव्याफलेच्छया तस्मिंस्तीर्थेनरैर्दृष्ट्वास्पृष्ट्वा
पेभ्यमुच्यते कुंडंपीत्वसविख्यातंतत्रस्नात्वामहत्फलं मल्लिकादर्शनंकृत्वा कृष्णस्यजयदाप्रभा २६ ततः
करवंडस्यगमनात्सिद्धिमाप्नुयात् अपरंतेगत्वाएंतीर्थंतस्यासपुण्यात् गमनात्तस्यतीर्थस्यमहापात
कनाशनं उल्लोलावरणंतत्रदृष्ट्वागतिमवाप्नुयात् चर्चिकायोगिनीतत्रयोगिनीपरिवारितः कृष्णस्यतत्क्षे
त्रार्थंहिस्थितपादक्षिणदिशं अस्यत्रयाचस्पर्शंचैवमानरौलोकपूजिता वालानांदूरंनेछाभ्यामहारक्षा
करिष्यति वर्षंरक्षाततोगत्वाकुंडापंकरंपरं गत्वास्नात्वापितस्तर्प्यसर्वपापैःप्रमुच्यते क्षेत्रपालंततोगत्वा
प्रियंभतेश्वरंहरं मथुरैकमणेतस्य जायतेसफलं कृष्णक्रीडास्तंवंमहापातकनाशनं वल्लभो
तत्रक्रीडार्थंस्तुत्वादेवगणाधरः २२ गोपकैःसहितस्तत्रक्षणमेकंदिनेदिने तत्रैवरमणार्थंकिंनि
त्यकालंचगच्छति वल्लभेणतत्रैवजालक्रीडाकृतापुरा यस्यसदर्शनादेवसर्वपापैःप्रमुच्यते १८ अतःपरंच
कृष्णेनकृष्णकेटेःक्रीडनकृतं यस्यदर्शनमात्रेणसद्यःसंकृतिमाप्नुयात् स्तंभोच्छायंसुपीतरंसोरभ्यैःसमुगंधि
भिः भूषितंपूजितंतत्रकृष्णेनाक्लिष्टकर्मणा ४० तस्मात्तत्रक्षणंकृत्वापरिक्रम्यप्रयत्नतः मुच्यतेसर्वपापेभ्योविमु
क्तोविष्णुलोकंव्रजेन्नरः ४१ यस्तदेवंदेववद्यागभूमिरक्षणंच कृतमेकांतायनंमहापातकनाशनं तत्तीर्थानां
स्थानेत्रविधेनमुक्तिकेतवे परिक्रम्यततोदेवान्नारायणपुरोगमान् ४२ दृष्ट्वाततोनुविज्ञाप्यगणसिद्धिविना
यकं कुंडिकावामनंत्राह्मणोकृष्टमानितो ४३ अनुज्ञाप्यततस्तस्मादृष्टुर्गत्वापुरंपिवं दृष्टमात्रे १४

४५

स्तत्रैवयात्राफलमवाप्यते ४५ ततोहनंघततोदृष्ट्वाक्षरपरमेश्वरे रक्षणार्थंहिक्षत्रस्थात्रायाःसिद्धिदं
नृणां ४६ प्रभात्लालिंचतत्रैवदृष्ट्वाकामानवाप्नुयात् महाविघ्नेश्वरीदेवीकृष्णरक्षार्थमुद्यता नित्यसंन्नि
हितानत्रसिद्धिदापापनाशिनी कृष्णनवलक्षभूतगणैःपैःकंसंजिघांसुभिः ४८ सकेनकेकृतमत्रमंत्र
निश्चयकारकं तदासकेनकेणचासिद्धादेवीप्रतिष्ठिता ४९ सिद्धिप्रदभोगदाचतेनासिद्धेश्वरीस्मृता सकेनके
श्वरीचैवदृष्ट्वासिद्धिनवाप्नुयात् ५० तत्रकुंडस्वछजलंमहापातकनाशनं ततोदृष्ट्वामहादेवगोकर्णनाम
नामतः यस्यदर्शनमात्रेणसर्वपापैः प्रमुच्यते सरस्वतीनदीदृष्ट्वातोभद्राणिपप्रयति विघ्नेशंततोगछेत्प्रणो
म्यविघ्ननाशनं सर्वसिद्धिप्रदंरम्यंदृष्ट्वानाचफलंलभेत्: ५३ भागीसागीचतत्रैवमहापातकनाशिनी दृष्ट्वाएतेस्थान
मथाध्यात्वासर्वान्कामान्समश्नुते ५४ माद्रादेवमुखाकारनाम्नास्कंदमहालयं क्षेत्रपालंपरंदृष्ट्वाएतत्रवासफ
लंलभेत तस्माद्गंतकोटीचदृष्ट्वादेवगणेश्वर द्यूतक्रीडाभगवताकृतागोपजनैःसह पणावहासरूपेणजि
तागोप्योधनानिच गोपैरनीयतत्रैवकृष्णायचनिवेदिताः गोपालकृष्णगमनमहापातकनाशनं समूलवा
त्तचरितंश्रमनाद्यथासुखं कृतयत्रयथारूपंतदूपंचयथातथा ऋषिभिःसेवितंध्यानविलोक्यसेनमोहात्म
मुत्तमं ततोगछेन्महातीर्थंविमलंयमुनाभसि स्नात्वापीत्वापितस्तर्प्यन्नाम्नास्कंदमहालयं। गार्गीनीर्थंवि
श्वरूपेचकृतीर्थंतथाकृतं भद्रेश्वरमहातीर्थंसोमतीर्थंतथैवच स्नात्वासोमेश्वरंदेवंदृष्ट्वायात्राफलंलभेत् सर
स्वत्याःसंगमेस्नात्वासंतर्प्यपितृदेवता ६२ घंटाभरणकेतद्वत्तथागरुडकेश्वरं राधालोपनकेहत्वैकुंठंव
ह्वेत्नरः ६३ मंडिकन्यासंयमनेअसिकुंडेतथैवच गोपालतीर्थकेचैवतथैवमुक्तिकेश्वरः विलक्षगरुडे
चैवमहापातकनाशने एतेतीर्थामहापुण्यामयाविश्रांतिसत्तमः एषुतीर्थेषुकृत्वेमांमुक्तिंमेनाजितेंद्रियः देवा
न्पितॄनसम्यक्पूजयेद्देवप्रसादयेत् अविमुक्तेपदेवेषुसप्तर्षिभिरनुष्ठिता मथुरैकमणीयमसंकल्पक

तवात्तया इत्येवं देवदेवेशं विसृज्यक्षेत्रपं पितृं विघ्नानिसंशमकेशानकृत्वा च पितृतर्पणं कृ गतश्रमंप
रिक्रम्यात्मानं दक्षिणमुच्च सुमंगलांततोऽच्छेन्मात्रासिद्धेश्वरसादयेत् सर्वमंगलमांगल्येपिवे सर्वार्थ
साधके यात्रेमत्वत्प्रसादेनसफलामेभवात्विति पिप्पलादेश्वरलिंगं पिप्पलाद्येनस्थितं विघ्नांतकपरिक्र
म्यक्षांतरत्वमहातपाः ३५ उपलिप्यक्षतंतस्यपूर्वस्योपरितोमहान् उपरिलिंगंसंस्थाप्यस्वनाम्नाचिनि
नस्वयं कर्कोटकंतथानागंमहाऽरनिवारणं दक्षागछेन्नादवीमाकृसेनविनिर्मिताः कंसभरंथम
नः स्नुतंयत्रकुमार्यित्सुखवासाचवरदाकृसम्यालिष्टकर्मणः खरवासाचनत्रैवस्थापितापाकुनायवे मा
नुकूलखरेयत्रत्रस्थोरक्षिणाख्यनः ध्यात्वासुवायकृसेनखरवासासुवस्त्रदा भयान्नचकृसेनध्यात्वा
देवीचचंडिका स्थापितासिद्धिदात्रनाम्नावानिहरणंतनः दृष्ट्वान्सर्वांतिहरणंयस्यदेव्याःसुखीनरः अगो
नरम्भुभनरनाकुनार्थदिपावनः कृसस्यकसुघातोर्थसभूतसमगोचत्तरः नंदृष्ट्वामनुजःकामान्सर्वान्निश्च
न्प्रवर्तनः वज्राननंतनोध्यात्वाकृसोमस्यजिघांसया निहत्यमल्लान्यश्चाद्विवज्राननमकल्पयत् वांछि
तार्थफलंचेछन्कृसेनस्यात्मनोरथान् ८० यस्ययस्येहनायंतस्पेनस्यरोमखं उपपाचिनंतुमांगल्यंसर्व
सर्वपापहरंशुभं कृसस्यवाल्यचरितंमहापातकनाशनं सर्वसवरदेवमथुरेणाकुलेश्वर दृष्टानवेदान
चरित्वायात्रासमापयेत् एवंऋक्षिणांकृत्वानवम्यांशुक्लकोमुदी सर्वान्कुलान्समादायविसृज्लोकेमहो
यंत क्रमनःपार्थिवोसायावंतः सर्वतोदिपः तावंतःकुलसंभूतास्तेनिष्टंतिपणश्यंत ब्रह्मघ्नश्चसुरापश्चचौ
रभग्नदूतनाश्चये अगम्यागमनेचीघ्रक्षेत्रपेणपहारकः मथुरक्रमणंकृत्वाविपाप्मानोभवंतिते अन्यदेवा
गतोदूरंतपरिक्रामतियानरः तस्परस्यैननान्येनाम्स्पृविगनामतः श्रुतयेरतुविदूरस्थैः कृतयात्रानरैः
सर्वपापविनिर्मुक्तास्तेपियांतिपरंगतिं ८८ इत्यादिवाराहपुराणेभगवच्छास्त्रेमथुरामाहात्म्येपरिक्रमाप्रभा

वोनामनवमोऽध्यायः॥९॥ श्रीधरण्युवाच येधर्मविमुखामूढासर्वज्ञानबहिःकृताः कागतिःकृसतेषां
हिविहितानरकेषुवै १ अभुक्तानारकंदुःखंसुकृतैःपुण्यकर्मणांयेनतमुपायंब्रवीहिमे २
श्रीवाराहउवाच सर्वधर्मविहीनानापुरुषाणांदुरात्मनां नरकार्तिहरादेवीमथुरायापघातिनी मातापि
तापरित्यक्तायेत्यक्तानिजबंधुभिः येषांकापिगतिर्नास्तितेषाममपुरीगतिः ५ पदेपदेसमाकांतायेविप
द्भिरहर्निशं येषांकापिगतिर्नास्तितेषाममपुरीगतिः स्मृतिस्मृतिविहीनायेपापाचारविवर्जिताः येषांकापि
गतिर्नास्तितेषाममपुरीगतिः येचयोगपरिभ्रष्टायेनदानविवर्जिता येषांकापिगतिर्नास्तितेषांम धुपुरी
गतिः मथुरावासिनीयेचतीर्थानांचोपसेवका वनानादूर्वकोवाथमथुराक्रमकोयिवा येषाममधुरक्त
यैश्चएकंचदृष्टंचेतसा नतेनरकभोक्तारःस्वर्गभाजोभवंतिते अथममधुवननामद्वादशंवनं एता
नियेत्रपश्यंतिनतेनरकभोगिनः नतेक्रमणंयेयात्रायनानाद्वादशवनं करिष्यंतिवराहेयातितेनाकृसा
दनं इत्यादिवाराहपुराणेभगवच्छास्त्रेदेववचनप्रभावोनामदशमोऽध्यायः १० श्रीवाराहउवाच पुनर
न्यत्प्रवक्ष्यामितच्छृणुष्ववसुंधरे चक्रतीर्थंपुराकृतंमथुरायांतथोत्तरे महामहोदयंनामज्ञानदंपस
भूषणं तस्मिन्पुरवरेदिव्येब्राह्मणोवसतेशुभे २ कनिष्ठपुत्रमादायब्राह्मणोवेदपारगः शालिग्रामंमहापुण्य
मगछद्ब्राह्मणोतमः तत्रासौवसतेविप्रःपुण्यसंवीतिसर्वदा तीर्थसेवीस्नानेपरोदेवतार्चनेरतः ५ तत्रसिद्धेन
सवासोब्राह्मणस्याभवत्तदा ससिद्धोवसतेनित्यंकल्पग्रामेचसर्वदा गछतेसर्वकालंतुशालग्रामेवसुंधरे स
तेनसहसंगत्यकान्यकुब्जनिवासिना १कल्पग्रामविभूतिंचनित्यकालंसवर्णते गमनेबुद्धिरुत्पन्नात
नःसिद्धंयाचते मित्रत्वंवर्ततेसिद्धेनयस्यात्मपवेश्मने तत्रसिद्धोहिगछंतिनेनरस्यगतिर्भवेन्न चार्थना
दुन्नभाचात्रऋणंवैब्राह्मणोत्तमः आत्मयोगबलेनैवनेष्योमित्वासपुत्रक १० दक्षिणेतुकरेगृह्यब्राह्म

एंवेदपारगः वामनेनुकरेरत्नस्पत्रंमहाप्रतिः ११ उत्पपातमहासिद्धोगृहीत्वाब्राह्मणोत्तमः कल्पग्रा
मेनुमौकोपि-नापश्चोवसुधरे १२ सासिद्धोब्राह्मणेमुक्काकल्पग्रामंचमास्थितः तत्रनोद्यसनेनित्यंक
ल्पग्रामद्विजोत्तमै १३ तत्रकालेनमहतास्नादरुभवत्तदा रुजयापीडमानस्तुदपूर्णेदपूर्मीगतः १४ क
र्तुकामोद्विजोत्तमैः तत्रकालेनमहतास्नादरुभवत्तदा रुजयापीडमानस्तु वरोनिरीक्ष्यसुनमुत्तम उवा
चपुत्रंधर्मात्मामरणेसमुपास्थितो गंगातीरेणमापुत्रनयत्वमाविप्रवर्य गंगापुलिनमासाद्यब्राह्मणो
वास्थिनेनदा रुरोदपुत्रस्तुतदापितरस्नेहसमन्वितः वेदाध्ययनशीलस्यपितुर्भक्तिमतस्ततः वसतस्त्यन
त्रैवकालेगछन्तिशेभने कल्पग्रामनदासिद्धस्यकन्यामनोरमा १६ वरमन्वेषतंतस्यानचक्राम्नोवर
कश्चित् कदाचेत्केनयोगेनकान्यकुब्जनिवासिकः तस्यग्रहेनिविष्टस्तुभोजनार्थेद्विजोत्तमः एहोसो
ब्राह्मणेतेनकुभवास्त्वमिहागतः २० सासर्वंकथयामासयथावृत्तंदृढव्रतः दिव्यज्ञानेनतंदृष्ट्वापूजयमा
मासतोद्विजः पूजयित्वायथान्यायंकन्यांतस्मैददौतदा श्वश्रुरस्यगृहेनित्यंभोजनंकुरुतेसुभे २२ व
सतेपितरंतान्निधेधृतिचारीसपुत्रकः कालेनगछतातस्यश्रमनिक्षीणःपित्राज्ञप्तः एछतेश्वशुरंविपितर्म
रणमात्मनः जामातुर्वचनंश्रुत्वाविरुस्मुनिरब्रवीत् श्रूद्रान्नंभक्षतेनेनयत्कालंद्विजोत्तमाः नस्या
चाहारदोषेणनरन्तुमाधिगछति पारयेत्तुतलेनस्यश्रूद्रान्नपरिपूरितं जान्नेमूलेनविद्वेनश्रूद्रान्नंच
द्विजोत्तमाः श्रूद्रान्नेनविहीनस्यतस्यमत्स्युर्भविष्यति श्वश्रुरस्यवचः सर्वंनातस्तस्यानिवेदयेत् निषा
पुत्रस्यवचनंश्रुत्वाहृदिनिवेपयेत् ततःप्रभातेविमले उदितेचदिवाकरे पितुःसमीपात्सगतः श्वश्रुरस्य
निवेशनं गतेपुत्रेपितातस्यरुजाअत्यंतपीडितः दीर्घादपूर्णनात्तोणमत्तेकामोद्विजोत्तमा गंगातीरंसमु
तिष्टन्दिपः सर्वान्यलोकयन्,सन्निधावुपस्थंदृष्ट्वागृहीतंतेननन्नदा त्वेण यामासतोपादोपीडया

मोहितोद्विजः ततःघ्राणन्परित्यज्यगतोसौकालवर्म्मना स्नात्वाभुक्तानतोगत्वात्रेक्षतेपितरंमतं २३
पितरंपंचत्वमापन्नेदृष्ट्वासरुरुदेभृशं रुदित्वासुचिरंकालंप्रागत्रदृष्टाध्यचिंतयत् संस्कारयोग्यनाना स्ति
एत्येवंमनुरब्रवीत् सपेश्रृंगिहतानांचदृष्टिविप्रहतस्यवांच २५ श्रात्मनस्त्यागिनाचैव श्रापस्तवोब्रवी
दिदं श्रात्मघातीनरपापासष्टावोदानथैवच श्राप्लुत्यविधीयेतनदद्याच्चोदकक्रिया श्रहोदैवसु
वलंवान्योरुषनुनिरर्थकं यामातानुमहाभागेगतःश्वशुरमंदिरं नदृष्ट्वाश्वसुरंदीनमिदंवचनमब्रवी
न् ब्रह्महत्याचतेभ्रातागछत्वंचयथेप्सितं श्वसुरस्यवचःश्रुत्वाजामातावाक्यमब्रवीत् नमयाब्राह्मणव
धंकदाचिदपिकारितं केनदोषेणमेसिद्धब्रह्महत्याफलंभवेत् जामातुर्वचनंश्रुत्वाश्वश्रुरोवाक्यमब्रवी
त् पितुस्त्वयावधोपायंविनेर्ष्यंचपुत्रकं तेनदोषेणविप्रर्षिब्रह्महत्याफलंतव श्रासनाछयनाच्चै
वभोजनात्कथनादपि सवत्सरेणपतनंपतितेनसहाचरन् तस्मान्ममगृहेनास्तिवामनस्तवद्विजोत्त
मः ५२ श्वश्रुरस्यवचश्रुत्वाजामातावाक्यमब्रवीत् किमयावरकर्तव्युत्पायात्रकंचसुव्रतः जामातुर्वचनंश्रु
त्वाश्वश्रुरोवाक्यमब्रवीत्गछत्वंमथुरांदेवीविघ्नज्ञंजननिषेवितं तत्रारण्यंजामातब्राह्मणान्वेदपारगा
न् श्वश्रुरस्यवचः श्रुत्वाब्राह्मणःसपितव्रतः कल्पग्रामंपरित्यजतत्सणादेवनिस्तः कालेनमहतासिंता ततः
भग्नमहतीतदा दिव्यज्ञानेनतत्सर्वं ज्ञात्वाजामात्रेस्थितं स्नानोदयामासगछत्वंमथुरांपुरीं भोजन
श्रत्रतत्रैवगछभर्तुरसन्निधो दिनेदिनेनुकुरुतेभर्तुर्भोजनकारणात् दिव्यज्ञानेनमहतानित्यंयात्रिय
त्वंसाप्रिया भोजनंकुरुतेनित्यंप्रियात्रवसुधरे ५७ पात्रंनिक्षिप्यकुंडेनुसत्रेवसतिसर्वदा एवंवसतस्त

म० स्यवर्षाद्भनुःनगतंतदा ५१ ततःकालेनमहतानेच्छतिपुरःसरं कुत्रसंतिष्ठसेनित्यंभोजनंकुरुषेकु
१७ तः इतितेविस्मयाविष्टस्तेच्छतिद्विजोत्तमं कथयामासवृत्तांततत्सर्वंचात्मनोहिसः तेश्रुत्वाब्राह्म
णाः सर्वेएकीभूतवसुधरे इदमूचुस्ततोविप्राःप्रयोगच्छस्वमाचिरं चक्रतीर्थंप्रभावेनसिद्धो
द्विजसत्तमः अस्माकंवचनाच्चैवपुनःप्रयोसिभोद्विजः ब्राह्मणानांवचःश्रुत्वासद्विजोहृष्टमानसः
स्नानार्थंयततःसोथचक्रतीर्थेसमागतः तस्यवैगतमात्रस्यभार्यातस्यगृहांतरा सानुरूपेनम
नसाभर्तारंवाक्यमब्रवीत् तत्वंसभाषितःपूर्वंब्रह्मरूपास्मन्वितः चक्रतीर्थप्रभावेनमुक्तोसिद्धिज
सत्तमः ५८ उत्तिष्ठकांतगच्छावः कल्पग्रामंसुशोभनी तयासार्द्धंजगामाथकल्पग्रामंवसुंधरे
भद्रेश्वरनिमित्तंहिद्रव्यंचकथितंप्रभं नित्यंचभुंजतेयत्रपात्रद्रव्यंसमर्पितं दृष्ट्वाभद्रेश्वरंदेवंचक्र
तीर्थफलंलभेत् कल्पग्रामाद्गतगणेचक्रतीर्थेवसुंधरे अहोरात्रोपवासेनमुच्यतेब्रह्महत्यया
कल्पग्रामेणकिंतस्यवाणस्यांचवाप्नुभे मथुरायाचयत्पुण्यंतत्पुण्यंफलमश्नुते मथुरेयोसमा
साद्यःकश्चिन्म्रियतेभुवि अपिकीटपतंगश्चजायतेसचनुर्भुजः कायक्लेशमपाप्यत्पत्कानरकेषुवेद
नां तत्कारुण्यमपिप्राप्यसेव्यमधुननरैः अनकालसमप्येत्ययमदूनाःसुदारुणाः वध्वामापोहनि
ष्यंतिपातव्यामथुरांततः तपापेभ्योभयंतत्रनभयंयत्रवैयमान् नगर्भवासभीर्यत्रतत्रक्लेशंकोनसंश्र
येत् विनासारथ्येनयोगेनविनास्वात्मविलोकिनी विनाब्रह्मतपोदानैस्त्रयोवेत्राणिनामिह स्नानेनसर्व
तीर्थानांयत्स्यात्सुकृतसंचयः ९८ ततोधिकतरंप्रोक्तंमाथुरेममंडले नामापिगृह्णतामस्या

सहैवत्वेनसंशयः सप्तकल्पयुगंचात्रसदाचैवोनरायणं चतुर्णामपिवेदानांपुण्यमध्ययनाच्चयत् तत्पु
ण्यंजायतेसम्यांमथुरास्मरनास्तां यत्पुण्यमश्वमेधोयंयत्पुण्यंदानसंयतः ७१ मथुरायानदाप्नोतित्रि
वर्गप्राप्तिनाद्यमी इत्यादिवाराहपुराणेभगवच्छास्त्रे मथुरामाहात्म्ये चक्रतीर्थप्रभावोनामैकादशो
ऽध्यायः ११ श्रीवाराहउवाच पुनरन्यत्प्रवक्ष्यामिनघृण्वसुंधरे वैकुंठतीर्थमासाद्यय दत्तंहिप
रमं १ मिथिलाचपुरीरम्याजनकेनाथपालिता मिथिलावासिनोलोकास्तीर्थयात्रासमागतः २ ब्र
ह्मणक्षत्रियावैश्यशूद्राश्चैववसुंधरे स्नात्वासोकरकेतीर्थे प्रायातामथुरांपुरीं तेषांतुभक्तिरत्यन्तो
मथुरांप्रतिसुंदरी वैकुंठतीर्थमासाद्यसर्वेतेमनुजाःक्षुनाःतेषामध्यान्नाह्मणोमित्रब्रह्मरूपास्मचिन्ति
तः स्नाधिरस्यहिधाणंचस्ववतीनस्पृहस्ततः प्रत्यक्षंदृश्यतेसर्वैब्रह्मरूपास्वरूपिणी सर्वतीर्थेषुतो
स्यापिब्राह्मणस्यहिसातदा नगनापूर्वमेवासीत् वैकुंठेस्नानमाचरन् तेसावेदध्ययनेधाणंतनसेवि
स्वयंगता किमेतत्किमिहप्राप्तधाणंत्रतिवसुंधरे देवोब्राह्मणरूपेणत्रोकान्सर्वान्स्वर [illegible]ष्टछति के
नकारणदोषेणधारात्यक्तागताद्विजः तेसर्वेकथयामासुब्राह्मणस्यविचेष्टितं वैकुंठेनुनिमग्नोयंब्र
ह्मरूपागतांततः विस्मयंनाचकर्तव्यंतीर्थस्पेदंमहाफलं इत्युक्तःसदेवदेवस्तत्रैवांतरधीयत॥ एवम्र
भावतीर्थंसवैकुंठंवसुंधरे वैकुंठतीर्थंयःस्नातिमुच्यतेसर्वपातकैः सर्वपापविनिर्मुक्तोब्रह्मलोकं
संगच्छति श्रीवाराहउवाच पुनरन्यत्प्रवक्ष्यामिश्रासिकुंडेतिसंज्ञकं नाम्नागंधर्वकुंडेनुतीर्थानांतो

र्घमुत्तमं तत्रस्थातोनरोदेवीगंधर्वैःसहमोदते तत्राथमुंचनेघ्राणन्ममत्नोकंसगछति स्त्रीवाएह
उवाच पुनरन्यत्प्रवक्ष्यामित्र्यसिकुंडेतिसत्तके विमानियोजनानांतुमाष्टरंममंडलं इदंपद्ममहा
भागेसर्वेषांमुक्तिदायकं ॥ कर्णिकायांस्थितोदेविकेशवःक्लेशनाशनः कर्णिकायोजनंचात्रसदा
तत्रसंस्थितः कर्णिकायांमनायेनुतेनरमुक्तिभागिनः यत्रसध्येमनायेतयेतेषांमुक्तिवसंधरे प
स्मिमेनहरिदेवंगोवर्द्धननिवासिनः दृष्टानंदेवदेवेशंकिंमनःपरितप्यते उन्नरेणानुगोविंदृष्ट्वा
देवंवरप्रभं नासोपनतिसंसारेयावदाहूतसंप्लवं २१ विश्रांतिसंज्ञकंदेवंपर्वयत्रेवस्थिते यंदृ
ष्ट्वानुनरोयातिमुक्तिनात्यत्रसंशयः दक्षिणेननमोविघ्नेचतिमांदिव्यरूपिणी महाकायांसुरूपांकेशवाका
रसन्निभा मांदृष्ट्वामनुजोदेविप्रणामंकुरुतेसदा कृतयुगेनुएन्नासीन्माधातानामनामतः तेनादा
तोषितोदेविभक्तियुक्तेनचेतसः तस्यतुष्टोहिमयाप्रतिमेयंसमर्पिता तेनेयंपूजितानित्यंमान्मुक्ति
समीप्सिना तस्यतुष्टोहिमयाप्रतिमेयंसमर्पिता तरातुमथुराघ्राप्यत्नवणोनविनिर्मितः तदेयंवा
तिमादिव्यामघुरायांव्यवस्थिता पुण्याचत्रतिमादिव्यातेजस्वीदिव्यरूपिणी कपिलोनामविप्रर्षिर्ममभ
क्तिपरायणः मनसानिर्मितानेनवाराहीप्रतिमाशुभा २२ कपिलोध्यायतेनित्यमर्चयेच्चदिनेदिने इदंरू
पंधरोदेविकपिलोमुनिसत्तमः २३ तस्यप्रीतोददोदेववाराहंदिव्यरूपिणं प्रवलंधनुवाराहं पाको
हर्षसमन्वितः ध्यायतेपूज्यतेनित्यंगंधमाल्यानुलेपनैः इदंरूपंतदाघ्राय्यदिव्यंज्ञानमनुत्तमं २४

नतःकालेनमहतावणोनामराक्षसः इंद्रलोकंगतःसोथपुरंजेतुंमहाबलः ३१ ब्रह्मणासहसंगम्य
ततोयुद्धंप्रवर्तितं रावणेनजितादेवाश्चकंचैवमहाबलः वधार्थेनंमहाबाहुपुराकस्यभवनंगतः प्रवि
पूयरावणस्तत्रमहेरत्नविभूषितं दृष्ट्वाकपिलवाराहंक्षिरसाधरणीगतः तेनसंमोहितोदेविरावणो
लोकरावणः शृणुमहेसिमेदेवं धरणीधरमाधवः दामोदरहृषीकेशाहिरण्याक्षविदारणः ३५
वेदगर्भनमस्तेस्तुवासुदेवनमोस्तुते कूर्मरूपधरश्रेष्ठनारायणनमोस्तुते मत्स्यरूपधरदेव
मधुकैटभनाशनं निरीक्षंतुनपद्मक्षोमिष्टन्नैववसुव्रतः देवदेवनमस्तुभ्यंभक्तानामभय
प्रदः ममत्वभक्तिनग्रस्तंकुरुसर्वज्ञ सोम्यरूपोभवेदेवोवाराहोलोकविश्रुतः सोम्याननु
चमेदृष्ट्वारावणोदेवकटकं २८ सन्निधायमनुष्याण्डंष्ट्रयाकोलहणोत्सुकः तमुद्धर्त्तुनपद्मक्षो
तिरावणेविस्मयंगतः पुराकरेणपुरापाद्यकैलासंसमयोद्धता देवत्वंस्वल्पकायोसिनाहमुद्ध
रणेक्षमः प्रणीददेवदेवेशसुरनाथनमोस्तुते अहंत्वानेतुमिच्छामिपुरीलंकामनुत्तमं क
पिस्त्वंहउवाच अवैष्णवोसिरक्षस्त्वंकुतोभक्तिस्तवेदृशी कपिलस्यवचश्रुत्वारावणोवाक्य
मब्रवीत् त्वद्भक्तिनात्समुत्पन्नाभक्तिरव्यभिचारिणी माहात्म्यंस्तानयिष्यामिदेवदेवनमोस्तु
ते भक्तिमुद्वहतंरक्षस्तवेशोभवतद्य उष्यकेनसमारोप्यदेवत्रैलोक्यविश्रुतं ७५ अ
नयामासलंकायास्थापितोहस्तमालये तदाप्पितोहलंकामारावणेनप्रभूजिता ७६ अथोधा
यागतोरुमोहंतुरक्षसपुंगवं लंकायांरावणंहत्वारघवेणमहात्मना विभीषणःस्वयंराज्ये

स्यापितोयवसुंधरे विभीषणेनरामस्यसर्वस्वंचनिवेदितं श्रीरामोवाच। सर्वस्वेनात्रिमेकार्यंतवरक्षोवि
भीषणः देवोमदीयनारदेनाकलोकाद्यआगतः अहन्यहनिपूजामिदेववाराहरूपिणः अयोध्यायां
चनेष्यामितंकायांगरक्षराक्षसः ततःसमर्पयामासकपिलंदिव्यरूपिणं अयोध्यांचनेष्यामिल
कांगरक्षराक्षसः ततःसमर्पयामासकपिलंदिव्यरूपिणं पुष्पकेनुसमारोप्य अयोध्यांप्रयाप्त
तः ५० अयोध्यायांस्थितंदेवंपूजयामासतंनदं गतेवर्षसहस्रे गतेकनुवसुधरे तस्मिन्न
तरेभ्रमेमाथुरममवल्लभाः लवणेनार्दिताःसर्वेरामांतेपुरणंययुः माथुराऊचुः॥ रामरामम्हाबा
होपुरणपुरुषोत्तमः यत्तास्माकंतुदेवेनाग्निनालवणेनहि तेषांतद्वर्तनंश्रुत्वारामोवचनमब्रवी
त् भवंतोममपूज्याहिरक्ष्याःपोष्याचसर्वदा येषांपूजनमात्रेणपरमात्माचप्रहृष्यति लवणास्पव
धोरामःशत्रुघ्नंवेषयेत्तदा ५५ कृतःत्रणामःशत्रुघ्नोरघवायमहात्मने चतुरंगबलोपेतोरथम्
न्मथुरांपुरीं ५६ गत्वातुराक्षसंश्रेष्ठलवणंरुद्ररूपिणं घातयित्वातुशत्रुघ्नःप्राविशन्मथुरांपुरीं
ब्राह्मणान्स्थापयित्वातुममतुल्यान्महौजसः षट्त्रिंशतिसहस्राणिवेदवेदांगपारगान् अनचो
माथुरेमत्रचतुर्वेदस्तथापरः चतुर्वेदंपरित्यज्यमाथुरंपरिपूजयेत् लक्ष्मीवलोऽएचाऐ धर्ममार्ग
पराम्मुखः दृष्ट्वापूजनीयोपिमाथुरेममरूपधृक् माथुरणांचयद्पुनर्मेरूपंवसुधरे एकस्मिन्
भोजितेविप्रकोटिर्भवतिनिश्चितं नकेशवसमोदेवोनमाथुरसमोद्विजः नविष्णोश्चरसमंलिंग
सन्पसत्यंवसुधरे माथुरममपूज्याहिमाथुरममवल्लभा माथुरेपरितुष्टेहनात्रसंशयः

माथुरेःपरमात्मानोमाथुरेपरमाशिषः माथुरेमम देहावैसत्यंसत्यंवसुंधरे १४ भार्गवाब्रुवन्पुनर्भू
त्वापूजयिष्यामिमाथुरान् एतन्नेकथितंमिमाथुरेणास्वरूपकं येषांपूजनमात्रेणतुष्टोहरिर्वने
सदा लवणस्यथावृत्तंकथयंतुवसुंधरे लवणस्यवधंश्रुत्वारघवोवाक्यमब्रवीत् वरंवरय
शत्रुघ्नयत्तेमनसिरोचते रघवस्यवचःश्रुत्वाशत्रुघ्नोवाक्यमब्रवीत् यदितुष्टोसिमेदेववरहोयदि
वाप्यहं दीयतांममदेवोयंयदिमेवरहोभवान् शत्रुघ्नस्यवचःश्रुत्वारामोवचनमब्रवीत् नयंशत्रु
घ्नदेवत्वंवाराहंदिव्यरूपिणं धन्योसौमथुरालोको धन्यासामथुरापुरी धन्यास्तेमथुरालोकेरु
द्रंयपूजंतियेसदा दृष्ट्वास्पृष्ट्वातथाध्यात्वास्नापितश्चादिनेदिनेदिने सर्वेहरंतिपापानंमोक्षंचैव
एयच्छंति इत्युक्तारघवस्तंमेदेवाराहंवसुंधरे दिवंमादायशत्रुघ्नोऽगमन्मथुरापुरीं ब्राह्म
णांस्थापयित्वाचभागच्छन्ममसन्निधौ तत्रमध्येनुसंस्थाप्यपूजयामासकेशवं अनेनक्रमयो
गेनमथुरायांस्थितस्तदा गयापिंडप्रदानेनयत्फलंप्रेप्सुपुष्करे तत्फलंसमवाप्नोतिश्वेतंदृष्ट्वास
दानरः विश्रांतिसंज्ञकंतद्वोविदेचतथाहरेः केशवोदीर्घविलोचनदेवफलमश्नुते उदयेभास
्कंतेजोसौविश्रांतिसंज्ञके मध्यान्हेभास्करंतेजोदीर्घविलोचनं वसंस्थितं केशवोभास्करंतेजो
दिनभागेचनर्थके एषादिव्यपुरीदेवीनित्यकालंसुगोपितं भक्तात्वंममप्रियाचकथितानेवसुंध
रे ७६ इत्यादिवाराहपुराणेभगवच्छास्त्रेमथुरामाहात्म्येकपिलमाहात्म्यंनामद्वादशोध्यायः १२

श्रीवाराहउवाच मानसेगोवर्द्धनंनामक्षेत्रंपरमदुर्ल्लभं मथुरायापश्चिमेभागेशूरसेनयोजनं हृदंत
त्रमहाभागेपुमगत्यमलनायुत चत्वारितत्रतीर्थानिपुण्यानिचशुभानिच ऐंद्रेपूर्वेणपार्श्वेनयमती
र्थंतुदक्षिणे वारुणंपश्चिमेतीर्थंकौवेरंचोत्तरेण तत्रमध्येस्थितोभद्रेक्रीडविष्येयदृच्छया तत्रवैरा
कृतीर्थेतुस्नानंकुर्योद्दतव्रतः ४ मोदतेत्राकल्पलोकेतुसर्वदुःखविवर्जितः दक्षिणेयमतीर्थंतुस्नानंकु
र्योद्दतव्रतः यमस्यसदनंगत्वामोदतेकल्पनिश्चयः तत्रार्थमुंचतेप्राणान्ममलोकंसगछति य
मलोकंसमुत्सृज्यममलोकंसगछति तत्रैववारुणंतीर्थंमासाद्यस्नानमाचरेत् ७ वारुणंभवनंग
त्वामुच्यतेसर्वकिल्बिषः तत्रार्थमुंचतेप्राणान्कामक्रोधविवर्जितः वारुणंलोकमुत्सृज्यममलोक
संगछति कौवेरतीर्थेयःस्नातिकौवेरस्थानमोदयात् तत्रार्थमुंचतेप्राणान्सर्वदुःखविवर्जितः
कौवेरलोकमुत्सृज्यममलोकंसगछति १० तत्रमध्येचयस्नातिक्रीडतेसमयासकृः अथात्र ०
अन्नकूटंततप्राप्यतत्स्कुर्य्यात्प्रदक्षिणं नानस्यपुनरुत्पत्तिर्देवीसत्यब्रवीमिते १२ स्नात्वामानसि
गंगायांदृष्ट्वागोवर्द्धनंहरिं अन्नकूटंपरिक्रम्यसर्वपापैःप्रमुच्यते १३ सोमवारेत्वमावास्यांप्राप्यगो
वर्द्धनंनरः दत्वापिंडंपितृभ्यश्चराजसूयफलंलभेत् १५ गयापिंडप्रदानेनतत्फलंप्राप्यतेनरैः तत्फ
लंप्राप्यतेतत्र नात्रकार्य्यविचारणात् १५ गोवर्द्धनंपरिक्रम्यदृष्ट्वादेवंहरिंप्रभुं राजसूयाश्वमेधाभ्यां
फलंप्राप्नोत्यसंशयः १६ पृथिव्युवाच परिक्रमान्नकूटस्यविधिनाकियतेकथं प्रभावगुणमाहात्म्यं

नश्रुवान्वक्तुमर्हसि १७ वाराहउवाच मासेभाद्रपदेयानुशुक्लेचैकादशीशुभा गोवर्द्धनोपवासेनकुर्य्या
त्तत्रप्रदक्षिणा १८ स्नात्वामानसिगंगायांश्रुत्वागद्दिनेरवि गोवर्द्धनप्रसादेवकरिवाचनमूर्द्धनि १९
पुंडरीकंततोयायात्कुंडेस्नात्वाविधानतः दिवान्पितॄन्समभ्यर्च्यपुंडरीकमथार्च्यवै च २० सर्वपापवि
निर्मुक्तोप्रयातिभुवनंहरेकुंडंचाप्सरसंनामप्रसन्नसलिलाशुभं २१ तत्रस्नानंतर्पणंचकृत्वाफलमवा
प्नुयात् राजसूयाश्वमेधाभ्यांधनपापात्प्रमुच्यते २२ तीर्थंसंकर्षणंपापाद्बलभद्रेणरक्षितं गोरुत्पादसंज्ञं
तत्नग्नाउत्तीर्णोतत्रदूरतः २३ स्नानाद्भवतेसाक्षिप्रंनात्रकार्यविचारणात् अन्नकूटस्यसान्निध्येतीर्थंशुक्ल
विनिर्मितं तत्रकल्पस्यपूजार्थंरुद्रेणविहितंपुरा मृन्मिश्रस्योत्थानंभक्ष्यभोज्यसमन्वितं कृतानृष्टि
करासाक्षाद्दिव्येणसरुसंकथा दुःखस्यवर्षतोत्पन्नंगवांयोऽकरजस्तथा ३१ तासांरक्षार्थेसंस्तस्यधनंणी
रिवंतरा सोन्नकूटस्तनिख्यातःसर्वतःशुक्लएवतः देवादेवास्तथागावस्तृषिभिश्चसमन्वितः पूजि
तास्तर्पिताश्चेष्टकमनोविधुनापुरा २८ तस्मिन्स्नानेतर्पणेचशतक्रतुफलंलभेत् ततःकदंबखंडा
ख्यंकुंडंतुविमलोदकं स्नात्वापितॄन्समभ्यर्च्यब्रह्मलोकमवाप्नुयात् ततोगछेद्देवगिरिंशतबाहुसमु
द्भवं तत्रस्नानाद्दानाच्चवाजपेयफलंलभेत् महादेवंततोगत्वादृष्ट्वापाद्मंफलंलभेत् कुंडेस्नात्वापि
तस्तर्प्यकृतकल्पोदिवंव्रजेत् गंगायाश्चोत्तरेयाद्देवदेवस्यचक्रिणः ३१ अरिष्टेनसमंयत्रमहद्युद्धं
प्रवर्तितं घातयित्वाततस्तंदुरिष्टंवृषभासुरं कोपेणपादेनघातनेनमहातीर्थंप्रवर्तितं वृषभस्य
वधोत्तेय आत्मनःपुण्यमिच्छता स्नातस्तत्रनरःकृत्वावृषरूपंवासगोपकः विपाप्माएधिप्रोवाच,

कथंभद्रेभविष्यति ३५ हत्योहत्तोमयाचापोऽरिष्टःपापस्त्वकः तत्रएधासमाश्लिष्यन्नजमाक्रिष्टकाह
णं ३६ स्नानमाचरितंकुंडकृतंतीर्थमपूरतः एधाकुंडइतिख्यातासर्वपापहरंशुभं ३७ अरिष्टएधा
कुंडाभ्यांस्नानात्फलमवाप्यते राजसूयाश्वमेधाभ्यांनात्रकार्याविचारणा गोहत्याब्रह्महत्यायाःपा
पांपृथिव्यांयएवास्ति तीर्थेहिमोक्षराजाख्यंनराणांमुक्तिदायकं ३९ यस्यस्नानमात्रेणसर्वपापैःप्रमु
च्यते इंद्रध्वजोछ्रयंयत्रस्वर्गेस्थापितोवैकृतं ४० इंद्रध्वजमितिख्यातंतीर्थंचैवहिमुक्तिदं तत्रस्नानादि
वंयांतियेमनालेपनभवः ४१ ततोहरेर्निवेद्यासुयात्राफलमनंतकं चक्रतीर्थेनरस्नात्वापंचतीर्थाख्यकु
ंडके ४२ समाप्यतीर्थयात्रायाएत्रोजागरणंभवेत् गोवर्द्धनस्पकर्त्तव्यंमहापातकनाशनं एकाद
शीतदिनेचैवकृत्वाजागरणंशुभं द्वादश्यामुत्थसिस्नात्वापिंडंनिर्वाप्यशक्तितः पितॄणांमुक्ति
दंतेषांयएवंकुरुतेनरः सर्वपापविनिर्मुक्तःपरंब्रह्माधिगच्छति एतत्तेकथितंभद्रेमन्वंतरं
परिक्रमं यथानुक्रमयोगेननथाषाढेपिचोच्यते ४५ यएतच्छृणुयान्नित्यंतीर्थानुक्रमणंह
रे गोवर्धनस्यमाहात्म्यंगंगास्नानफलंलभेत् ४७ इत्यादिवाराहपुराणेभगवच्छास्त्रे
मथुरामाहात्म्येगोवर्धनमाहात्म्येत्रयोदशोऽध्यायः १३ श्रीवाराहउवाच अथंतःपर
मवक्ष्यामिनक्षत्रवसुंधरे यथादत्तंध्रुवस्थानंदक्षिणापथमंडले १ सुशीलोनामवैश्यस्तु
स्तस्मिन्वसतिपत्तने धनधान्यसमृद्धस्तुबहुमित्रकुटुंबवान् २ कुटुंभरणसक्तोनित्यंकालेह
तिष्ठति स्नानंदानंजपंहोमंदेवार्चनकरोतिसः ३ क्रयविक्रयसक्तस्यकालोदीर्घोगतस्तथा करावि

दृष्टिसंयुतं दैवतब्राह्मणानांचभक्तिस्तस्यविद्यते आत्मोद्धरनिमित्तंचपापंहिकुरुतेसदा गच्छं
तंवकुकालंचनमवुध्यतिपापकृत ६५ ततस्मजायतेबुद्धिर्धनस्योपरिभाविनि नैवात्मपित्रोर्नाभ्रा
तिचानिरीक्षितं ७ धनमुक्तोपियापोसौनरद्रातिकदाचन तस्यैवंवसतस्तत्रप्रतिष्ठानपुरेनमे ८ स
नुकालेनमहताकुटुंबासक्तमानसः संत्यज्यदेहान्प्राणांश्चेतत्सुमुपागतः ९ मरुस्थल्यांतुदेशेवै
वृक्षमूलेसमाश्रितः प्रेतीभूतश्चवसुधेतेनपापेनसंवृतः १० ततत्रवसतेनित्यं तेनपापेनगर्हिताः समा
स्तत्रगतास्तत्रवसमानस्यसुंदरी ११ तत्रैवदैवयोगेनमहान्सार्थमुपागताः तस्यमध्येतुवणिजोमथु
रायाश्चनिस्तः १२ गतेसार्थेतुसवणिक्वृक्षमूलमुपागतः तत्रैववसतिप्रेतोरौद्ररूपोभयानकः १२
दीर्घदंष्ट्रासुविकटोरूक्षबाहुर्विभीषणः महाहनुर्विशालाक्षोविडालसदृशाननः १४ तंदृष्ट्वासवणिक्
श्रेष्ठः समुत्थायजगामह गच्छंतंसमालोक्यप्रेतोवचनमब्रवीत् १५ भक्ष्यभक्षोममाघत्वंक्षुभ
वनानुमिछवि प्रेतस्यवचनंश्रुत्वासोनिभीतोऽब्रवीत्तनः १६ गछंतंनुग्रहीत्वातंप्रेतोवचनमब्रवीत् म
मत्वंविहिनोभक्ष्यःस्वयंप्राप्तोसिमानव १७ मासंतेभक्ष्यिष्यामिपिवामिरुधिरंतव इत्याकर्ण्यवच
स्तस्यवणिक्वाक्यमब्रवीत् १८ कुटुंबभरणार्थायसत्वाप्तोदुर्गमाटवीं दृढः पितामम्रहेमाना
पत्नीपतिव्रता २९ संत्यैसंभक्षतेरक्षः कुटुंबंहिमरिष्यति विभोर्वचनमाकर्ण्यप्रेतोवचनमब्र
वीत् २० कस्मात्स्यानात्समायातःसत्यंवदमहामते विभुरुवाच गोवर्धनोगिरिर्योयमुना
चमहानदी २१ तयोर्मध्येपुरीरम्यामथुरालोकविश्रुता तस्यावसाम्यहंप्रेतपित्रेनामहेत

हे २२ नत्रमेवसनोनित्यंदुष्यंमेपूर्वसंचितं क्षीणविज्ञननश्चाहं आयातःपश्चिमांदिशं २३ ततोमरुत्स्य
२२ लोमाप्यतवहस्तिपथगतःयत्रदैवोचितंकर्मकरुष्वतदनंतर २४ चेतउवाच नत्वांस्वामिन्नुमिका
मिरूपामेजायतेत्वयि समयेनहिमोक्षामिकुरुष्ववचनंमम २५ निवर्तंगछमथुरांममकार्यार्थं
साधकः तत्रगत्वात्वयाकार्यंयत्कर्तव्यंवदामितत् २६ स्नानंकृत्वातुविश्रांतोकूपेचतुःसासुद्रिके पि
ंडदानंकुरुष्वतममनाम्नाध्रयत्नतः २७ स्नानस्यचफलंदेहिततोगछयथासुख चेनवाक्यततः
श्रुत्वाविभुर्वचनमब्रवीत् २८ नाहयास्यामिमथुरांकृष्णाभावेकथंचन भक्षयस्वशरीरंमेततपु
ष्टिमवाप्स्यसि २९ चेतउवाच गृहेवहुधनंनेस्तित्वंगछासुनिवर्त्यच आस्तेधनंमपर्यंतंगछत्वं
माविलंवयः ३० विभुरुवाच गृहेधनंममनास्तियत्वयासमुदीरितं अरुपेयंममधननान्यतत्र
चविद्यते ३१ पितृपेतामहोकीर्तिरविक्रेयाहिसामया विभुर्वचनमाकर्ण्यतदाचेववसुंधरे ३२
चेतब्रह्मन्यसुचिरंमिदंवचनमब्रवीत् अस्तिचेवधनंश्रोक्तंयन्मयात्वंकृतेविभो ३३ सुवर्णभारएतं
स्यगृहेतिष्ठतिसंचितं निवर्तंगछसंनष्टसुहृदांप्रीतिवर्द्धनः ३४ यत्रब्रह्मन्नामतेमार्गंमथुरायेन
गम्यते सतउवाच वणिक्श्रेष्ठमनाम्नत्वापुनर्वचनमब्रवीत् ३५ इमामवस्थांसंप्राप्यकथं
ज्ञानसमुद्भवः ततःसकथयामासयद्वृत्तंहिपुरातनं ३६ चतिष्ठानेपुरवरेविप्रोगायननामहत
त्रभूतसमयेतत्रविप्रोणयतनेशुभे ३७ ब्राह्मणाःक्षत्रियाःवैश्याःशूद्राश्चतत्रसमागताः पाठकः
पठनेवाचकाश्चोरागणिकाःशुभा ३८ ममभिंचतत्रवानित्यकालंचतिष्ठति कस्मिन्कालेतुभिक्षे

णनीनोहांविप्रमंदिरं ३९ अन्यादृशेणमहतासंतोष्यचपुनःपुनःतेनाहूतेनिवृत्तस्तुमित्रपार्श्वेव्यवस्थि
तः ४० श्रुतंमयातत्पुण्यपवित्रपापनाशनं समुद्रःकिलतिष्ठंतिचत्वारोत्रसमागता ४१ तस्यकूपस्यमा
हात्म्यंश्रुतंतत्रमहाफलं वाचकायतदोद्दंदसर्वमेहाजनैः ४२ मित्रेणचेतिनोक्तेनमयामौनंसमाश्रितं
मित्रेणचपुनश्रोक्तंयथापूर्वंत्वयाकृतं ४३ तस्मित्रश्रसंगेनदत्तवैस्वर्णमाषकं ततःकालेनम
हतागतोवैवस्वतस्वयं ४४ वैवस्वतनियोगेनततोपूर्वस्वकर्मभिः चेनत्वमनुसंप्राप्तोदुस्तरंदुर्गमं
महत् ४५ तस्तंनहुतचापिनतीर्थंचावगाहितं ततर्पितास्तुपितरःचाभ्रोहंत्रेतनानतः ४६ इत्येतत
कथितंसर्वंयत्मात्वंपरिपृच्छसि ४७ गछत्वंसम्प्रवृत्तंत्वंत्रसामथुरापुरी चेतस्यवचनंश्रुत्वाविभु
र्वचनमब्रवीत् कथंधारयतेप्राणानिर्दृष्टंसमाश्रितः चेतउवाच कथितंहिमयाह्येवंयद्वृत्तंहिपुरा
तनं वाचकायतुयद्दत्तंसुवर्णस्यतुमाषकं ४९ तद्दानस्यप्रभावेननित्यंतृप्तोस्मिवैविभो अकामेन
मयादत्तस्यैदृकर्मणःफलं चेतभावंगतस्यापिनमेज्ञानस्यविभ्रमः ततःसब्राह्मणश्रेष्ठःप्राग
त्यमथुरांपुरीं कृतंतेनचनत्सर्वंयथाप्रतेनभाषितं तेनकृत्येनचेतोसौमुक्तिंप्राप्तोदिवंगतः ५२ एतत
कथितंभूमेमहात्म्यंमथुराश्रितं चतुःसामुद्रिकेकूपेपिंडदानेपरांगतिः ५३ तीर्थेचैवगृहेचापि
देवस्थानेपिचत्वरे यत्रतत्रमनारेविमुक्तिंयातिनचान्यथा अन्यत्रहिकृतेपापंतीर्थमासाद्य
प्यति ५४ तीर्थेत्रयत्कृतंपापंवज्रलेपोभविष्यति मथुरायांकृतंपापंतत्रैवचविनश्यति एषापुरी
महापुण्यायस्यापापंचविद्यते ५५ काश्यादिपुर्योपरंसंतिलोकेतासांतुमध्ये मथुरैवधन्या

याजन्ममोजीव्रतमन्युदाहैर्नरेणचतुर्व्विधानिमुक्तं कृतघ्नश्चसएपश्चचौरोभग्नव्रतस्तथा मथु
रांप्राप्यमनुजोमुच्यतेसर्वकिल्बिषैः ५३ सूर्योदयंतमोनाशेद्यथावज्रभयान्नगाः नार्ह्यदृष्ट्वायथास
र्पामेघावातहताइव ५४ तत्त्वज्ञानाद्यथादुःखंसिंहदृष्ट्वायथामृगाः तथापापानिनश्यंतिमथुरांदर्शनात्
स्मृतेः ५५ तिष्ठेत्सुगसदृक्षंनुपादेनैकेनयत्सुमान् तस्माद्धिकमवेत्युएपमथुरायानिवासिनः ५६
परदारानायेचयेनरानजितेंद्रियाः मथुरावासिनः सर्वेतेदेवानरविग्रहा ५७ वृत्तिभिक्षाप्रदानारो
स्तुनाः क्रोधवर्जिताः तीर्थस्नानरतायेचदेवास्तेनरविग्रहा ५८ यद्गयेषासहस्रेणब्राह्मणानांमहा
त्मनां एकेनजितेनस्यान्माथुरेणाविकल्पतः ५९ अनयोमाथुरेयत्रचतुर्वेदस्तथापरः चतुर्वेदोपि
नैवस्यान्माथुरेणसमः क्वचित् ६५ भवंतिसर्वतीर्थानिपुण्यायायतनानिच मंगलानिचसर्वाणि
यत्रतिष्ठंतिमाथुरा ६१ आर्यावर्तसमोदेशोनमथुरासदृशीपुरी नकूपोवत्समोदेवोनमाथुरस
मोद्विजः ६२ चतुर्वेदपरित्यन्यमाथुरंजयेत्सदा सिद्धभूतगणाःसर्वेयेचदेवगणाभुवि मथुरा
वासिनोलोकास्तेपूज्यंतिचतुर्भुजान् मथुरायावसंतिविप्तरूपास्तेवसुः ६४ अज्ञानात्तान्न
पूजंतिपूजंतिज्ञानचक्षुषा इत्थंस्वाराहपुराणेकूपब्रह्मोब्राह्मणमाहात्म्यनामचतुर्दशोऽ
ध्यायः १५ धरण्युवाच स्वामिन्नमस्तेदेवतीर्थानिविविधानिच असिकुंडेतिसंज्ञेयत्तन्मेब्रूहिकथ
यप्रभो १ श्रीवराहउवाच सुमतिर्नामराजासीद्धार्मिकोलोकवेश्रुतः तीर्थयात्रानिमित्तेनस्व
र्गलोकंगतस्तदा २ गतेस्वर्गेनृसुमतौब्रह्मराज्यंचकारह विमतिर्नामनाम्नाचराज्येपैतामहेस्थि

तः ३ एजंपंचकुर्वतस्यप्रागतोनारदस्तदा तथाएव विष्टरंपाद्यमर्घंचतस्मैदत्तेयथोचितं ४ पप्रच्छ
चतत्सर्वंतामुवाचसनारदः पितुस्तवएषनाकृत्वासपुत्रोधर्मभाग्भवेत् इत्युक्तानारदस्यतत्रैवांतर
धीयतः नारदेनगतेराजासपप्रच्छस्वमंत्रिणं ६ तएकिमुक्तरत्रिणानारदेनापुनःकृते अत्रएषामितिय
द्वाक्यमयावद्धिनाकेचनः ७ मंत्रिणश्चतनोक्तात्वापितुर्मरणमेवच तीर्थयात्रानिमित्तंचतस्मैएतेनिवेदितं
८ अतएवोक्तमानृएंपनारदेनपितुस्तवः श्रुत्वावाक्यंहरिराजातीर्थकोपंचकारह ९ विमतेरुद्धिरुत्प
न्नागच्छामोमथुरापुरीं चतुर्वोषिकान्मासान्मथुरायावसामहे १० सर्वाणितत्रतीर्थानितिष्ठंतिविवि
धानिच श्रागतेतुनृपेतत्रतीर्थान्याहुःपरस्परं पृच्छविमतिनासार्द्धंत्वंकेनुनएकुमः कल्पग्रामंगच
छामोवाएहोयत्रतिष्ठति १२ गतानितत्रतीर्थानि कल्पग्रामेवसुंधरे तत्रवाएहरूपेणस्थितोहंचयद
च्छया १३ यावन्निरीक्ष्यपाम्यग्रेतावत्तिष्ठतिसन्निधौ जयविष्णोजयाच्चिंत्यजयदेवजयाच्युतः १४
जयविष्णोत्रिकर्णाच्चजयदेवनमोस्तुते तीर्थस्तुतोयंवसुधेवचनंचेदमब्रवीत् वरंवृणंतभद्रंवोयद्वामनसि
वर्तते तीर्थान्यूचुः वराहायहिदेवेशप्रभयहातुमर्हसि १६ विमतिनास्तुपापेनकृतघ्नासःसुदारुणाः
तंनिपच्छत्वपापिष्ठंयत्पापंसिनःसुत १७ वाएहउवाच हिनायसर्वतीर्थानाहनिष्यामिमहारिपुं तत
स्तीर्थनियोगेनप्रागतोमथुरापुरीं २८ तत्रागतेनवसुधेयुक्तंकृत्वातुतेनवै नरःस्नातुदिनसप्तंजावत्तदर्षि
तः २९ सूदितोहिमयारेवि प्रस्पाग्रेजुटितंभुवि अग्रेणतुमयोद्धन्यमसिकावरवर्णिनी ३० तत्रकुंडंमहादि
व्यंदेवर्षिविधिनिर्मितं असिकुंडेतिसंज्ञंचघाप्तानेनवसुंधरे तत्राश्वर्य्यंभवस्यामिममकर्मसुरावहं पप्रपंति

मनुजासिद्धासर्वपापविवर्जिताः २२ चतुर्दश्यांतुयादपूपांश्चदद्याद्याजितेंद्रियः फलानितत्रपूपांतिलभनेचसु
निश्चितं २३ तस्मिन्कालेतुयोदद्याद्विमुक्तुरथयात्रायांसमागतः तिलतत्रतिष्ठाम्यहंभद्रेमश्चिमारिष्टेमास्थितः २४॥
तथाकृत्वाचहेरण्याम्मूर्तयश्चचतुर्विधा तीर्थेवाराहसंज्ञेतुमथुरायाव्यवस्थितः २५ तासुदृष्ट्वासुरम्यासु
सर्वपापैःप्रमुच्यते एकधाराहसंज्ञाश्चतथानारायणीपरा वामनाचतृतीयाचचतुर्थीस्तागलीप्रभा एतासुस्नात्व
स्रोयःपश्येत्स्नात्वाकुंडेसिसंज्ञके २७ चतुःसागरपर्यंतांकांतांतेनधरांध्रुवं तीर्थानांमाथुरेणांचसत्यंवै
षांफलमश्नुते २८ तीर्थस्यापितत्तत्रअसिकुंडस्यतोवरः यासंज्ञाकथितापूर्वंकोटिवेदाश्विनोनरे २९
असिकुंडाश्रितःकृत्वातीर्थांकमणिकांचनां सुस्नोन्यिनोपिवादद्यादसिकुंडेघृतोनरः ३० मूर्तयस्यपूर्व
येत्यपश्चचत्वारःपूजयेनथाः नास्तेषुपुनरावृत्तिर्भवेत्कालविपर्यये ३१ इत्यादिवाराहपुराणेमथुरामाहात्म्ये
असिकुंडप्रभावोपंचत्रिंशोऽध्यायः १५ श्रीवाराहउवाच पुरादेवियथासंज्ञाविश्रांतेःकीर्तिताःपुरा
राक्षसेनपुरावोक्तात्रासुणायमहात्मने २ पृथिव्युवाच किमर्थंराक्षसेनोक्तासंज्ञाविश्रांतिसंज्ञिता कि
मर्थंदृष्टवान्विप्रःसर्वंकथयमेप्रभो २ वाराहउवाच उज्जयिन्यामभूद्विप्रःसदाचारविवर्जितः नमः
पूजयतेदेवान्नसमाधून्नमस्यति ३ एकदातीर्थसमासाद्यतत्रस्नानंकरोतिसः देवद्रव्यं॥॥ग्नि
रहितःपरदाररतःसदा ४ संध्येदेपूजयनस्यस्नित्यकालंचातिष्ठति वसदैवमनुष्याश्चपितॄन्पू
जयतेसदा ५ पापाचारोनेकृतिकःपापभाग्गोसुदुर्मतिः गार्हस्थ्यधर्ममाश्रित्यमोहितोवैननंतसदा ६
सर्वे गार्हस्थ्यधर्मेणश्रेष्ठभक्तंस्वयंभुवा जीवंतिजंतवःसर्वेयथागांसर्वतःस्थिता ७ प[illegible]यामातरमाश्रि

त्यसर्वेजीवंतिजंतवः एवंगृहस्थमाश्रित्यसर्वेजीवंतिमाश्रयः ८ गार्हस्थोवर्तमानोपिनसधर्मसमाश्रये
न् उभंसंध्येपरित्यज्यपापबुद्धिसमाश्रयेन् ९ ततःसचौर्येणाप्राप्तःपापैःसहसमागतः सचरंत्रोऽवलोका
न्लब्धोसौराजरक्षाभि १० पलायमानःसतदाअंधकूपेपतत्ततः सुतःसपतितस्तत्रराक्षसत्वमुपागतः ११
अंधकूपेसपतितोघोरेरूपेवसत्तदा केनचिदर्थकार्येणमहान्साथउपागतः १२ तेषांमध्येद्विजःकश्चि
द्दृष्ट्वीकृत्वावसुंधरे रक्षोघ्नेनचमंत्रेणसर्वसार्थंचरक्षते राक्षसउवाच अहंरक्षामितेविप्रयत्तेमन
सिवर्तते वस्तुनेनचसंतुष्टान्भोजनेचयथेप्सित १४ उत्तिष्ठविप्रगच्छत्वंअन्यत्रप्रयतंकुरु येनाहं
भक्षयेसार्थयावत्प्रभवेन्मम १५ राक्षसस्यवचश्रुत्वाविप्रोवचनमब्रवीत् एकसार्थंप्रयातोहंनोत्स
जामिकथंचनः १६ तस्माद्राक्षसगच्छत्वंसार्थममपरिग्रहं निरीक्षितुंनशक्तोसिममंत्रंवस्तुनंच १७
राक्षसउवाच ममभक्षेहनेविप्रदोषस्तवभविष्यति कृपांकुरुत्वंविप्रवेभोजनममदीयतां ततः
सकथयामासयथावृत्तंपुरातनं स्वाचारस्यस्वरूपेचराक्षसत्वंयथातनः १९ विप्रउवाच मित्रत्वेवर्तसे
क्षोवदराक्षसामिकिंनवः आत्मश्लोपकारार्थंवदकिंकरवामिते २१ राक्षसउवाच दत्तमियदिमेविप्रयन्मम
नसिवर्तते मथुरायांचयत्स्नानंकृतंविश्रांतिसंज्ञके २२ तत्स्मरन्मत्कृतंदेहियेनमुक्तिंव्रजाम्यहं ब्रह्म
णउवाच कथंजानासिरक्षस्त्वंतीर्थविश्रांतिसंज्ञकं २३ कथंचसंज्ञामूतस्यतत्कथयस्वराक्षसः राक्षसउवा
च उज्जयिन्यांपुरीनस्यांवासोहिमेसदा २४ कस्मिंश्चिदथकालेतुगतोहंविष्णुमंदिरं तस्याग्रेतिष्ठते
विप्रोवाचकोवेदपारगः २५ विश्रांतितीर्थमाहात्म्यंश्रावयेत्सदिनेदिने तेनश्रवणमात्रेणममभीतिरु
त्थिताः २६ सासंज्ञाचश्रुतातत्रविश्रांतिश्चमयानघः वासुदेवोवसेन्नित्यंतस्मिंस्थानेद्विजोत्तमः २७

विश्रामंकरुतेयेननेनविश्रांतिसंज्ञकं एतस्यवचःश्रुत्वाविप्रोवचनमब्रवीत् २८ एकस्नानस्यहिफलं
तवरत्नंचएतस्यःरत्नुक्तमात्रेवचनेनतोमोक्षमवाप्नुयात् २९ इत्यादिवाराहपुराणेविश्रांतिमाहात्म्येषोऽ
ष्टोऽध्यायः १ धरण्युवाच मथुरांरक्षतेकोसौक्षेत्रपालस्थितःसदा तेनदृष्टेनपुण्यंकथयस्वा
दिनंचभो १ वाराहउवाच दृष्टोभूतपतिर्वरदेपापनाशनं तेनदृष्टेनवसुधेमाथुरंफलमाप्नुयात्
२ पूर्णेवर्षसहस्रेतुनपरंतुसुदारुणं पूर्णेवर्षसहस्रेतुमयासंभाषितोहरः ३ वरंवरयभद्रंतेयत्तेमन
सिवर्तते ईश्वरउवाच सर्वज्ञत्वंहरेदेवमयात्तांसुनिश्चितं मथुरायांचमेस्थानंसदारक्षीयतां हे
वदेववचःश्रुत्वाहरिर्वचनमब्रवीत् ५ मथुरायांचमेदेवंक्षेत्रपालोभविष्यति त्वंहिदृष्टोमहादेवमम
क्षेत्रफलंभवेत् ६ अन्यथानाशयेत्सिद्धिमेवमेतन्नसंशयः येनयद्यदपुण्यंकृतंतीर्थंप्रयत्नत ७
भजतेमनुजासिद्धिमात्मभावेनतादृशं ममक्षेत्रंभावेनभूमिसंसारछेदनी ईदृक्स्वेवपुरीरम्यायथाना
केमरावती जंबूद्वीपेतथोत्कृष्टामथुरामेवल्लभाः ९ विंशतिर्योजनानांहिमाथुरंममंडलं परेवदेषु
मेधीयंपुण्यंनात्रविचारणात् १० मथुरास्त्रिताःकल्पाणिपुनर्जन्मनभाजनं तपस्तप्तंमहत्तेनकृतंते
नुमहद्वतं ११ तेषांदर्शनंमहारत्नंयेनमत्पुरवासिनः सुधयाभक्तियुक्तेनस्नात्वामधुपुरीनरः १२ ब्रह्म
हापिविशुद्धेतकिंपुनरन्यपातकी कृमिकीटपतंगाद्यामथुरायांमृताहिये कृतान्यनंतियेदृष्टास्ते
पियांतिपरांगतिं मानुषंगेनगछंतिवाणिज्येनापिसेवया मथुरास्नानमात्रेणपापंयत्काहिवंत्रजेन
मथुरांस्नानुकामस्यगछतस्तुपदेपदे तिरश्वामिहजंतूनांचपापान्यस्यशरीरतः नमयाकथितंदेविस्नाने
नश्चमहात्मनः ११ रुद्रस्यनमयापूर्वंकथितंचवसुंधरे मयासुगोपितंसर्वंगत्वाकृतयुगंपरं १३ तत्रस्थे

त्रपुरीरम्यासर्वरत्नविभूषितानरस्यांनिष्टंतितीर्थानितानिवक्ष्यामिनदृष्ण १४ षष्टिकोटिसहस्राणिषष्टि
कोटिस्तथानिच तीर्थसंख्यानिवसुधेमथुरायांमयोदिताः गोवर्धनंतथाकूरंदेकोटिरुद्रेषुतीर्थकं
दृनंचभांडीरंकुरुक्षेत्रसमानिषट् २० पुण्यान्पुण्यतमश्रेष्ठंतीर्थविश्रांतिसंज्ञकं असिकुंडंसवेकुं
कोटितीर्थंतमंस्मृतं २१ अविमुक्तेसमंतीर्थंसयमेनंतिदुर्लभं चक्रतीर्थंतथाकूरंसप्तादित्यम
यंकं २२ एतेपुण्यायविख्यातंमहापातकनाशनः कुरुक्षेत्राच्छतगुणंमथुरायांनसंशयः येपश्यंति
महाभागाःस्नाषंतिचसमाहिनः मथुरायास्तुमाहात्म्यंतेषांतुपरमांगतिं २५ कुलानितेनारयंति
देपूतेवंशाचोद्धृतो एतन्मरणकालेनुयःस्मरेन्नरयतोनरः २६ सगछेत्परमांसिद्धिमिहसंसारछेदनी
एतन्तेकथितंदेविसर्वपापकनाशनं २७ तीर्थानांचैवमाहात्म्यंकिमन्यच्छ्रोतुमिछसि इत्यादिवाराह
पुराणेभगवच्छास्त्रेमथुरामाहात्म्ये २७ श्रीवाराहउवाच मथुरायांपरक्षेत्रेत्रैलोक्येनचविश्रुते
नस्थांवसाम्यहंदेविमथुरायांचसर्वदा सर्वेषांहितार्थानांमाथुरंपरमंस्मृतं कृत्स्नेनकीर्तितंयत्तत
च्छृणुष्वहिपरंदेवि चक्रस्थितंहितत्सर्वंकृत्स्नंस्मैवपदेनतत् तत्रमध्येनुतस्थानंअर्धचंद्रंनवस्थि
तः ३ तत्रैवासेनोलोकाःमुक्तिंयांतिनसंशयः दक्षिणेकोटिकल्पस्योत्तरेकोटिमध्यतः ४ न
गोर्मध्येस्थितोदेवआकारःसोमचक्रतः तोदेवोक्षेत्रपोक्तोस्नानदानादिकर्मणि ५ तस्माद्विस्म
रणंकार्यंदेकोटीसर्वकामसु अर्धचंद्रेनुयःस्नानंकरोतिनियतोनरः ६ तत्रैवाक्षयोलोकःप्राप्तोत्रि
यनसंशयः दक्षिणस्यांसमारभ्योत्तरस्यांसमापयेत् यज्ञोपवीतमार्गेणत्रायतेचकृतान्वहन् एषि

सुवाच यज्ञोपवीतयात्रायांविधानंकृष्णयत्तमे २ यथास्नानंहिकर्तव्यंतत्सर्ववक्तुमर्हसि वाराहउवाच
यज्ञोपवीतस्यविधिंप्रवक्ष्यंवरवर्णिनी ३ मनुजोयेनविधिनामुक्तिंयातिनसंशयः गत्वानिःस्तंभौनेन
यावत्स्नानंसमाचरेत् प्रजांकृत्वानकल्पस्यतनोद्भूयाद्वसुंधरे ४ अनेनैवविधानेनस्नानंकृत्वाचमत्प
र ५ नतस्यपुनरुत्पत्तिरेवमेवनसंशयः ६ अनेनविधिनाचैवनरस्यांस्तमापयेत् प्रजांकृत्वाचमनस्य
ततोद्भूयाद्वसुंधरे स्नानेसमाप्तेविधिवद्देवदेवस्यवैहरे ७ कल्पस्यकृत्वाचमनंस्नात्वातीर्थेयथाक्रमं
गांवैपयस्विनीदत्वाहिरण्यंवस्त्रमेवच ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चाद्विधिरेषाउदाहृतः ८ यथावामनमुद्दि
श्यैवमेवत्तुकारयेत् ९ नतस्यपुनरुत्पत्तिर्ममलोकेमहीयते १० अर्कंचेद्गमनंविमलोकेव्रजतिनित्यं ११
भूत्वाचैवमनायेत् १२ अर्कंचंद्रकृतक्रियां तेपिस्वर्गंगमिष्यंतिदाहादिकरणेपुना १३ यावदस्थीत्यर्क
चंद्रेयस्यतिष्ठंतिदेहिनः तावत्सपुरुषंकर्तास्वर्गलोकेमहीयते १४ अर्कंचेद्वेविशोधोस्तिनीर्थेविधा
नितस्तत्के दाहादिकरणेनत्वगर्दभोपिचनुर्भवेत् १५ गर्तेश्वरेभूतेश्वरेदेकोटीनुवसुंधरे मध्येसदे
वतिष्ठामिनत्यजामिकुत्रचनः २० माथुरेणंनुयद्रूपंतद्रूपंमेवसुंधरे माथुरेणंनुरूपेनतस्मात्तेहना
त्रसंशयः २१ प्रणष्टेवियथाभृंगरूपस्यमहात्मने मथुरेयामागतोसौकृष्णस्यैनकांक्षया २२ म
थुरायास्थितोदेविभिन्नरूपंनपश्यति तदागतोसौवसुधेदेवस्याग्रेविहंगमः २३ कृष्णस्यदर्शनार्थं
यद्विप्रलोभमुपैरयेत् गरुडउवाच विष्वक्सेनजयाद्रित्यजयावैलोजयाच्युतः २४ जयकेशवईशान
जयकृष्णनमोस्तुते जयमूर्तिजयामूर्तिजयकेपीनिसूदनः जयकंसनिहंतस्त्वंवासुदेवनमोस्तुते ॥

गरुडेनस्तुतोदेवः स्वयंतत्रैवतिष्ठति २३ गरुडस्यपुरस्तात्स्थितोदेवःशरीरवान् वैलक्ष्यमानोगरुडो
वासुदेवेनसात्विकः २७ विक्रुर्यात्तोत्रसंनष्टोद्रष्टुंसत्पंविहंगमः मुपूरणमनंकिंनेत्वमेवंवदस्वमे २८ ग
रुडउवाच माथुरमागतश्चाहंतवदर्शनकांक्षया प्रागतोसुपपादंवदृष्टंतुनवरूपकं २९ नहीदंतवदे
वेषंमाथुरंरूपंतुरूपकं एकंभूतमहंसर्वंपरयामिवतेरपि ३० श्रीकृष्णउवाच माथुरंरूपंनुयद्रूपं त
द्रूपंमेविहंगमः येयेपापात्तेनपश्यंतितद्रूपंमाथुराद्विजाः ३१ एवमुक्तातनः कृष्णस्तत्रैवांतरधीयत
गरुडोपितनःस्थानाद्गतोदेवयथागतं दृष्ट्वातत्कथितंदेविमाथुरंरूपंतुरूपकं येषांप्रसन्नमात्रेणतुष्टो
हंचैवसर्वस्य मथुरांमनायेच मुक्तियांचनान्यथा अपिकीटपतंगोवातिर्यग्योनिगतोपिवा ३५ यःपश्ये
त्पद्मनाभंतुद्वादशामाश्विनस्यतु एकदृष्ट्यैवदेवोपिवैकुंठरूपिणं एकादश्यांसोमवासः कृतशौच
समाहितः कार्तिक्यांतुजलेस्नातोमुच्यतेयोनिसंकटात् ३९ चैत्रस्यशुक्लद्वादश्यांस्नात्वातीर्थेतुवैल
ब्वः।चेनाविष्णुं समभ्यर्च्यसोपवासश्चजागरः ४० मथुरायागतःश्रेष्ठोनघोत्तिकृताकृतिः एका
दश्यांततोदेवीयशोदांदेवकीतथा ४१ महाविद्येश्वरीदेवीमुच्यतेब्रह्महत्यया योवापंधर्मराजस्यमथुरया
श्चपश्चिमे ४२ स्नानकरेणतस्यांतुगरुडेषैनिपतेयंयदेवमभिध्यायेद्भक्तिमुक्तेनतेनसा विश्रांतिसं
स्थंदृष्ट्वादीर्घविलंबकेपावं सर्वेषादर्शनंपुण्यंएभिर्दृष्टेफलंभवेत् इतिजन्मध्यानसहोमकालेनम
सम्यक्सनतनमभिसमीक्ष्यब्राह्मणंयत्नयुक्ते सकलगुणगणाढ्यामास्पदंब्रह्मसंज्ञंजन्ममरणहीनंविष्णुसं
ज्ञाभियानि ४२ इत्यादिवाराहपुराणे मथुरामाहात्म्ये गरुडमहात्मेअष्टादशोध्याय १८ श्री

वाएहउवाच पुनरन्यत्प्रवक्ष्यामिनछ्रण्वतंधरे मथुरायांपुराहृत्तंगोकर्णस्यमहात्मनः १ वस्
कर्णोपित्रतस्यवैष्योधनसमृद्धिमान् तस्यभार्यासुशीलाचनाम्नागुणसमन्वितः २ भर्तुःप्रियकरीसा
ध्वीनत्रस्तावयोधिका देवताएजनरतासंतानार्थेसुमध्यमा ३ नित्यकालंसुरार्चायांकालस्तस्याभ्यग
छतः तत्रउग्रतपानामऋषिपरमधार्मिकः सरस्वत्यासंगमेसोवृक्षमूलनिकेतन मिताशीषष्टका
लेनुसदावसतिस्मनमः ४ तस्यांतिकंसुशीलाचकृत्वापादाभिवंदनं उपोपविष्यवस्त्रेण कुरुतेतीव
शोचनं ५ एवंवित्तपितश्रुत्वाशनैःस्मकरुणंहृदि जानातस्यस्त्रियोदृष्ट्वा तंनग्नस्नाभभर्तृये ७
ध्यात्वाचसुचिरंकालंविमृश्यवस्धनदा उवाचमुनिशार्दूलस्तांस्त्रियेपुत्रगृध्रिणी ८ देवतानां
प्रसादेन तवपुत्रोभविष्यति शिवस्यायतनेरम्यगोकर्णेनिचविश्रुतं ९ तमाराधयदेवेशायतन्यर
मकारणस्नानदीपोपहारेणनित्यत्वपतिनासह १० इत्युक्तासाभगवताप्रणिपत्यप्रसाद्यच भर्तुसा
कथयामासतेनासमीरितः देवताराधनंश्रुत्वाचक्रानेदपतीतरा सरस्वत्यासंगमेस्नात्वा
गोकर्णमर्चयेत् पुष्पदीपोपहारेणचक्रानेतोदिनेदिने एवंतयोरेषाव्यतिगतानिसुतहेतवे ११
पुष्पंदीपोपहारेणचक्रानेतोदिनेदिने एवंतयोरेषाव्यतिगतानिसुतहेतवे ३ ततःप्रसन्नोभग
वान् उमापतिरुवाचह भविष्यतियवापुत्र एकएवगुणान्वितः १४ तस्यसंततिसंदेहोदृष्ट्वामेव
मुधोयतः देवतानाप्रसादेनयदितस्यभविष्यति १५ इत्युक्तोनोप्रभातेनस्नात्वासरस्वतीमेत्य च
भातेनस्परेवस्यदध्योदनमुरुवरु सहस्रभोज्यमिष्टान्नेवरुन्नान्नवरुदक्षिणं ततस्तस्याःसुपी

नायागर्भाधानमविंदत १७ ततश्चवद्धेगर्भेसुक्तेपक्षेप्रपूर्णेयथा सुषुवेदत्रमेमासिपुत्रंबालपू
र्णेन्दुभं १८ गोसहस्रंततोदत्वास्तुवर्णवस्त्रमेवच बंधुनासर्ववर्णेभ्यपुत्रजन्ममहोत्सवे १९ जातकर्मत
थाचैवनामकर्णंतथैवच गोकर्णेनामतस्यैवपितावचक्रेनिरुप्यच २० एवंचान्नप्राशनंचचूडोपनय
नंतथा अतःपरंचगोदानंवैवाहिकमतःपरं २१ दानंचरत्नसुवर्णंपूजयित्वाद्विजन्मनः कृत्वानिवरुमुखा
नि मंगल्यानिवरुनने २२ ततः प्रविष्टास्तेस्वगृहंजनंचास्यचापरं पुनर्विवाहितामासभार्यांतस्यचतुष्ट
यं २३ वयोरूपगुणोपेतास्तस्यभार्याःसुलोचनाः अपुत्रजाएवताःसर्वानाभवत्तासुकस्यचित् २४ तेनैव
धर्मेचारब्धंपूर्तेयात्रिकंवरु वापीकूपतडागानिदेवतायतनानिच २५ प्रपामठाश्चनित्यान्नभोजन
वस्त्रेतानिच अनित्यतांततोमत्वाचंचलास्थिरंजीवितं २६ विनियोगःकृतस्तेनसर्वदासर्वकर्मसु गो
कर्णस्यसमीपेचयश्चिमेचक्रपाणिनः २७ प्रासादंकारयामासपंचायतनकंवरैः प्राएमलत्रिलीर्णा
पुष्पजात्यतथैवच २८ आम्रजंबीनारंगबीजपूरफलोपमाः प्राकारंकारयामासपरितोमंडलीयं
कं आवर्तकंचकूपेतुयेनासिंचतवाटिका पुष्पाणीतिविचिन्वंतिसर्वास्तावरयोषिता ३० स्नानपूजोपलेप
पांप्रमार्जनदीपकर्मचकुर्वंतिस्मवनागारेतासर्वाप्रभलोचनाः ३१ पतिव्रतामहाभागास्तंतोभक्तिभि
गिनीयथानित्यकालंपतिर्वाक्यंस्तिनाकुर्वंत्यहर्निशं ३२ मालाकारस्तथानित्यंविद्यानित्रसिंचति पाल
यामासविधिवद्विधिदृष्टेनकर्मणः ३३ जात्यःसुपुष्पवत्यश्चद्रुमाः फलसमन्वितः नित्यकालमपर्यंत
फलानांसुमहोत्सवं दीयतेभुज्यतेस्मेयथासत्रंतथासदा एवंवसतस्तस्यमपुण्यास्थितस्यच धनस्य
संक्षयोजातोव्ययस्यपितुरर्जितः पोषमावेधनेतस्यचिंताभून्महतीतदा ३५ मातापित्रोकुटुंबस्यभरणीयस्य

भोजनं कथंनुहिकरिष्यामिहाकष्टमितिसोब्रवीत् ३७ एतन्निश्चित्यमनसावणिग्लाभंस्यैनंहृदि कृत्वा
सार्थमुपामंत्रनिर्गतः पूर्वमंडलं ३८ तत्रकृत्वासुपूर्णपानिउत्तरापथगानिच बहूनिबहुमूल्यानिपरदेशग
तानिच ३९ यानयातंततः कृत्वालाभालाभंतुतः विक्रियान्तंसुपूर्णंचकृत्वावहुन्यवर्तयत् ४० उत्त
रापथदेशानुसार्थंसुबहुविस्तरं अश्वरत्नंमणिरत्नंपटरत्नसमंधेकं ४१ एतैःपूर्णैःसमागच्छन्सुपूर्णा
गृहंयाति एकाहसार्थंसभारंविश्रांतिमुपचक्रमे ४२ सानोपर्वतसामीप्येप्रभूतयवसोदके नद्यांतीरेसुखदेशे
आवासनिश्चक्रिरं ४३ तिवेषभाडनत्रैवअश्वानांपवसादिकं समादिष्टेनिकृत्यंचरन्येकतिपयैर्ज
नैः ४४ समास्तरोहितपैत्तवृक्षंदृष्ट्वाभितं क्रीडार्थंविहरन्तश्चसोपश्यंस्यानमुनम् ४५ प्रसन्नस
लिलोपेतंनारंगाम्रविभूषितं फलवंतिसुदृश्यानिपुष्पाणिसुरभीणिच ४६ पाषाणसंघौतन्यस्यमाना
सनत्रवासिनः तत्रास्यदरीहारियावद्दृष्टिनैपान्पते ४७ नावदभोगतंवाच्यवृद्धाःस्वागतेतिच पृ
च्छतेस्मसुभवाकिमेतिहितिनिश्चयं ४८ करिष्यन्तत्रचैकान्तेदृष्टंपंनरंगमुक आगछतोयविप्राय
दृष्ट्याद्यामेदृष्टी ४९ फलानिमानिस्वादूनिमधुमांसोदकानिच मथेष्टभवतीछाचेद्गत्वानुपरिचार
का ५० आगतोपिनरमसविप्रंवंतोकरिष्यन् अतिथेरागतस्येहपूजायायोवहिर्भव ५१ गृहस्थोव
तेतस्यपितरोनरकंगताः इतिपूर्वजनात्वंमोदनेकान्तमक्षयः ५२ आकाक्षिनंगृहस्थायोनदद्याद
तिथेवरं सोतिथेदुष्कृतंसर्वंगृहीत्वानरकंवसेत् ५३ तस्मात्सर्वप्रयत्नेनगृह्योवैगृहमेधिनः कालेवा
थाकालेवायथाविभवतोथवः ५४ एवंविधाप्रभावात्तविप्रोधर्मोपदेशकः श्रुत्वाप्रुकस्यसर्वा
र्थंगोकर्णोमुदिनोब्रवीत् ५५ कस्त्वमृषिःपुराणज्ञःकिंवादेवोथगुह्यकाः नवज्ञसन्नरूपास्यस्येयंवाग

मानुषी ५६ कस्मात्कथयमेसत्यमुन्मादेवातिथिप्रियः धन्यःसमानवोयस्मानित्यंसन्निहितोभवान्
इत्युक्तःसप्रुकःसर्वसप्तसात्मपुराकृतं श्रृणुरोदुंयथापूर्वंमयाकृतमबुद्धिना ५८ प्रुकस्यविप्रिय
यादृक्महर्षेरतपसि ५९ स्थितःसुमेरोरुत्तरेपार्श्वेमहर्षिगणसेविते ५९ तपश्चचारविपुलंप्रुको
व्यासमुनोमहान् श्रोतुकामःपुराणंनिसेतिहासानिनेगमी ६० ऋषयस्तत्रआजग्मुऋषयोत्व
रेणतथा मार्कंडेयोभरद्वाजोयवक्रीतोत्रितोभृगुः ६१ अंगिरास्तेतिरेभ्यश्चकलोमेधातिथिकथः तनुः
सतनुरत्रित्रोवसुमानेकतोद्विजः ६२ वामदेवाश्चाप्यापोरुषिर्गौतमोदलः अन्येचासिद्धवाश्चु
शुश्रुवापन्नगास्तथा ६३ प्रुकंसमानयामासुः प्रपन्नंधर्मसंविदं अहंतुवामदेवस्यशिष्यानाम्नाप्रुकं
६४ ६५ दृष्टःश्रुत्वितोवाल्यान्मुनीनामग्रतश्चनु उक्तोहवस्त्वंवारंतुपृच्छवान् ६५ अना
द्यवादिनोमाचगुरुन्नित्यंनिषेधति गुरुणामग्रतोवाक्यंकथंवाकथितंतदा ६६ सर्वपक्षाश्चसिद्धानाः य
दस्मरनिगीष्मया अनरचातरेसंपुनर्नैवमप्रोचथ ६७ एवंनिषेधितश्चाहगुरुणामुनिसत्तमः अकृ
तंयन्मयावाक्यंतेनाहंप्रापितंलयं प्रुकेनकोपमेजस्मकोपःपदुःपदुः यथानानात्वंपक्षीप्रुकोमंत्र छापमे
तुनान्यथा ६९ इत्युक्तमात्रेवचनंतत्रैवाहप्रुकोदरः प्रुकस्त्वंतत्क्षणाज्ज्ञानक्षमस्वेत्यब्रुवोचथ ७० मु
नयस्तमहात्मानंप्रुकंतत्त्वार्थवित्तमं नान्यथानान्यथावाप्रोक्तंचित्संभविष्यति ७१ आगामिकाले
दास्यामिवरमस्मैप्रुकायमो युष्माकमनुरोधेनयथास्त्योविहंगमः ७२ अयंभविष्यतिसदासद्भा
वहितभावितः पुराणज्ञत्ववेनाचस्वर्णशास्त्रस्यपारगः ७३ मथुरायांमनपश्चाद्गृहलोकंगमिष्यति एवंप्राप्

वरंरत्नतस्माडीनोऽपुनर्भवं ७५ मथुरामथुरेत्यारंकुर्वन्नित्यमतंद्रितः नित्योडीनस्यमेगात्रंहिमाद्रे
कंदरेवसन् ७५ प्राप्तोहंप्रावरेणैवतेनाहंपंजरेकृतः सवरस्तुसभार्योवैकोडतेसमयासह ७६ मुनेः
प्रसादान्मेस्तोननष्टातिकदाचनः भुञ्जतेक्षवसेनैवकृतंयेनयथाचयत् स्वस्थोभवमहाभाग मास्मछो
कमनाकृथा इत्युक्तःसतुगोकर्णस्तुरातेनशुकेनच ७८ प्रोवाचवचनंहृद्यंशुकमोक्षप्रदायकं
यासामुक्तिप्रदास्याम्मथुरापापनाशिनी ७९ तस्यांवसाम्यहंभद्रेवणिजार्थमिहागतः पुनर्गछामहेन
त्रभांडगृह्यथासुखं ८० मथुरावासिनंश्रुत्वागोकर्णंचशुकंतदा हृष्टोबभूवमनसापक्षीमोक्षस
मीपगः ८१ सत्रंसंस्थाप्यचात्मानंगोकर्णस्त्यथेप्सितं एवंचवदतस्तस्यशुकस्यवरीपुपनाम्निना ८२
दृयोनिःस्त्र्यवाचशुद्धदर्पात्मनसास्थितः भर्त्यैपरिव्रतंचास्तद्दर्पनीयत्वरूपकं ८३ निरीक्ष्यवडपुत्त
त्रशुकोवचनमब्रवीत् प्रियातिथेग्रहेमातर्मातः एज्यतमशुचि ८४ कुरूपजायथार्हंचगोकर्ण
स्यवरानिथे शुकस्यवचनाद्यावत्पूजार्थमुपकल्पनं ८५ ततस्तानितनरत्नत्रबनाद्वरआग
तः तस्याग्रेतुपुनस्तेनशुकेनातिथिपूजनं ८६ सर्पितंसर्वथेत्युक्ताकृतापूजाग्रणम्पच फला
निमांसपुक्तानिमधूनिसुदृणीच ८७ संपाद्यसंपरंकृत्वावरकिंकरयाणिते इत्युक्तःसवरेनाथ
गोकर्णेवाक्यमब्रवीत् ८८ अस्त्यत्किंचिदथोद्देयंयद्किंचिदतिच शुकोमपंजरस्थश्चपत्नार्थे
मेत्रदीयतां मथुरायांगमिष्यामिकृतार्थः पितुरंतिके इत्युक्तमात्रेवचनं प्रावरोवाक्यमब्रवीत् अस्मा
कंयमुनास्नानंसंगमेयमुनाभसा सरस्वत्याश्चयत्नेनेदास्यामितेशुकं ९१ प्रावरेणैवमुक्तोसौगो

कर्णेत्यभाषत सरस्वत्यांसंगमेचयत्फलंलभतेनरः ९२ स्नानेनकिंफलंतस्यदिजानासितद्वदः त्रा
वरुवाच शुकेनानेनमेसर्वंमथुरायाश्चतत्फलं ९३ तत्फलंसंगमस्नोक्तंश्रवणाद्दर्शनेवियोनि
स्थोराक्षसोवानिर्यग्योनिगतोपिवा ९४ यस्योदिश्यव्रतंकुर्यात्संगछेत्परमांगतिं संगमस्यफलंतस्यदृष्टं
गोकर्णेभीश्वरं ९५ नासौयमपुरंयातिविस्तृलोकेसगछति एतन्मयाश्रुतंतस्यसंगमस्यमहाफलं ९६
इत्यादिवाराहेपुराणेभगवच्छास्त्रेमथुरामाहात्म्येगोकर्णसरस्वतीमहात्म्येएकोनविंशोऽध्यायः वा
राहउवाच करिष्यामीतितत्सर्वंचपद्मप्रावरनंदन शुकंगृहीतःस्थानात्रास्तिनोमथुरांपुरीं २
त्रविक्रयंहरुकृत्वानिमानापित्रोरुपरार्पणं शुकस्यचरितंसर्वंनिवेद्यचमहामतिः ३ एवंनिवसितस्त
वंवर्षाणिनत्रवै सुखंगतानिसर्वाणिविहारेदेवपूजनं ४ एवंनिवसतस्तस्यद्रव्यंपुष्कलमजायत पु
नस्तथेवगमनेवणिग्लाभेनिर्गता ५ समुद्रजानरत्नानिमहामूल्यानिसाधुभिः रत्नपरीक्ष
कैःसार्थमानयिष्येवहूनिच ६ एवंनिश्चित्यमनसामहासार्थपुरःसरः समुद्रपारंगिर्त्वोकैःस
विदंसुविनिर्गतः ७ पोतसंभारमाहारंकृत्वाकृत्यपरार्थकं शुकंगृहीत्वात्रस्थानमकरोत्पुण
वासरे ८ मातापित्रोःशुभाद्यायोगृहीत्वादेवतागृहे भार्यांगंदेवकार्यंचवाटिकायाश्चपोषणं
९ पितुःशुश्रूषणंचोक्तापूर्वंपूर्वंकरिष्यथ यथायोग्यंयथाकालंयथाकृत्वयथाचयत १० भवितं
भिश्चकृत्यमेकरणीयंयथातथा संदिष्टभार्यासुश्रोणीदेवदृष्ट्वात्रसाध्वच ११ भार्याभिःसमनु
ज्ञातोयानयाचगतस्तदा शुकेनसहसंघात्रोमहारत्नवणार्णवं १२ पोतारूढास्ततःसर्वेपोतावाहे

म० रुपोहितः अपारेदुस्तरेगाधेयांतिवेगेननित्यशः २२ अथदेववणाद्यः विलोमःसमजायतः वर्त्मांते
३० ननदन्यंतवत्यान्यानउपोहितः २३ योतवाहाश्चनः सर्वेविसंज्ञामोहिताः कृताः हाकष्टंहिकथंकिंचित्कु
त्रगच्छमहेवयं २४ तेषांतुवचनंश्रुत्वाज्ञात्वादुर्वानपीडनं आस्तेयनाभिरुग्राभिरन्योन्यापाकयं
मूर्छिता २५ जत्यंतिकोत्रपापिष्ठःसमारूढोनिरंकुशः यस्यपातकसंस्पर्शान्मनाः सर्वेनसंशयः
१६ एवंविलपतंतेषांचत्वारोपिसमभ्यगुः मासारतत्रैववणिजांषण्मासेसिद्धतेफलं २७ निर्भर्त्सनं
ततस्तेषामन्योन्यंजल्पतांवृकः श्रुत्वाप्युकस्यगोकर्णः सघृणात्मविनिंदनं २८ अपश्चात्स्यग
तिनोस्तिरंतिसर्वस्यनिश्चितं एषांमध्येयहंपापस्ततनप्यामिपुत्रकः १९ यदत्रयुक्तंकालेस्मिन्वि
षमेसमुपस्थितः वरंत्वद्याषाढ्रएवकर्त्तव्यमुत्तमं ३० श्रुकउवाच माभैषीस्तजीवमा
त्मश्रात्मिकालेयथोचितं अहंकरिष्येतत्सर्वमाविषादसमूहनाः ३१ एवमाश्वास्यपितरंसमु
ड्डीयततोदुतं ध्रुवाख्यारिपुमुद्दीप्तउत्तरेभिमुखोययौ ३२ नीचगत्मालक्षयन्वैसुतरुस्तरजस्त
सानोपवेतसामीप्येयोजनेनवरंगिरिं ३३ रोमाचिततनुर्जातश्रुकोवीक्ष्यमहागिरिं क्रमित्वोर्द्धचया
त्यग्रेतावदेवालयंशुभं ३५ दृष्ट्वाविश्रायतनंश्रुस्फटिकनिर्मितं सपंचायतनंरम्यंसरसाचोप
शोभितं ३५ रिक्तुसर्वोउडित्वैवनिलिप्येदवमंदिरं कस्यायकोवसंचारीकदाकिंनुपतामम ३६
वितरिष्यतिनोकालंदुस्तरंसकृतोयथा स्नाणमेतथाचैवंतस्यचिंतान्वितस्यहि ३७ सोवर्णयात्रहस्ता
च्चदेवीदेवांसमर्चयन् नमोनारायणायोक्तानिषसादवरासने ३८ निमेषांतरमात्रेणवयोरूपसमन्वि

तांः असंख्यातासमायातातथासेयंतथैवना २९ गीतवाद्यंचनृत्यंचयथासौख्यंविकल्पच गतास्तादेव
नाःसर्वायथास्थानमनुत्तमं ३० देवतादक्षिणेभागेपक्षिणांजगदायुषं अत्तरक्ष्यानेकरूपाणिवृ
क्षतिवृक्षसंघशः ३१ श्रुकोलिक्षासमस्तेषांघ्राकुः कुत्रायमागतः कुत्रायमागतः वारिणोडुरुच्च
वैसमुद्रेडुःखसंकुले ३२ तान्श्रुकःपत्युवाचथपितामेपोतसंस्थितः दुर्गतौदुर्गमध्यस्थाविषमे
समुपस्थिते ३३ तस्मत्राणमभीप्सुन्वैआगतः प्रवरंगिरिं कुरुध्वंतस्यमेवाणंयथासुखमवाप्यते ३५
पक्षिणऊचुः एहिपत्रसुरूपार्थंतेमार्गंद्रक्ष्यामहेशुभं पोतोभ्यांमागनियोमःपितुस्तवगतिंघनि ३५
मभेवंपादविन्यासेक्रमापिष्येयतस्ततः तेनतोएष्टतोमहंसःपितासंतरिष्यति ३६ ममचत्वावगा
हेननष्टंनिजस्तजन्तवः एतान्पितुसमस्तहिंस्यक्षिप्रंनदीपति ३७ तार्यामासवेगेनगत्वाएष्टं
जगायुषं सपयोपर्वतंतीर्त्वाक्रचिन्नाभिसमंजलं ३८ हत्कंठचैवगंभीरसुवेनसुकृतोयथा स्नोकांत
रेततःसोथदेवागारमनुत्तमं ९९ सरोवरंचपप्रातमणिरत्नविभूषितं स्नात्वादेवान्पितॄश्चैवतर्प
यित्वायथासुखं ४० पुष्पाणिपादायदेवंचपूजायित्वासकेशवं पंचायतनकंतच्चखाचितरत्नसंचये
४१ दृष्ट्वानिलिप्यचैकांतेश्रुकस्यानुमतेस्थितः क्षणेनयथापूर्वंदेवनाश्चागतापुनः ४२ नर्त्त
यित्वायथायोग्यंनासाज्येष्ठाब्रवीदिदं स्वागतंसक्षुधार्तस्यधामिष्टस्यमहात्मनः ४३ भोजना
र्थंफलंदिव्यंपानार्थंतोयमुत्तमं गोकर्णोयत्रयछध्वंयेनतृप्तिश्चिमासिकी ४४ यथाप्येकयथा
पापंयथामोहश्चएष्यति तत्तथाकृतमुचुस्तेभयंतेस्तुमाप्रच ४५ वसत्वगोपमेस्थानेया

वासिद्धिर्भवेनव गतास्तापनरेवंचनित्यमेवदिनेदिने ५१ वसतेसुखंनत्रमथुरायांयथानथा पोतान
स्माउनतारसुवातेनोपवाहितः ५७ रत्नाकरंसुभयानोभाविस्वाद्वयोगतः रत्नानिवहुमूल्या।
निआहृत्यानेवहूनिच ५८ यावत्परीक्षणार्थंहि गोकर्णरत्नकोविदं निरीक्ष्यतेस्मसवासोनह
ष्टश्चुकुप्तसदा ५९ कुत्रासोगतवान्वेष्योमनोतुष्टोजनेजनः व्रीडामुखोनिमग्नोयानिश्चिंतम
कर्णलये ५० पितुरस्मत्वयंसर्वेपुत्रवद्विचरामहे भागद्वयंचरत्नानिमत्तमेदास्यामहेवय ५१ एवध
र्मःसदास्माकंएकस्यार्थगमेनहि एवंवसन्गोकर्णोद्वीपस्थःशोकविह्वलः ५२ शुकद्वोवाचदीना
त्मामातापित्रोः कृतेनहः शुकेनमंत्रमहित्वपितरंवंतिवोदितं ५३ अहंपक्षीलघुतनुर्भवंतंनेतुमस
मः जात्यस्मिमथुरामार्गेसमुद्रजलमालिनी. पित्रोर्वाक्यंतवाख्यास्यत्वदीयंचेतयोत्तरा पोतास्तो
द्यतिनिधिः याम्यनुद्वाद्वरीपतां ५५ सत्यमुक्तंतत्तेनगोकर्णोनंतरंतरा गच्छन्वपुत्रमथुरंदृष्टा
वस्यात्वमामकीं ५६ त्वयाविनानकौमिषीघ्रमागमनंकुरु इत्युक्तःसतथेत्युक्तापोतारूढःखगोत्तमः
५ कालेनमथुरांप्राप्तःसर्वेपित्रेन्यवेदयन् श्रुत्वातेविषमावस्थामनूदिनिवृषुश्च ५८ स्रस्त्वासुचिर
कालंशुकेनरुनिवेषित अस्माकंजीवनार्थंहित्वयाक्वयंविहंगमः कथाभिरनुकूलाभिर्धर्मद
र्शिभिरेवच शुकेनपंजरस्थेनकथालापेनावियया ६० पुत्रपौत्रा भिसंतत्तोतथेवासासदः
रिवृतो अथसार्थसमायातोरत्नपूर्णोमहोदधिं ६१ वसुकर्णस्यपुत्रार्थेमकरोत्सजनोमहान् सर्व
रत्नोविंशतिसंख्याभंकेकेनसमुद्रजैः ६२ रत्नैःसमन्वितोर्थेपर्वतःकृतमोत्करः प्रासाद्यसर्वसंपूज्यत्र
घितोलोगहृद्यमुः ६३ एवंतेत्यवसंस्तत्रयत्तत्कालसुखंनतु सम्प्रसमाणरत्नवेषंयथास्वपितरंतथा ६४

इत्यादिवाराहेश्रीभगवच्छास्त्रेमथुरामाहात्म्येगोकर्णप्रभावोनामत्रिंशोऽध्यायः ३० वाराहेचनाच
गोकर्णेतुतथाचैतस्मिन्नायतनेशुभे प्रथमेह्नियथाकल्पेनित्यंवर्षत्रयोदशः १ नरादेव्योनृत्य
गीतेषुकुशलाश्चागतानिशि स्वरूपाश्चस्तलकोद्गमयंतिदिने २ कोकर्णसर्वभावेनगतहवि
स्मरतेयथा अथैकदासगोकर्णोलोदेव्यश्चरुनोजसः ३ विवर्णवदनारीनाभग्नान्तःकारवाससा:
हीनागारमतुंचितशिरः केशाद्वक्षोनखादयः ४ दृष्ट्वतेविकृताकारंसव्रणारुधिरस्रवा नाद
ष्टानीदुःखार्तंश्चकेमनसिवेदना अपुत्रस्यगतिर्नास्तिस्वर्गेनैवचनेवच ममसंगाद्दिमादेयो
दृष्टांचदृष्टभोगत १ एवंज्ञात्वासपप्रच्छतासारूपविपर्ययं कथ्यतध्वंमहाभागाकिमेतद्रूपंवदत्पयं
देव्यऊचुः अपृष्टव्यमहाभागदेवंसर्वेषुकारणं कालात्मकःसुभगवान्भुंजानेसुकृतंयतः
सएवंनित्यकालंचएछनेनाःनउत्तरं दुःखार्तस्यसुदीनस्यनजल्पन्यनिदुःखिता निश्चयार्थंपुनः
सोथगोकर्णोनाग्रणाभ्यच १० प्रछतेग्रहरूपेणनिश्चयंविदतेयथा १० यादृगेषंममार्तस्यवैरू
पंकथंविधंयथ ११ अगाधेऽतरेग्राणास्यक्ष्यामध्यस्पदुःखितः ११ एवमुक्तोनरानासामध्ये
ज्येष्ठब्रवीदिदं दुःखंतस्यसमारब्धंयोविनाशयतेस्त्रा स्मृणवत्सवहिष्पेहंविरूपकरणंयथाः
अस्माकंवंशसमुत्पन्नमेकचित्तोविधारय १३ आतेमधुपुरीरम्यानृणांमुक्तिप्रदायिनी अयोध्या
चिपतिर्वीरश्चनुरंगवत्सान्वितः १४ चानुमास्यांतीर्थसेवीचागतोभक्तिपूर्वकं तत्रदेवस्यचागारं
विमोपचसमन्वितः १५ आरामवाटिकाभ्राजत्रकारवेष्टितः कूपग्रावतंकोपेनापुष्पजा

लोवहूनिच फलवंतोद्रुमास्तस्यांसर्वेनुसुमनोहरं तस्याभ्यासेनराजर्षिश्चकारावासमुत्तमं १७
सेवकेनापितंसर्वं आरामसफलद्रुमः चाकारंपरिखाचैवस्थंडिलत्रितिमायया १८ कृतंनिर्वा
र्यमाणेतेपापबुद्धिसमाश्रितैः कौतेयोयस्तताश्रेष्ठःसोपिदेवचसंगतः १९ पिंजरस्थायथासिं
होकोस्माज्ञाताभवेदिति विधायांजलिनावक्त्रं अभ्रांकेनस्तनांतरे २० रुदंतंसुस्वरंदीनाहा
कष्टमितिजल्पति सर्वासंरुदतीनांचकुररीणामिवस्वनः २१ श्रूयतेवृक्षाकारस्यगोकर्णस्यदि
क्कृत्पता एकैकस्यास्तुगोकर्णोमूर्छापादाभिवंदनं चाजलिदीनयावाचाप्यंतयाःमांसनाः पानैः
आप्तसंस्कारतुताःसर्वागोकर्णस्याकुस्वनः २४ भवितायदिनाहंराजानंतेविचारये किंकरि
ष्यामिदैवेनसमर्थोप्यवसीदति इत्युक्तमात्रेवचनेनाःसबालध्वंचेतसः कस्कंकथयकस्मात्त्व
स्यानाथस्त्वमिहागतः गोकर्णउवाच गोकर्णोहंसुचार्वंग्यःसर्वदृष्टासुलोचना २६ इदानीम
लिनाभूतामम्गोकविवर्जनः कथयध्वंममात्मानमग्रतस्तदनंतरं ततोज्येष्ठोवाचतंच
पुष्पजात्यःस्वलंकृताः २७ वयमारामस्यास्वामिनापरिपालिताः हृद्याःश्लिष्टःपुष्पकृताः
पुष्पाहृष्टिपरंगताः २८ सर्वेदृष्टःसुरूपाश्चविपर्ययमनःस्मृणः रज्जलोकेभंजिताश्छेदनो
न्मूलनेनच पीडिताभ्रामान्यथेनेदानीमकस्मात् ३० पुष्पमालाविक्रीनाश्चमूलस्कंधाव
शेषिताः एवंविधाश्चसंभूतानष्टसंज्ञास्थितावयं ३१ योदेवारत्नपाषाणमतिष्टत्कयाचिनः
सोचसत्तमयासाक्षात्तस्यसत्रस्यकर्मणः कूपस्योदकरणेतनत्रएमस्यसेचक सरोवरःसचा

त्रैवःस्वर्णमाचोमतांभसा येनेदृस्याःफलोपेताःस्तेसुवर्णाःस्वगोत्रमाःरक्षांकुर्वंतिसततंस्वामिनो
ऽत्रचेत्र ३५ गोकर्णउवाच आरामःकर्तुकिंत्वत्रफलंभवतियादृशंकरणंत्कूपदेवानांतस्यपुण्य
फलंवदः ३५ ज्येष्ठोवाच इष्टापूर्तेद्विजातीनांद्वयमंधर्मसाधनं इष्टेनगम्यतेस्वर्गंपूर्तेमोक्षंवैनि
र्दिशेत् ३६ वापीकूपतडागानिदेवतायतनानिच पतितानुद्धरेत्यस्तुसमूलफलमश्नुते ३७ भूमिदानेन
येलोकागोदानेनचकीर्तिनाः तेलोकाप्राप्यतेपुंभिः पादपानांत्रयोहपणे ३८ अश्वत्थमेकंपिचुमंदमेकं
न्यग्रोधमेकंदशपुष्पजात्यः द्वेद्वेतथारेमभान्तिंत्रिचंपकंवापीनरकंनपश्येत् ३९ यथासुपुत्रः कु
लमुद्धरेद्वेतथापिकस्मान्नरकंप्रपद्यते तथाद्रुमाःपुष्पफलप्रदानात् तथाद्रुमेपाःफलपुष्पभूताः स्वस्वामिनंनरकादुद्धरंति
४० अपरंकुर्वःइंधनार्थंयदानीतमग्निरुद्वंतदुच्यते छायाविश्रामपथिकैःपक्षिण्णनिलयेनच
पत्रमूलत्वचारीश्चओषधार्थंतुरोहिणी उपकुर्वंतिवृक्षस्यपत्रंपत्रंतदुच्यते ४२ गृहकृत्यानिका
ष्ठानिक्षुद्रजंतुगृहनष्टा सूत्रंनिवर्तनंश्रेष्ठंभिस्तापात्रैःसमाजूनाः ४३ फलंनिवत्सरेमध्येद्वेद्वेरोपकुना
दृयुः संवत्सरंपंचमीनरकंरक्षतेकृत ४४ एवंवृक्षसमाएपएवंनत्वविद्विद्वः श्रीवाराहउवाच एवमुक्त्व
योदेवोवाचमानत्यापुष्पजातयः ४५ हाकष्टकथमित्येतमुमोहचपपातच नाभिएस्वासितोधीमान्संज्ञोवा
रिणाक्षितः भ्रात्मानंकथयास्माकंकस्मात्त्वमुपागतः गोकर्णउवाच दृष्ट्वोचमानापतंसाध्वीभार्या
सचतंप्रेयं ४७ मयुएयंममैवेनंडुद्धानदेवनारद पतितंचगतश्चाहंसमिताएतसन्निधौ ४८ इमामापद
मापन्नांनपूर्यभवितांक्वित् ज्येष्ठोवाचतेष्यामोपरिनेत्वेनंनघः ४९ अथैवमुएदेवीप्रवेष्यामोधरा
म्यतां विमानप्रतिमाकारंपानमारुहसत्वरं ५० हेमानिपात्रेरत्नानिभूषणानिफलानिच गरुत्मीषो

पायनंराज्ञेतस्मैत्वंदेह्यनर्घकं ५१ श्रासनंसतथेत्युक्त्वानमस्कृत्यहरिंतंउत्थापाततःस्थानाद्यत्रराजाश्ववः
स्थितः ५२ द्वारस्थानिवेद्यामासरत्नानिसुबहूनिच स्वर्णपात्रीकृतापूर्णारराजावचनमब्रवीत् ५३ स्वागतंते
महाभागपरिएज्यसुमान्यच्च अर्घासनेकृतंप्रीत्यारत्नदोधनदोयथो ५४ अस्मात्स्थानादितोनीचमहंराजात्र
सर्पतं श्राश्वर्यरत्नंविष्यामिकथयिष्यामिचापिते ५५ सतथेतिप्रतिश्रुत्यसुनाभानिमुखाच्छ मुहूर्तमधाच्चा
न्यत्रयथासेन्यंचयातिम ५६ स्विन्नंतंप्रतिपद्यस्वनकालोत्पभुगाद्यथा कृतंतेनयथासर्वंयथाराज्ञोब्रभाषितं
तेनाहेत्यादरात्पश्चाद्विमानकृतरूपकाः साधुसाधुतिगोकर्णंप्रस्पृशन्पुनः पुनः ५८ राज्ञाश्रान्तःपुरंचैव प
त्यक्षंगोचनिस्वनाः वरंरत्नायथाकामंस्वस्तीत्युक्त्वादिवंयोः ५९ गोकर्णेनतदाचक्षेतत्सर्वंनरपतेः सुखी साधुत
मात्मचरितंएवंधर्मस्यफलं ६० राज्ञातस्मैहृतानिग्रामाणांचपुरंणेच वस्त्राणिगजवाजीनियज्ञान्दत्वि
तेभ्यः ६१ श्रुत्वेदंपरमंधर्ममाख्यस्यमहाफलं श्रुत्वासर्वंचकारवैसाधौभूमः स्थेमहीपतिः ६२ इत्याहिश्री
स्कंदपुराणेमथुरामाहात्म्येगोकर्णसरस्वतीमहात्म्ये ३१ श्रीवराहउवाच तत्रस्थंनेवचानाप्यगोकर्णःसर्व
मंडलं शुक्लंचमासिपतितेसाध्वीभाद्यत्वनुष्ठय २ लोकैस्तत्रमहद्दानमथएवाभिषेकृत श्रविघ्नएत
स्यमहर्द्विजेभ्योवरंदत्त्वा भक्ष्यभोज्यस्तदानदीनानाधनंनस्वं गीतवादित्रमंगल्यंचकृत्वायथोचितं
नत्सर्वंकृतवाल्लाकोगोकर्णस्यमहात्मनः एकैकंचपरिष्वज्यघृणिपत्ययथाक्रमं ४ मातापित्रोःप्रणि
म्याथशिरसापादौस्पृशन्शुक्लहरिमारोप्यघर्करेरजनल्पच यस्यप्रसादाज्जीवंचधर्मश्चानुत्तमागतिः
विनष्टस्पृनःप्राप्तोरूपलाभःसुपुष्कलः ५ शुक्लःप्रोवाचयाघ्रोऽहंलोकंपरंचएवंचसत्सुखीनत्रगो
कर्णसहवधुभिः ७ रमयामाससचिरंभुजभोगपरःसुखं शुक्लनाम्नाकृतंतेनतीर्थंस्यायतनंमहत् ८
शुक्लेश्वरंचतिर्थाख्यंसर्वचरचकारह ब्राह्मणानाप्रतेदेनुमिष्टान्नंबहुभोजनं ९ शुक्लस्थानमितिख्या

तंमनोभिरामंवायसः विमानवरमारुह्यस्वर्गलोकंगतंशुक १० शुक्लस्थानेगोकर्णेकृत्वासानस्यसंगमात्
प्राङ्मुखंगोदानंकृत्वाचास्मैदौचुसः ११ एवंरूपसभार्यस्तेनस्वर्गंगतंसह सरस्वतीसंगमेस्नागोक
र्णस्तत्रशिवस्यच ५२ गोकर्णस्यतुसंतानमक्षयंसर्वतोव्ययम् संभूतसप्तकुलभुक्त्वाततोमोक्षमवाप्तवान् २४
इत्याहिवाराहपुराणेभगवच्छास्त्रेमथुरामाहात्म्येगोकर्णप्रभावो घाविंशोध्यायः २२ श्रीवराहउवाच
पुनरन्यत्प्रवक्ष्यामिमहापातकनाशनं संगमस्यप्रभावंहिपापिनांपापमुक्तिदं १ श्रत्रैवस्नपनेसर्वेब्राह्मणाः
संशितव्रतैः महानामेतिविख्यातःस्थिनासोवनमाश्रितः २ स्वाध्यायपरनोहोमेचनित्यंपुष्करसंयोग
वित् जपहोमपरैर्नित्यंस्वकालंसंपतेवसः एवंकर्माणिकुर्वंतंसर्वलोकजिगीषया वहून्यज्ञान्यजीता
निद्राक्षणस्यवसेतदा तस्यबुद्धिरियंजाताजीर्याभिगमनंप्रति पुण्यतीर्थतलैरेतत्क्षालयामिकलेवरं
प्रयानोविधिवत्साक्षात्सूर्यस्योदयनंप्रति श्रासिकुंडादितःकृत्वादक्षिणंकोटिमंतः यथाचोत्तरकोटिंत
तथान्यान्माथुरंचयत क्रमेणसर्वतीर्थानिस्नात्वान्यान्यपिपुष्करं ७ गत्वासर्वाणितीर्थानिस्नात्वापूनोभ
वाम्यहं इतिकृत्वमथुरंयानिर्जगामसवैद्विजः कृतएजानमस्कारःश्रध्यानंप्रतिपद्यत श्रथप्रयत्नोहृद
येपंचयज्ञानसंभीषणान् ईश्वरंस्तूहरयोतिश्चेत्योत्पचसुधी श्रात्मानंसततंधैर्यत्रासमुत्सृज्यदूरतः
श्रारण्येकंटकैस्तेनिर्जनेपथिवर्जिते नान्यदृष्ट्वाविकृताकारान्घोरानतिभयानकान् ११ पप्रच्छमधु
रंवाक्यंकेयंरौद्रमूर्तयः भवंतःकर्मणाकेनदुःकृतेनभयावहः १२ एकस्यानात्मराएसंघास्थिनाकुत्रवा
सरः चेनाऊचुः क्षुत्पिपासानुगनित्यंवहुदुःखसमन्विताः हिनबुद्ध्यावयसवैनष्टज्ञानाविचेतसः नजानी
मोदेशंकांचिद्दिशंयापिवाध्वनि २५ नांतरिक्षमहोवापिजानीमोदिवसंनथा यदेतदुःखमापन्नाभृ
कोरकंफलंभवेत् श्रत्रकामभिरामेतिभाक्करेदरमेवच श्रहंपथिचिनोनामस्त्रीमुखंमनःप्रि

घ्रगोरोधकश्चैवपंचमोलेखकस्तथा ब्राह्मणेवाच्यविनानांकर्मनानानांनान्नावैसंभवःकुतः किंतनकारणमेत
द्विप्रेनपूयसनामकः प्रेतउवाच अहंस्वोदुंबरान्नामिरक्षिपयोषितोद्विजे एतत्कारणमद्दिपूयनामपर्युषिते
मम्रः सूचीनावारुतेनविप्राण्यान्नोदकोत्क्षेपेणः एतत्कारणमुद्दिपूयसूचीमुखमतोच्यते संघार्थितोद्वि
जनेवपूयघ्रंपानियतोधमः २० एतत्कारणमुद्दिपूयघ्रगलेनचोच्यते एषोऽहस्यमधुमद्यभुक्तोद्वि
जमर्यनतःसमोरुध्योद्विजनमनारेधकलेनचोच्यते मौनेनापिस्थितोयस्माद्याचितोपिनलेखन्मही
श्रस्माकमपिपापिष्टोलेखकलेननामतः मेदेणलेखकोयातिरेधकस्तुस्ववाक्प्रियः घ्रीघ्र
गःपंगुनाप्राघ्रःसूचीमुखमतःपरः उक्षितःकेवलंग्रीवोलंबोष्ठोवृहदुदरः २४ वृहद्वदणश्चर
प्रकंगःपापरोगैश्चजायते एतन्नेसर्वमाख्यातमात्मदुर्नातसंभवं यदिनेश्रवणेश्रद्धांपृच्छ
न्यद्यदिच्छसि ब्राह्मणउवाच येजीवाभुविनिष्टसर्वेचाहारजीविनः २६ श्रूयतामपिचाहार य
श्रोनुमिछामितत्वत्त प्रेतउवाच शृणुष्वाहारमस्माकंसर्वभूतदयापरः २७ यंश्रुत्वानिघृणेने
नभूयोभूयश्चनित्यशः श्लेष्मामत्रपुरीषेण योजिनानिसमंतत २८ गृहाणोत्पन्नशौचानिप्रेतानभुं
जंतित्रवै वल्लिमंत्रविहीनानिदानहीनानिषानिच गुरवोनेवपूज्यंतेषोजिनानिगृहाणिच पा
त्रिकीर्णभांडानिप्रकीर्णेघ्वेषणानिच नित्यंचकलहोयत्रप्रेतानभुंजंतित्रवै श्रपात्रचनिदत्ता
निषिद्धिहीनानिषानिच निंदितोनिंदिजानीनाजुगुप्सितकुलोद्भवे एतन्नयापनरंचान्नभोजनं
शुक्रसंभवः निर्वेणप्रेतभावेनपृछामित्वादृढव्रतः जानानाविहितानाचकर्मदुष्कृतेकारिणा
नेभ्योदत्तंतस्माकंमपतिष्ठतिपापीनां यथानभवतिप्रेतस्तथाब्रूहिद्विजोत्तमः ब्राह्मणउवाच ए

कएविचिराचेणकृछ्रांत्रयेणहिभि क्षतैरभ्युछ्रनेपूतोनप्रेतोजायतेनरः त्रिरग्निपंचचैकंवाप्र
तिनित्यंनुषेवयेत् सर्वभूतदयानुश्चनप्रेतोजायतेनरः वरुमानोपमानाभ्यांतुल्यःकांचनलोष्टयोः
तुल्यपत्रौचमित्रेषनप्रेतोजायतेनरः ३७ देवतातिथिपूजायुरुपूजासुनित्यपूः रतैवैपितृ
पूजायांनप्रेतोजायतेनरः ३८ शुल्कांगारकसंयुक्ताचनथीजायतेयए श्रद्धावानश्राद्धकृन्म
त्सैनप्रेतोजायतेनरः ३९ जितक्रोधोहमान्सप्तरसासंगविवर्जितः समावानदानशीलश्च
नप्रेतोजायतेनरः ४० एकादश्यांसितेकृष्णेसप्तम्यांचचतुर्दशी उपवासतिथौनित्यंनसप्रेतो
भिजायते ४१ गांब्राह्मणंचनीर्थानिपर्वतान्श्चनदीतथा देवांश्चवंदतेनित्यंनप्रेतोजायतेहिसः
४२ प्रेताऊचुः वृतंतछ्रुतमस्माभिर्येनप्रेतोभिजायते प्रेतस्तुजायतेकेनतद्वदत्वमहामुने ४३
प्रेतस्तुजायतेकेनतद्वदत्वंमहामुने ब्राह्मणउवाच शूद्रान्ननभुक्तेनब्राह्मणोम्रियतेयदि ते
नैवसुरस्पेनसप्रेतोजायतेध्रुवं ४४ पाषंडाश्रमसंस्थश्चमद्यपःपरदारकः वृथामांसरतो
नित्यंसवैप्रेतोभिजायते देवस्वब्राह्मणस्वंवागुरुद्रव्यंहरेनयः कन्यादत्तनिशुल्केनसचप्रेतोभिजा
यते ४५ मातरंपितरंभ्रातृन्भार्गिनीसुतमेवच श्रदृष्टानसंत्यजेद्यस्तुसप्रेतोजायतेनरः ४७ श्र
याज्यपाजनाचैवयाज्यानांचविवर्जनात् रतोवैश्रूद्रसेवायांसप्रेतोजायतेनरः ब्रह्महाचकृतघ्रश्च
गोघातीपंचपातकी भ्रूमिकन्यापहर्त्ताचसप्रेतोजायतेनरः ४९ अग्न्याधानंतिरुत्क्रांतिनास्तिक्या
भिरतःसदा ५० विरुद्धकारिसतनसप्रेतोजायतेनरः ५१ प्रेतउवाच यएतत्कर्मकृत्वेनिमहाधर्मपएप्तु

कविष्णुरुक्मिणीपूर्वप्राप्तेषांकांचिन्निवर ५१ ब्राह्मणउवाच येधर्मविमुखामद्यायानविवर्जिताः ते
षांगतिर्भवेदेकामथुरायांतुसंगमे श्रवणद्वादशीयोगेमासिभाद्रपदेसदा वामनंनरदेवंतुपूजयेज्जुरुयातपा
सुवर्णमन्नवस्त्रंच छात्रोपानहसंयुतं तत्रस्नात्वापितरंतर्प्यरत्नाकरकमेवच नत्वेनाभविष्यंतिमार्गगान
यगम्यते विमानवरमास्थ्यविष्णुलोकंविवर्ज्जते ५५ तत्रतीर्थेनरः स्नातोदृष्टःस्पृष्टोथवाश्रुतः ध्या
तश्चकीर्त्तितोवापितेनगंगावगाहिनः ५६ तीर्थस्यैवहिमाहात्म्यत्रेतोभूत्वाश्रणोतियः तस्याक्षयपदावीप्तो
भवतीतिमयाश्रुतं ५७ ब्रह्मउवाच अस्माकंवदकल्पोणव्रतस्यास्यविनिश्चयं धर्मज्ञेनयथाकार्यं ब्रतत्वा
न्मोक्षदायकं ५८ ब्राह्मणउवाच एवमेवव्रतस्यास्यविधानंधर्मसंमितं पुराणेकथितंतेमाधात्रेयछतेयदा
५९ वाशिष्ठेनमहाभागाश्रणुध्वंकथयाम्यहं ब्रतानांभोक्षणंपुण्यंगतिप्रवरदायकं ६० भाद्रपदे
शुक्लाद्वादशीश्रवणान्विता तस्यांतुसर्वलक्षगुणंभवेत् संगमेनुपुनःस्नात्वापूजयित्वा
नुवामनं करकंविधिनादत्वातस्मैपुण्यफलंश्रणु ६२ कपिलानांशतंदत्वाहिरण्योपस्करान्वितां
तेनयत्फलमाप्नोतिद्वादश्यामेवंविद्वान् ६३ एकसत्वानगच्छेत्तुश्रवणद्वादशीव्रतात् स्वर्गेवसते
तावत्यावैदिवश्चभ्रष्टोब्राह्मणोवेदपारगः ज्ञानिस्मरेमहायोगीमोक्षध
र्मपरायणः ध्यानयोगेनभावेनयुक्तोयातिपुनर्भवं कर्कंचसुसवीतंपचरत्नसमन्वितं यथाशक्तोप
यच्छेत्स्यात्सोवैवामनाकृतिः उपानश्चसंयुक्तोविधिमंत्रःपुरःसरः ६५ कृत्वाचविधिवत्स्नानं
पूजादिकंनरःमंत्रोक्तयाविधैर्मैत्रब्राह्मणंप्रपादयेत् ६६ प्रागच्छवरदाननश्रीपतेमहनुग्रहात् सर्व

गोपिन्निर्ज्ञानंपूर्णंतनमेतदलंकुरु ६८ आवाहयत्वंनस्त्रस्पेणद्वादशंभासिस्थितः तंनक्षत्रम
हंवरेमनोवांछितसिद्धये ७० नक्षत्रनमःकमलनाभायकमलालयकेशव कूर्मरूपेसर्वनोव्यापिन् ना
रायणनमोस्तुते रमणे सर्वव्यापिजगद्योनेनमः सर्वमयाच्युत श्रवणद्वादशीयोगेपूजागरुकेशवके
शवः प्रजायां रूपोयंहेवरेवेशशंखचक्रगदाधरः अच्युतानंतगोविंदवासुदेवनमोस्तुते तेजसानवलो
काश्चवेष्टिताः सतुनेत्रयः त्वंहिसर्वगतस्तेजोजनार्दनमोस्तुते ७५ हीमे अग्निर्गर्भमाधायनेऐचनि
श्चमायच त्रिभिःक्रमैर्जितालोकावामनायनमोस्तुते नैवेद्यं वेदानांसंभवस्त्वंहियोगीनांपरमागतिः जल
शायिन्जगद्योनेमंत्रमेषतिगृह्यता ७८ अर्घ्यं रूपंभकरूपंकर्त्तात्वंहीनारूपंतमेवच सर्वमूर्तेजग
द्योनेनमस्तेकेशवायच ७७ हिरण्यमन्नत्वंदेवजलवस्त्रमयोभवान् उमानछत्रदानेनशीतोभ
वजनार्दन ७८ दक्षिणायां पजन्मावरुणःसर्व पालिलकेशवः शिवः अग्निर्मोवैश्रवणः पापहरं
तुमेव्ययः वामनस्तुनो अन्नप्रजापतिर्विष्णुरुद्रश्चप्रभास्करः अन्नत्वष्टायमोग्निश्चपापहरंतुमेव्यय
करकदानं वामनोवुद्धिनाथनाचद्रव्यस्थोवामनस्वयं वामनस्तारकोह्याभ्यांवामनायनमोस्तुते वामनस्तुनो
वामनश्चतिगल्लातिवामनोमेश्रयच्छति वामनस्तारकोह्याभ्यांवामनायनमोनमः द्विजन्मनिग्रहे क
पिलांगेषुनिष्ठंतिभुवनानिचतुर्दश रत्नाकामुधालोकाभवंतिसफलाःनणां गोदानं नमःपापछिदे
तुभ्यंवेदगर्भसुपूजितः मयाविधिनितोदेवस्थानमन्यदलंकुरु ८४ विसर्जनं एवंविधानतोद्वादश्यांयोनरः
श्रद्धान्वितः यत्रयत्रभवस्थेतत् कृत्वाफलमवाप्यते यस्तुसारस्वतेतीर्थेमुनायास्तुसंगमे करोतिविधि
नानेनतस्यपुण्यंफलंनरमयोदितं श्रद्धयाचैनत्कालतीर्थस्यसेवनं क्षेत्रसन्यासरूपेणकृतभक्त्यास

मन्विनं ६७ नेनयत्यंतपुण्यकामेवाधिनुपापकर्मणः श्रवणाद्यस्यायोगेति थिरक्षसमन्विते ६८ नावकृतंतुकर्त
व्यावरेकंक्षयंव्रजेत् तीर्थस्येवप्रभावोहिघत्यक्षमिहरूपवत् श्रवणाद्योगतिर्साक्षात्साधुक्षस्मरेद्युना
श्रीवाराहउवाच एवंब्रुवतिविप्रेंद्रआकाशेदुंदुभिःस्वनः ६० पुष्पवृष्टिमतरूसोदेवैर्मुक्तासहस्रशः प्रेता
नांतुविमानानिचागतानिसमंततः ६१ देवदूतउवाचेत्थंप्रेतानाम्शृणुनारद श्रुत्वविप्रस्यसंभाषात्पुण्यस
कीर्तनेनच प्रेतभावविमुक्ताःस्युतीर्थस्यश्रवणादपि नस्मात्सर्वप्रयत्नेनस्नानसंभाषणंवरं कर्तव्यंतीर्थे
भावेप्रेतभावेचभाविनी तीर्थाभिषेकपुरुषाद्यथातेषांपुरात्मना प्रेतानामक्षयंस्वर्गसरस्वत्याश्चसंग
मात् श्राद्धंतीर्थेप्रभावत्वाश्रवणान्मुक्तिदफलं तिलकसर्वधर्माणांपंचप्रेतस्यमुक्तिदं यःपठेत्परया
भक्त्याश्रृणुयाद्भक्तितत्परः ६१ कर्णेनिश्चलयायुक्तोनप्रेतोजायतेनरः पित्रर्णाच्चतीर्थनामाहितंतःप्रभ
तिजायते ६७ यस्यश्रवणमात्रेणनप्रेतोजायतेनरः ६८ इत्यादिवाराहपुराणेभगवच्छास्त्रेमथुरामाहा
त्म्येसरस्वतीसंगमप्रभावोनामत्रयोविंशोऽध्यायः २३ श्रीवाराहउवाच॥ श्रृणुचान्यवराहंकृत्स्नगंगासमुद्भ
वं यमुनाप्रोतसिस्नात्वाकृत्स्नंफलमाप्नुयात् १ ध्यात्वामानसिगंगायांकालिंदीपापहारिणी नित्यकालचक्र
स्नेतत्रतीर्थेजलाप्लुतः सोमवैकुंठयोर्मध्येकृत्स्नगंगेतिकथ्यते यत्रतप्यतपोव्यासोमथुरायांस्थितोमह
तत्राश्रमपदंरम्यंमुनिवरसेवितं श्रागछंतिसदातत्रचातुर्मास्यमुपास्थितः सदेवयस्यकस्याप्तिवेदस्मार्त
क्रियासच पुराणेषुनिश्चयत्वाद्यःस्यात्यस्यपरीप्सितं नस्पतस्पृहियोगीन्द्रः सदेहेनापियेनत्रभुः कलि
जरोमुहादेवोनस्पतीर्थपतिःप्रियः यस्यसंदर्शनाच्चैवकृत्स्नगंगाफलंलभेत् तत्रस्थितोद्वादशाब्दंतत्रतंसंगवि
वर्जितः सक्षाहारीघफलभुग्द्वादशैवेऽर्णमासिके कृत्वाहिमवनः पश्चाद्दयांमितोगतः ८ व्यासचर्या

परस्तत्रध्यानयोगपरायणः त्रिकालदर्शीसुज्ञात्मासिद्धत्वंप्राप्तवान्त्रभुः ९ तस्याश्रमपदस्थस्यय
दृष्ट्वास्नानचस्पृहा तत्यक्तंकृत्स्नतीर्थेनपांचालस्यसुमंत्रिणा पांचाल्योद्विजःकश्चिन्नाम्नावसुरितिश्रुतः ७
भिक्षुपीडितोत्पथंसभार्योदक्षिणेकूलेसुभिक्षेवरपत्तने निवासमकरोत्तत्रन्नाल
लीढनिमास्थितः १२ ततस्तेनसुताःपंचकन्याषष्टीकलाविदः जानाविवाहितास्त्रैवधनधान्यसमन्वि
तः सद्विजःकालमापन्नःसभार्यस्तत्रमास्थितः कन्याचास्योनिसंगत्यमथुरायांजगामहः श्रुत्वापुराणं
पठनामर्कचंद्रेस्थिरःपानना स्वर्गवसतिसोनित्यंयावद्भूतसंप्लव १५ तीर्थयात्राप्रसंगेनलोकत्रयचालितो
वहूःतेनसार्थेनसाकन्यामथुरामाजगामह १६ कनिष्ठीभगिनीतेषांविधवाबालभावके सुरूपासुकुमा
रांगीनीलकुंचितमूर्धजा १७ कदलीकांडसंकाशेनस्याऊरूसमांसले सुश्लिष्टगूढपादेतुनखाश्चा
ताम्रतोज्वला १८ गंभीरराक्षिणावर्तनाभिस्त्रिवलिप्रोभिताः क्षामोदरीसमाकुक्षीपीनोन्नतपयोधरा १९
कंबुग्रीवासंहतास्यासुदंतीस्वधरोहनुः सुनखीस्वक्षिणीसुभ्रू सुत्रमाणासुभाषिणी तेननेनेवसंप्राप्ता स्त्री
रूपेणेवतिलोत्तमा यंयंपश्यतिचावंगीयुवानंस्वप्रभाषते २१ ससवित्रइवन्यस्तोविचेताजायतेनरः एवंवि
धानतत्रतीर्थस्नानपरायणाः २३ दृष्ट्वेषांसमरूपेनप्रागल्भ्येननराक्वचित् कान्यकुब्जाधिपोराजाक्ष
त्रधर्मेतिविश्रुतः सस्पत्नंसर्वकालंदेवागर्नेश्वरोपिवे त्रवतेनेषुविप्राणांप्रेक्षणंचमनोहरं २५ वादि
त्राणांचगीतानिनृत्यंस्यसदनेयथा तस्मादेवस्मनावेषाःताभिःसाप्रतिनोभिता २५ गीतनृत्यप्रहेष्वेव
नासांधर्मेसुपेयुषी गतान्येहिवसेःसाध्वीक्षसाध्वीनापदेनृप २६ एववसतिसावालादेवस्याग्रेपरि
ग्रहे यथुथासुरंसमिताभेविरूपंतिदिनेहिने २७ इत्यादिवाराहपुराणेभगवच्छास्त्रेमथुरामाहात्म्येकृ

स्मगंगाप्रभावोवर्णनंनामचतुर्विंशोध्यायः॥ २४॥ श्रीवाराहउवाच॥ पंचानांचक्रनिष्टोयः पांचाल्योब्राह्मणात्मजः
वाणिज्यभांडमादायसमुद्रस्यत्रसंगतः साथेस्यनिस्तोभतिधनवान्रूपवान्सुतः क्रमेणतेसवेदज्ञान्
विप्रयान्पर्वतान्नदी २ श्राक्रम्यतत्रसंप्राप्तायत्रसामथुरापुरी श्रावासंकारयामासुःप्रभूतयवसेध
ने ३ स्नानेनतत्रतीर्तिकृत्वानिष्प्राप्तानिपुरात्राणिच स्थाप्यस्थानंप्रसंगेनवस्त्राभरणभूषितः ४ तेप्रयं
मदभावेनयातेनमहतेनदा स्नानंतेनतःकृत्वादेवतानांचदर्शन ५ कौतुकाथेततोदेवगत्वागत्वेश्वर
तरा तिलोत्तमायास्तरूपंदृष्ट्वामोक्षंवपागतः ६ धात्रेपिकायास्तस्याश्चवृक्षमानः पुरःसर वस्त्राणि
वरूपाणिकटकानिसुन्दरैः ७ रत्नहारांगुलीयभ्राणिनस्मालोभार्थमुद्यतः प्रदेहचंदनसार
कर्पूरमगरूनथा ८ तस्याश्चदेवरत्नवसनेचरिनेरिने प्रहरणेदिनेयातेततः स्वपितिरयथो ९ स्नात्वा
समीपेनीर्थेसुकृत्यगंगोद्भवेनद एवनित्यप्रसक्तोहिकुरुतेद्रव्यगर्वितः १० षण्मासांवतेनेकान्तोपथेक
दिवसतथा श्रथेकदश्रमायातोस्नातुतत्रसुमंतुना ११ स्नाश्रमस्योनदृष्टानितस्यगात्रेशुचिर्निच कृम
योरोमकूपेभ्यःपतमानात्वनेकसः १२ यावत्स्नानंसकुरुतेतावन्तेणपीमात्रकः स्नानस्यतस्यनष्पतिसुरु
पश्चाभिजायते १३ एवंसुमंतुनित्यंनित्यंरूपाव्ययस्थया सक्लमिस्नानपर्वतुपश्चात्सोमलगात्रकः १४
श्राश्चर्यंतत्समालभ्यकोयंकिंवैर्यतर्कयन् इतिचिन्यतद्यावत्कस्यकस्मात्समागतः १५ किंकरो
षिदिवाएत्रोद्वहित्वंदुःखितोमम पांचालउवाच पांचालोब्राह्मणसुतोवणिक्तोभार्थमागतः १६ दृ
ष्टिणापथदेपाच्चमथुरांपिवरात्स्वकान् निपूमुम्मित्वातीर्थेतुस्नात्वादृष्टामहेश्वरः १७ कलिंजरभव
त्योदेगछामिप्रीतिंतः सुमंतुरुवाच श्राश्चर्यंतवदेहोस्मिन्नित्यपूयामिनिःसृत १८ श्रस्मात्ते

कृमिसंपूर्णस्नातेर्मलवर्चसं श्रस्तिकश्चिन्महापापंतवगात्रसंभवं १९ श्रस्मतीर्थप्रभावेनषा
नाऽच्छतिदूरतः कालिंजरस्यसंस्पर्शात् प्रभरेहस्यदृश्यते २० निरूप्यकथयास्माकंयत्तेगात्रछन्न
किल्विषं तीर्थमाहात्म्यभावेनतेनपृच्छामितेमनं २१ इतितस्यवचःश्रुत्वापुनस्त्रीकात्वदर्शिनः न
स्यारण्यासएकांतेनमात्रसहितोगदे २२ पृच्छतेकाकुतःकस्यकथयित्वामेहवत्स्यसि एवंदृष्ट्वास्वका
चेष्टामात्मापित्रोस्मुद्धा श्रात्मनश्चाभिगमनंभूतेभ्रावाचभामिनी पोचास्तनगरीरम्यागंगायाद
क्षिणेतटे २४ तस्यांपितात्वमातात्वंवसतेस्मपुरोत्तमे दुर्भिक्षमीडितेराष्ट्रेनोगतोदक्षिणेतटे २५ त
स्यांपितात्वमातात्वंवसतेचपुरोत्तमे दुर्भिक्षपीडितेराष्ट्रेनोगतोदक्षिणेतटे नस्मांपितात्वमातात्व तत्र
स्थस्यपितुर्मेस्यपंचपुत्रामयासहः जातेषांमहषष्टीकनिष्टाविधवाभवं योसोकनिष्टकोभ्रा
तामज्येष्टस्यपंचगः २७ बालोएवतनोदेपुधनंतत्राप्तलोभिताः जातेनस्मिन्पितामातामतौन
त्रनदीमनुः तीर्थेस्मिन्नस्थिपानार्थमहंसार्थसमागतः श्रत्रस्नानपरानित्यंरेवत्राप्तणवंदनं २९ कु
वेनीवसमापन्ना श्रासांपस्याममेछया वर्तनेकुलटाधर्मपश्चलीनाविहारका ३० द्वयोस्तकुलयोर्वधूपा
एकविप्रणिसंस्थपा नीतानरकमत्युग्रमपापिष्टयाभृशं ३१ एवंसातथ्यतस्मेतकथयित्वानिलोनमाः
स्मृता हरोदसुस्वरंदीनासर्वेकुलवर ३२ विलप्यबहुधाचैतत्तास्त्रीजन्मगर्हत् नचागत्यप्रणत्वेतिकिंभ
द्रेकाणेवद ३३ एतच्छ्रुत्वासपाचालोमुमोचरुममारवः प्रणतित्वातताभूतांस्त्रियारत्नीततः ३४ पांचा
लंपरिषायैवगतंत्राणंयथातथा गात्रमस्नसस्नेहमौषधंमणिमंत्रकं सर्वतस्पात्रयुक्तंयत्तामिस्तत्रोपक
ल्पितं तस्यकष्टेनकायेवतस्यजीवमथाचत्त ३५ वायुःघ्राणेसचारीघ्राणेनाजीवसंज्ञकः तध्वघ्राणेग्रा

नेत्रं नुरविषोषेणचेतनं ३७ स्वस्यावस्थंनतंमत्वायएछुभोदकारणं ततस्तेनयथात्मानंकुलस्यचरितं
महत्तनिलोतमासहायानांस्त्रीणामग्रेसविस्तरं ॥अगम्यागमनंकृत्वाब्रायाश्चित्तेमनोदधे ३९ ब्रह्मह
चसुरापीचबालहणायद्विजायते ब्रामाश्चित्तविनिर्दिष्टमुनिभिर्जीवघंसयात् ४० मातरंगुरुपत्नीचस्वसुर
श्चित्रिकांवधूं गत्वातुब्रविप्रोदग्निर्नान्यासुस्त्रिविधीयते ब्रह्मघ्नश्चसुरापश्चस्त्रीघ्नश्चगुरुतल्पगः ॥
गम्यागमनंकृत्वाएषानुस्मनाभियात् ४१ इतिश्रुत्वातुपांचाल्योज्येष्टभ्रातरमेवच द्विजेभ्यःप्रददौ
सर्वंमणिरत्नंविभूषणं ४२ रत्नवस्त्रेधनंधान्यंयत्किंचित्तस्यविस्तरं पोषकांस्तंजरस्यार्थेपूजाभरणा
करंददौ कृत्स्नंगंगोद्भवेतीर्थेविसोत्तास्वागादिदंसह ब्रायश्चित्तविशुद्ध्यर्थंपृथिव्यांविश्रुतात्मना ४५
कृत्स्नंगंगोद्भवेतीर्थे इतिनिश्चित्यनत्वैवसान्तादेवत्रणम्यच सुमनसुनिमन्युमभिवंद्योपविप्रुच ४६
मरणार्थंनदानंचकृत्वासर्वंपतिव्रता उपुष्टोसर्वतीर्थानिकृत्वाग्रामक्रयणंच ईषाणवासन्नपृथिव्य
जापकेभ्यददत्तवान् सखायेभ्यस्तथाभागादत्वासर्वार्थमेवच ४८ ऊर्द्धदैहिकभागार्थंपरिकल्प्येयथा
विधिः स्नात्वातीर्थेचकृत्स्नंस्मृदेवंदृष्ट्वाव्रणम्यच ४९ पूजार्थंधनमेवाथकालिंजरकृतेददौ सत्रंमठं
चसर्वंचससदिप्पूससस्यार्थका ५० सुमनुव्रकरस्यार्थंब्राष्टोजगादधर्मवित् द्विमुक्तानचतेश्रे
ष्ठमश्रुतलोमहर्षणं ५१ ॥अगम्यागमनात्पापंमागतंममसुव्रत स्वस्त्रीकनिष्ठयासार्द्धंयावदाग
मनंमम ॥ब्रह्मस्थितस्यदानीचनित्यकालेकृतंमया त्वयानिर्मलदृष्ट्वाचमज्ञात्रेभ्योनिवेदय
५३ कृमयःपतमानाश्चस्नानान्तस्वयाचिता तत्सत्यंसद्यसंजातंनेनातिगमिपातक ५४ एवंविज्ञा
व्यतत्पापंचिंताशोकाघतोक्षितं ब्रवेदुकामनत्वाग्नेस्त्वंवाचापूरीरिणी ५५ मेवंकार्षीःसहासचवि ३८

पाप्मानौयतश्चवांवंधंपातकसंत्रासान्मरणेकृतनिश्चय यत्रकुसेनसंकीर्णंक्रीडितंचयथासुखं चक्रा
किनपुरातेनस्थानेब्रह्ममयेप्रभो ५७ ॥अन्यत्राहंकृतंपापंतीर्थमासाद्यगच्छति तीर्थेचयत्कृतंपापंवज्रलेप
भविष्यति ब्रवेतौचनयावत्पृथगंगासागरसंगमे सकृदेवनरस्नात्वामुच्यतेब्रह्महत्यया पृथिव्यांयानितीर्थानिसर्वाण्येवाभिषेचनात् तत्संचतीर्थेहोमेनसमंनास्त्यत्रसंशयः ६० एकादश्यांचविप्राणांद्वादशूपांसौ
करेतथा त्रयोदश्यांनिमेषेचत्रयागेचचतुर्दशी ६१ कार्तिक्यांपुष्करेचैवकार्तिकस्यापिनासिते का
लेष्वेषुनरःस्नात्वासर्वपापविमोक्षति ६२ मधुपंचतीर्थेभ्योविप्राणांचकसंस्तके सरस्वत्यामसिकुंडेतथाकु
लिंजरस्यचपंचतीर्थाभिषेकात्क्षयंफलंलभतेनरः कृत्स्नगंगादशगुणंलभतेनुदिनेदिने ६५ स्नानतो
दानतोवापियत्पापंसमुपार्जितं सुकृतंदुष्कृतंवापिमथुरायांप्रणश्यति ६५ सर्वदेवमयोयासौसर्वय
ज्ञमयः ... तथा ॥अनंतश्चात्रमेयश्चमत्स्यचानोनलभ्यते ६६ यत्रणेचैकदृष्टेनुप्राकाम्यंलेप
मात्रकः विलीनानवजायंतेतत्स्थावरजंगमाः तथानमनयोःस्नातेतेजोलीननचेदृश्यते निष्पा
सेनविचेष्टोसौवापुलीनोनरःस्मृते ६८ खुरंतरंगुलीघात्रेसमुद्रःसप्तलीनकाः दृष्टातेत्वदसंकाशाः
साद्रूपासुरयातरे रामकूपांतरेमग्नासरीलवनकाननाः नष्टाःपथ्वीतलंभेतत्स्थावरजंगमाः
स्तोचतीर्थपरित्राणं कुर्वेत्वांविधित्वया वाराहःसंस्थितःसाक्षात्पुरुणंयेनसूचितं एथ्वीसर्वसंरक्षा
स्फोटयामासयोव्यथा तस्यसंदर्शनात्सर्वपापविवर्जितः तत्सरणंरजायतेनात्रकार्य्याविचारणात्
ज्येष्ठस्यशुक्लेनवमीस्नात्वागंगोदकंनरः प्रकरस्थंत्रिएवंतुयः कुर्य्याद्दीपसंयुतः द्वादशूपाकृत्स्नगंगायो
स्नात्वाकालिंजरेनरः त्रिएवंप्रकरेस्नात्वादत्त्वादानानिपूजनं कार्तिकेजरेचद्वादशूपानसपायोविले

लिप्यते ज्ञानदानेन संकाशो विमानेन समन्वितः ब्राह्मणा समनुज्ञातो विष्णुलोके महीयते ७७
श्रीवाराह उवाच एवं च सुस्थानेवसोस्थिते सर्वो घनः पाचालसुतः सर्वेसुमनुमनिपृच्छन्
मज्जरूपश्चपितात्किं ब्रूहि किंकरवाणीति पावकात्मभवसोस्माउताहो हिनपेघनः मत्रस्थितो
माथुराणांनीर्थानांसेवकोथवा त्रिएत्रकृच्छ्राणकचान्द्रायणसमाधिना तवपादाकिंनेवासकि
कृतेसुकृतभवेन समनुरुवाच प्राकाप्रावाक्यवदतिनस्त्यनान्तकाचित २१ मयाध्रुवंशतः
पूर्वं तवगात्रेषुपातकं दिनेदिनेस्नानपूर्वयातिवायातिनित्यशः प्राश्रमेस्मिन्स्थितोभूत्वानिर्मल
श्चपापीयस्या निष्कल्मिनः पापदुपाहृतसनीपरं सुनातिश्चविपाप्माचभविष्यतिनसंशयः श्रीवा
राहउवाच एषप्रभावतोर्थस्यमथुरायावसुंधरे कृत्स्नगंगोद्भवस्यापितथाकालिंजरस्यच सूक
रस्यचमाहात्म्ययथानेवर्णितंमया २५ यःश्रृणोतिवरारोहे प्रश्रयापरमायुतः पठतेचापियो
नित्यनस्पापेनालिप्यते सज्जन्मकृतंपापंतस्यसर्वंव्यपोहति फलंचगोशतस्यापिदत्तेस्यसमवा
प्नुयात् प्रमदत्वंचलभतेस्वर्गलोकंचगच्छति २८ इतिश्रीआदिवाराहपुराणे मथुरामाहात्म्ये
कृत्स्नगंगावर्णनंपंचविंशोध्यायः २५ श्रीवाराहउवाच श्रृणुचान्यद्वरारोहेकृत्स्ननारदयो
र्मुनेः द्वारकायसमानस्यमान्यस्याश्रमंचागत् १ सुखासीनस्यकृत्स्नस्यपुत्रद्वारायुतस्यच प्रा
प्तोनारदस्तत्रयदृच्छागमनोमुने पाद्यमर्घ्यमासनंचमधुपर्कसभाजनं गांचदत्त्वयथान्या
यंकृत्वासंवादमुत्तमं एकांतमितिवक्त्रेकृत्स्नंगत्वाथनारदः उत्थायप्रणतोभूत्वाकृत्स्नमाच
क्षितंमुनिः ४ एषप्रश्नोमयावाग्मीसुरूपचास्तदूषनः स्मरणीयःसदाकांतःस्त्रीजनस्यसुरेश्वर ५ ३६

एतासांवरनारीणांक्रीडार्थंहिसुरेश्वरः देवयोन्योदरुस्पंसरुसाणिचषोडश ६ सांवदृष्ट्वात्तसर्वा
नाक्षुभ्यतेसमनोभवः एतत्तेब्रह्मलोकेचगीयतेदेवतैःसह ७ तत्प्रत्ययाथमायातोभवत्पार्श्व
निषेवितुं श्रुयतेचाथवज्ञोनष्लोकेद्यपायनंवर कीर्तिमतःस्वर्गवासोनरकस्तद्विपर्ययात्
दिव्यस्यप्रीतिरमिचयस्यपुण्येनकर्मणा यावत्सत्रादो भवतितावत्पुरुषरुच्यते पुरुषश्चविना
नापीचकथ्यतेपुण्यंतोवयः नरकेपुरुषः श्रोक्तोविपरीतोमनीषिभिः तस्मात्सावसमाहूयतथादे
वीगणंचयत् प्रासुत्तस्पविष्टानांतासांक्षोभंतुसावतः लक्षयिष्याम्यहंसर्वसत्संवासत्यमेव
च तावत्सख्यासतान्येवप्रास्तीर्णानिचभागशः पद्मपत्रदलोपेतांकृत्तानिमुनिनासह सुखासा
मुपविष्टानाग्रथमंकेशवस्तदा पश्चात्सावतथाकृत्तंत्राग्रेकरसपुट १५ स्थितोमुहूर्तंकिंका
र्यमितिप्राब्रवीत्ततः दृष्ट्वारूपसतीवास्यवासवस्येवरस्त्रियः १५ चुक्षोभभगवान्देवानगस
स्मरणंतथा उत्तिष्ठध्वंगरुत्तनसर्वानगच्छध्वंस्वनिवेशनं १६ निगदयमाणंतंक्षोभंतवस्त्रल
ग्नंदृष्ट्वेनंतागताःसर्वायथायातापुरंवरं स्थिरोभवः १७ कृत्स्ननारदवीक्ष्यसलज्जमवनीमुख
उन्नयान्स्त्रीसमुद्भूतचरितंकृत्स्नं हाएनास्त्रिरुतानास्तिनास्तिकृत्येविभावना तेननारदनारीणां
सतीत्वमुपनायते पुमांश्चवणिनीश्रेष्ठागौरीचैकैकवाससा मध्यगंद्वंगल्भाचवयोनीतास्तथा
स्त्रियः २० सुरूपपुरुषलोकेस्मरंतिमुनिसत्तम स्वभावएषनारीणांपुंस्पश्रृण्कारणं २१ प्रानिच्छा
मानसेजस्त्रीधार्मिकोगुरुरनकः रूपकारणमुद्दिश्यगताः क्षोभंकथंचन नारदस्त्ववसेवंचश्रीतिपूज्ये
हरेवच उवाचेत्रावणंपकरंवचनमब्रवीत् २३ यथाएकेनचक्रेणरथस्यनगतिर्भवेत् पुरुषात्त्वाद

नाभूत्तानक्षरंनिस्त्रियोवला॥ षांवमुद्दिश्यवाक्यंहिसर्वमन्यन्मदिवः॥ अजस्करंमहाच्चास्मयथेष्टंतत्स
माचरः॥ ५४॥ इत्युक्तमात्रेवचनेनारदेमौनमास्थिते॥ कृत्स्नेनषांवमुद्दिश्यविरूपकरणंमहत्॥ षांवसुक
कुष्ठमयंरूपंदेहविनाशनं॥ तत्क्षणात्तस्यविप्रस्यनागःसगलदुधिरविड्कः ५७ पतितंध्रीमांसपिंडःप
सूत्कीर्तितोयथा॥ ततस्तुनारदेनैवषांवषांवपविनाशनं ५८ समादिष्टोमहाधर्मआदित्याराध
नंप्रति॥ सांवसांवमहावाहोष्यूणजांववतीसुतः ५९ उदयाचलेचपर्वतेउदयंतंविभावसुं नमस्कु
रुयथान्यायंदेवोपनिषदादिभिः ६० त्वयादित्यहृदिस्नात्वातुष्टयास्यतिनान्यथा॥ सांवउवाच॥ अग
म्यागमनात्पापात्यस्मेयःपुरुषोभवेत्॥ तस्यदेवःकथंनष्टाभविष्यतिसवैमुने॥ श्रीनारदउवाच॥
भविष्यपुराणमितिचृतवान्मुनिर्भविष्यति॥ ब्रह्मलोकेपठिष्यामित्रह्मणाग्रेत्वहंसदा॥ सुमंतुमर्त्यलो
केवाःमनोःप्रकथयिष्यति ६३ सांवउवाच॥ कथंपूर्वाचलेगंगातामासपिंडोपमोत्तरे॥ पितृपक्षा
न्महद्दुःखसंप्राप्तस्तमाविकित्विषः॥ श्रीनारदउवाच॥ यथोदयाचलेदेवमाराध्यलभतेफलं॥ मथु
रायांतथाप्रोक्तःवटःसर्वेलभेत्फलं॥ मध्यान्हेचयथादेवफलं॥ धिकमकल्मषा॥ मथुरायांचम
ध्यान्हेमध्यंदिनरवौतथा॥ अस्तगतेनथादेवसामान्यंफलंलभेत्॥ मथुरायांतथापुण्य
मुदयास्तरवौतथा ६७ स्नातमध्यापरान्हेचसूर्यवारविनोपके॥ कृत्स्नगंगोद्भवंचैवसचनात्रयमेव
च॥ ६८॥ अस्तगतेनथादेवफलंप्रियमकल्मषं॥ मथुरायांचमध्यान्हेमध्यंदिनरवौतथा ६९ ए
वंकुरुष्वयान्यायमेकान्हेनरवेःफलं॥ आराध्यसांवकृष्णादिसर्वपापज्ञोहिष्यासि ७० श्रीवाराहउ
वाच॥ ततःषांवोमहाप्राज्ञःकृत्स्नान्नीत्वायोपुरी॥ मथुरांमुक्तिफलदांरविमाराधनोत्सुक ७१ ७०

नारदोक्तेनविधिनाषांवोजांववतीसुतः॥ ससर्यूनयामासउदयंतंविभावसुं ७२ कृत्वायोगेनचात्मानंषां
वस्यात्रेरविस्तदावरुणीष्वभूत्तेमनाधर्मचक्रायच ७३ यच्छ्रुत्वानारदेनोक्तंब्रह्मणःपरमंवचः॥ षां
वपप्रच्छतंश्लोकंवेदगुह्यंपदक्षरं ७४ यत्तुनोक्तंत्वयावीरतेनतुष्टोसितेनसः॥ स्पष्टोदेवेनसांवो
गतंक्षणादीप्तसद्विभुं ७५ व्यक्तागावयवःसाक्षाद्वितीयोभूद्रविर्यथा॥ मध्यान्हेयाज्ञवल्क्यस्मयत्तं
मध्यादित्यायकं ७६ रविर्मध्यादिनंदृष्ट्वासर्वपापैःप्रमुच्यते॥ उदयास्तेतथोदेवःसांवेनसहितोविरुद्
सायान्हेकृत्स्नगंगायांदक्षिणेसस्थितस्तदा॥ तत्रदृष्ट्वानुसायान्हेरविमस्तोदयंप्रभुः॥ सर्वपापविमुक्ता
त्मापरंब्रह्माधिगच्छति॥ श्रीवाराहउवाच॥ एवंषांवस्यनुष्ठनंमध्यान्हेनुनभस्तलात्॥ द्विजोकृता
त्मयोगेनषांवकुष्ठमपोहत॥ सांवघ्रयाप्यतीर्थेषुतत्रैवांतरधीयते ५० षांवस्तुसहस्रंयेणरथस्थेकु
ष्ठमपोहत॥ रविसंघट्टयामासपुराणंसूर्यभाषित ५१ भविष्यत्पुराणमितिख्यातंकृत्वाप्रनर्भवं सां
वःसूर्यंप्रतिष्ठांचुकारयामासतत्त्ववित् ५२ उदयाचलेसहस्रांशुंयमुनायानुदक्षिणे॥ मध्येकाल
प्रियंदेवंमध्यादित्यंस्थाप्यषांकके॥ मथुरायांतथाचैवस्थाप्यासांवोवसुंधरे॥ स्वनाम्नास्थापया
मासपुराणविधिनात्त्वयं॥ देवषांवपुरंनाममाथुरेणंकृतेप्रियं॥ तीर्थयात्रांतथाकृत्वारविणाकथि
तायथा ५५ माघमासस्यसप्तम्यांदेवषांवपुरंनरः॥ रथयात्रांप्रकुर्वंतिसर्वदुःखविवर्जितः ५६ गच्छंति
नन्परेणंतस्यैमंदलभेदकं॥ एतत्तेकथितंरविषांवषांवसमुद्भवं॥ पापघ्नंसमनारभ्यातमहापातक
नाशनं ५८ इत्यादिबराहपुराणेमथुरामाहात्म्येषांवपापविमोचनंषट्त्रिंशोऽध्याय २६॥
श्रीवाराहउवाच॥ एतच्छ्रुत्वापुराणोक्तंवर्णेसर्वदोयदा॥ द्विजानुग्रहकामार्थमेन्नमुत्सर्वतपिणं १

मार्गशीर्षस्यद्वादश्यांशुभेऽह्नियतः शुचिः यः श्रवणेनिवसेद्देहेपुरुषोचरितंयथा हर्षेणसुमहा
न्नाभेरेणमस्याक्लिष्टकर्मणः अथोध्यायासमायातोरामः सबलेवाहनः ४२ महोत्सवेशत्रुघ्नस्य
कर्तुंप्रियचिकीर्षया आरुरुक्षुस्तस्मिन्प्राप्यमथुरांदशरथात्मजः एकादश्यांसोपवासस्नात्वाविश्रा
न्तिसंज्ञके कृत्वामहोत्सवंतत्रकुटुंबसहितःपुरा ५ तस्मिन्भुक्तायथाकामंनीत्वैनंफलदंनृणां
तस्मिन्नहनितत्रैवःयःकुर्यात्समहोत्सवं ६ सर्वपापविनिर्मुक्तः पितृभिःसहमोदते स्वर्गलोके
चिरंकालंयावत्स्थित्वाप्रजन्मनः ७ इत्यादिवाराहपुराणे मथुरामाहात्म्येभक्तिलाभोनामैकादशोध्या
यात्रायास्नविष्णोर्ध्यायः २७ भरद्वाजउवाच तवापरंधानदेवेषवर्जान्यावेत्सवेनच ।
निरयंरौधीमनुजःसाधुरौचेज्जायते कर्मणाचरणेयेनकारणेनजुगुप्सिते तच्चएजाफलंसर्व
जायतेनहदस्वमः २ श्रीवाराहउवाच कर्मणामनसावाचायेपापरुचयोजनाः अपरांधंत्र
हालेषुविपरीतात्तुसाधकः ३ अज्ञानाच्चत्रमादाच्चयेषांश्राद्धमथान्तरं श्रामश्चिन्तहरेत्सर्वमपरां
धमलोत्थितं ४ भस्मादंतकाष्टस्परांजान्स्यनुभोजनं मेथुनंपरिवत्सरंपरीषोत्सर्ग
मेवच ५ सूतकुद्रव्यहारीनाचस्पर्शनंमेहनंतथा अभाष्यभाषणंकोपपितृपाकस्यचभक्षणं
६ रक्तवस्त्रंचमलिनंवस्त्रधारित्वमेवच अजगोश्वालोकनिर्वंधपतितान्नभक्षणं ७ अभक्ष्यभ
क्षणंचैवंनडुलीयविभीतकं अवटीलेनवान्नस्यज्ञात्वापादवरणनं ८ भस्मनादेवतागारेसो
पानस्योपसर्पणं नग्नेवदेवपूजायांकर्मणाकुसुमार्चनं ९ अनिर्मोल्यस्यवैविप्रोर्नमस्क
रणमेवच पानुस्नुषादेवस्यविनात्मर्यंप्रबोधनं १० वार्तिकार्चनेनैविप्रोःपूजाजीर्णोधकारयो अ ४१

परांधोस्तुद्वात्रिंशत्कर्तोविष्णुंनयपूयति ११ दूरस्थोननमस्कारंकुर्यान्नजासरक्षसी एकरात्रिंद्विरात्रिंचत्रिरा
त्रंस्नानमेवच १२ सवासाःपंचगव्याणीमत्तवस्त्रादिकंक्रमात् नीलरंगापनोदार्थंगोमयेनघर्षणं १३ प्राज्ञा
पत्येनसुद्धिस्यान्नीलवस्त्रस्यधारणात् चांद्रायणद्वयंकुर्याद्धरेरग्रेमितंमुनं १४ चांद्रायणंपरंकृत्वामितान्
नस्यभोजनात् चांद्रायणंपरंकृत्वाप्राजापत्यंतथैवच १५ गोप्रदानंचभोज्यंचअभक्ष्यभक्षणेकृते कृत्वो
पवासयंचानांपंचगव्येनशुद्धयति १६ सोपानत्कस्नरेत्पादंकृच्छ्रंस्याद्विजभोजनं पुष्पाभावेचनेत्रानेरेव
स्पंचधाचरेत् १७ अनिर्मोल्यनमस्कारेस्नानंपंचाम्तेनतः सुरापानेद्विजातीनांचांद्रायणंचतुष्टयं १८
अथैवद्वादशाहंचप्राजापत्यत्रयंचरेत् ब्रह्महाकूचेणसिद्धिस्याज्जोप्रदानत्रयेणच त्रयाणामेकरात्रेणपंचा
मृताभिषेचनात् मुच्यतेरत्नपात्रेणतथाविप्लवापहृत् २० एतत्तेकथितंराजंकिमन्यच्छ्रोतुमिच्छसि पुनः
पुनस्त्वाचेदंस्वेहेवोजनार्दनः २१ मोहंगतानुश्रृण्वतेनसंशेवलक्ष्यसे मुहूर्तमात्रेसादेवीसंज्ञालब्धिद
वृतीत् २२ अपराधंतुतेदेवस्तत्कथंप्रजापते प्रायश्चित्तानिभीरुणां दुःश्रवणेनरैःसदा तेनमेमनसोमोहो
दुःखंहिसमभ्यगात् अस्तिकश्चिदुपायोत्रयेभर्त्वेतुष्यति २४ सूतकःसफलेश्चापिअपराधविशोधना
त् श्रीवाराहउवाच संवत्सरस्यमध्येचतीर्थंश्रूकरकेमम २५ कृत्वोपवासःस्नानेनगंगायांशुद्धिमान्नरः
मथुरायांतथाप्येवंसापराधशुचिर्भवेत् २६ अनयोस्तीर्थयोरेकयःसेवेतसकृन्नरः सप्तजन्मानिजंतोनि
एधान्महासिसः २७ स्नानान्नानातथाध्यानात्कीर्तनोच्चारणात्तथा श्रवणाच्छ्रवणाच्चैवमनयोर्नास्तिपातकं २८
पृथिव्युवाच मथुराश्रूकरंचैवद्वावेतौतत्वतोभिन्नौविशेषमनयोकस्यब्रूहिसत्यंसुरेश्वर २९ श्रीवाराहवाच पृथि
व्यायानितायोनिस्नासमुद्भवसंशितं कुज्वाम्रकंचप्रासंतिसरामज्ञावभाविकः ३० नस्मात्कोटिगुणोगुप्तःसूकर

र्थमुत्तमं ॥ एकाहं मार्गशीर्षेतु हादपूपांसितत्वेलवो ॥ गंगासागरकानामपुण्येचापिपाठिनो ॥ गत्वा
गुप्तंगुप्तमथुरंममंडल ३२ ॥ फलंपरंतुगणितंनएतत्तीर्थान्नसंपूयः ॥ अहित्वासर्वतीर्थानिकुञ्जा
त्रीणिनित्यशः ॥ ३३ ॥ श्रमंनष्यतिमोक्षिघ्रंमथुरंमागतस्याहि विश्रामणाच्चविश्रांतिरत्नतस्तोच्च
वणंमम ॥ सारान्सारतरस्थानंगुह्यानागुह्यमुत्तमं गतिमन्वेषमाणानांमथुरंपरमागति ३५ कुञ्चा
मकेशकरकेमथुरंपांविशोषनः विनासाख्येनयोगेनमुच्यतेनात्रसंशयः यागतियोगयुक्तस्प
वलत्तस्यमणीषिभिः सागतिस्त्यजतप्राणामथुरायांनरस्यच एतत्तेकथितंसार्थमयासत्येनसु
व्रते ॥ तीर्थंमथुरयाहिनदेवोकेपरात्परः तस्मात्तेमोहजननीयावृद्धिः पूर्वंसंस्थिताः सांप्रतं
मचलाप्रभृत्मथुरंयाहिनदेवोकेपरात्परः तस्मात्तेमोहजननीयावृद्धिः पूर्वंसंस्थिताःसांप्रतं राम
वलाप्रभृत्मथुरंव्रतिभामिनी ३४ इत्याश्वारहपुराणेमथुरामाहात्म्येश्रीकृष्णोपाख्या
विंशोऽध्यायः २८ श्रीवाराहउवाचे पुनरन्यत्प्रवक्ष्यामिपितृणांतृप्तिकारणं ध्रुवतीर्थपुराह
तंतच्छृणुष्ववसुंधरे अस्यापुण्योनरोनासीज्ञार्मिकोसज्जनप्रियः चेदुसेनेतिनाम्नाचयज्वाद
ताहितरतः तस्यभावोगमेहेतुनत्नसीलवयोयुते तासांमध्येधर्मपत्नी[illegible]तिमाः तस्याः
मध्येधर्मपत्नीकापतिव्रतपरायणा ३ नाम्नाचद्रुभाचैववीरस्यवीरपत्निका तस्यानामपुरातस्ये
कापतिव्रतपरायणा ३ नाम्नाचद्रुभाचैववीरस्यवीरपत्निका तासांमध्येधर्मपत्नीकादासीनाम्नाप्रभा
वती ॥ ५ ॥ तस्यापरिग्रहस्त्वेकाकिंष्टाचारातिहीनका मुक्तिप्यासर्ववर्णेभ्यमद्यमांसरतिप्रिया ॥ ६ ॥ विर
पविधिनाम्नीचदासीदासचेटिका मुक्तिप्यासर्ववर्णेभ्य तस्यापितृगणाएवंभ्रतीतायतसंख्य

वत्सैर्वैश्चयुतःस्वर्गोघोनिशंकरकारिभिः संकरेनरकायैवकुलघ्नानांकुलस्यहि ॥ ७ ॥ कदाचि
दृपितस्यायोभ्रष्टःपितृगणेमहान् सूक्ष्मघ्राणसमस्तोयोध्रुवतीर्थेतराभवत् ८ कृमिरूपा
श्चकर्मतिमक्षकाकारसन्निभा दृष्टःसंदृष्टतत्रत्रिकालस्तत्रभाविनी ९ षष्टान्तकालस्तभा
क्तोचपयोव्रतपरायणा मौनव्रतसदैवेनस्यैगत्वास्थितनच १० तस्मिन्दिनेनचकृतव्रतंतप्य
विमोहनात् कृपाविष्टविभूतस्यकौतुकेनानिरीक्षितः ११ चतुर्थीपक्षवरेषेचद्विसंवत्सरवर्तने ए
केतत्रागभिष्यंतिपितरोनभसागता १२ अन्येपरेवैसरएदक्षिणेपश्चिमात्तथा केचित्सभाव
नोहृष्टाःकेचित्पुत्रैःस्वधाकृता १३ हृष्टास्तुष्टाःसुपुष्टाश्चगच्छंतिहिसंघसः तथापरेनरहासपुष्टा
यांतिनत्रवै १४ अन्येयथागतायांतिमायांतिपुनरेवहि योनेरुत्रावचैःकेचिन्नानास्वैःखगैस्तथा
१५ समागच्छंतिगच्छंतिरयन्नाणिषोमुदा केचिद्यथागतायांतिकृष्णपक्षदायिनः निनीनोदरू
क्षाश्चगच्छंतुविमानिता संमानिनास्तथान्येनपितरःश्राद्धदायिनः १८ महोत्सवमिवालक्ष्यविस्मि
तोमुनिरत्यंतः १९ गतेपितृगणेपुत्रा सकलत्राश्चहृन्मयः निर्जनेध्रुवतीर्थेतुदृष्टवलमिवाभवत्
तत्रैकातेकृशांगोथक्षुत्क्षामस्मृतिविकलः २० वेपथुःकोटरास्यश्चपरिदृष्टलम्बोदरः रूक्षश्च
भास्थिधनश्चजृंभमाणोन्मुखंसकृत् २१ नवाचाश्रूयतेतस्यदृष्टस्तारोदितात्रिकालस्त्व
वाच कोभवान्विकृताकारोविरूपोवेष्टितोमन्यकेवल २२ नचयासितथा [illegible]स्थानामामतत्त्व
निरूपमः यथावत्पृच्छतोमेसुकथयात्मविचेष्टितं २३ ममाद्यनेत्पकर्मतीर्थेस्मिन्पूपतोनि
र्गतमानुष्यावचानेनत्नकंगच्छतेमनः २४ ॥ तांदृष्ट्वेदंरूपचक्रुपामेसगतान्वयि विश्रुत्वक्
थयास्माकंकिंकरोमिवतेहित २५ जंतुरुवाच ब्रूहिन्मित्रपथेवापितृणांतृप्तिकारणं ध्रुवतीर्थं

मः श्राद्धपुनःकार्योनिर्लोदकं॥२॥तेनतत्प्राद्विवंयांतिपितरस्तेनपत्रिणः साहंचान्नकोद्यनस्तत्रार्थेतुव
भुक्षितः॥३॥भागनिर्गमनेमेस्याद्येमेघगतिगताः सतानपुष्टवपुषोदत्तश्राद्धकृतोदकाः॥४॥ योनि
प्रंकरएषेणानरकंसमुपाश्रिताः पाथेप्रातेश्ववद्दोद्यतवर्षेरिहागताः॥५॥ सतानपुष्टवपुषोदत्तश्राद्धकृतो
दकावस्तवतोययोस्तंगनतथाहरयास्तुकं येषासतंतिरक्षाप्याप्तिष्टतीहत्रजावती॥६॥ तेस्वधाएजिनापत्रंगछं
तिपरमांगति॥७॥ श्रद्धान्नंतुपितरश्चंद्रसंनसंपरजिना दृष्टरक्तयोत्रिकालज्ञादिव्यदिष्टादिवंगताः॥८॥
ब्राह्मणानांचवैषाणांमूद्धरागायनिरंतरा प्रतिलोमानुलोमानांसुतानांश्राद्धकर्मणं॥९॥ स
वैषाचत्वयादृष्टायेषासंततिरव्यया एवंपृष्टःसविप्रेणपुनःपप्रछकारणं॥१०॥ कोनुकाविष्टदृद
योज्ञानविष्टनचेतसा नवापिसंततिर्नोत्तिनास्तिनावत्यप्रोचिता॥११॥ तथापिचित्तविज्ञानाज्ञष्ट
यामभवेत्॥ यद्विकश्चिदुपायोत्रमयातवहेतवेण वरसवैकारिष्यामियदिपाकंभवेन्मम तनःस
कथयामासदुःखपितृगणैवृता॥१२॥ यदमेमेधारीरेतुभवंतिमपाकाः क्रपणाः संतानपछयादेनेमम
देहसमाश्रिताः तत्तनुमात्रमेतेषांममतनुमयीसकृत् श्रास्तेनगव्यांमध्येतुचंद्रसेनस्पवेश्मनि
३२॥ महिष्यापेषणेनित्यदासीनाम्नात्रभावती॥ तस्यादासीकर्मकरीविरूपनिंद्रिनामनः श्रस्मा
कंसंततेस्तनुस्तस्याश्राद्धकर्तानचय॥ श्रापुपावद्भरुदमाश्राद्धनपेणहेतनः स्थिताएतावदेवचका
लंयस्मंमर्त्यमुचौ नरकेत्वप्रतिष्टेतुनिरोपास्तेनकर्मणा श्रुत्वैतत्त्रिकालज्ञोमोहाविष्टोब्रवी
दृषिः॥ कथंनिर्दुष्टयोक्षायदत्तंश्राद्धंनपद्यतेवि ४५ विधिरत्रकथंतस्यायेनयूयंसुपुत्रिणः श्रोवाचस
त्रिकालज्ञस्तानदृष्टिकृपान्वित॥ ४५ एवंकर्मविपाकेनमायागतिमधोमुखी ऊर्द्धस्थंचापिपित
रस्तेनपुत्रिकः॥ ४७ इतिस्मृतिः॥ श्रपिस्यात्सकुलेस्माकंयोनोद्यान्नास्तजलंतजलोन्नरोवव

जित ॥ ६९ ॥ अश्नद्भ्यं मपात्रेयं दृष्टश्रेसितमीक्षितं । निलमंत्रकुनोहीनमाधुरंतद्भवेदिति वेरोचनायदेवेमंनवाम
नेनविभूतये ॥ सष्ठिद्रस्यहिश्राद्धस्यफलदत्तपुरंकिल ॥ ७ ॥ तथाशरथीरामोहत्तारक्षसमीश्वर एव
णंसगणंघोरंतुष्टेनसख्सीतया भक्तिचराक्षसस्यास्त्रिजटायास्त्रिलोकहृत् सीतावाक्यश्रद्धेनतस्य
श्राद्धंरविभुः ॥ ७२ ॥ अमूचीनिगृहाणेवतथाश्राद्धत्वीक्षिच क्रोधाविष्टेनदत्तेनविधिवत्पुनानिच ७३
पादशौचमनाभंगंचतिलयवभोजनं त्रिजटेनप्रयच्छामियच्चश्राद्धमदक्षिणं तथैवशृणुनादेनंनागरं
जायभक्तिनावासुवाथसुतुष्टेनतन्मेनिगदितः शृणु अनुलग्यव्रतजंतुर्वोषुकीसकलाःक्रियाः यत्तस्यया
विनादेयादक्षिणंनरदातिय इत्थापूपथकायोदेवब्राह्मणसन्निधौ अभ्यर्च्यियाणाश्राद्धानिक्रियामंत्रेविहीं
नका सन्निवासंचस्वानंयद्यथासत्वेःस्वस्पतः यःपिण्योनंनमश्रुतंयाश्रुस्नानप्रदायकं तस्यैवप्राकृतंध
र्मंमश्रेयांचकरिष्यति सर्वेतुभंमयादत्तंनागराजायवार्षिकं ७६ इत्यंतद्भपुराणेषुसेतिहासंयथाश्रुतं
तद्यत्तीनकरणंश्राद्धस्यनत्रतंतथा नोपतिष्ठतिनेषांतुनेननग्नादयस्त्वया मुषित्वाछिद्रकरणंस्तदानफ
लभोक्तृभिः यथागतंतथातेनुश्राद्धभूतास्तुनिस्फलाः मौनव्रतधरंयांतुपुनःश्राद्धमर्थवेत्तवो एवमेतन्मह
श्राज्ञयन्मांत्वंपरिपृच्छसि त्रिकालज्ञउवाच षट्कालेभोजनंत्वद्यनाहंभोक्तुमिहोत्सहे यावत्तान्नैतिभूया
दृष्ट्वाहंस्त्वास्थिरोभव तावत्कालप्रतिक्षस्वयावदागमनंमम अस्मिन्नीथेसदेवाहं दिवारात्रंमनंदिनः सोह
मद्यव्रतंत्पत्कानवकारणंपर्यवर्तितः यास्त्रियंतवसान्निध्यंकासिनसुचिरंत्वया अनामयंत्वश्राद्धंवकारयि
ष्यामिनामहं एवमुक्तास्तुसासौमौनव्रतेमीदृशं रक्षःसमीपगंदृष्ट्वा आकस्मिकनपस्मरा क्षितौतत्रैवविल
लिनंपादंकृत्वानमूर्द्धनि धन्योस्मनुगृहीतोस्मियद्भवान्स्वयमागतः दृदपाद्यमिदंचार्घ्यंमधुपर्कमियंचगौ
रहणामुनिश्रेष्ठ दूलयेनाहृतंमयाभुंक्ष्वतत्पाद्यंगृहाश्रमसमुनिरुक्त्वैनांब्रवीत् मदीयागमनेराजन्भ्र

णंपांडवत्वंकारणंयथा ॥ ६५ ॥ नछुत्वाकुननाशिंयेनाहंनोक्षितोभवं एवमुक्तस्तुराजर्षेरब्रवीत्तनयोधनं किंन
दृश्यथाकामंयेनासिंचद्रक्ष्यसि ॥ त्रिकालज्ञउवाच यासातेराजन्महिषीनामानयवरानने तस्यरासीद्भ्रभा
वेतिनांचानयमहामनेतनश्चानःपुरंदेवीसदासीनव्रतागना ७१ क्षितौविलुलितासाध्वीप्राणंममकरोद्भ्रु
समासीनांचविप्रेंद्रः प्रोवाचकरसंपुटः अद्यप्रभृतीर्थध्रुवंकरेभयाश्वर्ध्वंसुचिस्मिते यद्दृष्टंनत्वयेसर्वंश्रुण
ष्वसहमंत्रिभिः केचिन्मृतेलोकेलोकान्सर्वत्रस्थिता तेएनिताःश्राद्धकृद्भिःपुत्रैःप्रीतादिवंययुः एकां
दृष्टनरत्नवस्त्रंभ्राणिमिरंचितः क्षुत्क्षामदेहःशुष्कास्योनिर्गतोदरसस्मदेकं निएमूगंतुकामश्चप
सनिरयेभ्योकारुण्यात्समयाद्दृष्टः करुवंशिकिमिछसि तेनात्मकर्मनानंतंममसर्वंनेवेदंतं ततस्त
त्रैवनंधातातस्यकारुण्यंयत्रितः नवरास्याश्चयोरासीत्तस्यसनुनिलोचने नाम्नाविरूपकविधिरनामान्
यवरानने इतिश्रुत्वानवद्यांगीतस्याश्रानयतुत्वरा प्रेषयामासस्वंत्रनभृत्यान्पुरीभ्रमिदानयः सचैकांते
दिवाकिंचिन्मासपानरतानहि पुरुषेणसहासीनांप्रष्यादृष्टानुसेवकाः करेगृहीत्वानरिनोमुनेरुत्पेतुः
भयन्नादृष्टमद्यकिंम्लांगीत्वमनोत्तरावभूः उवाचत्वत्यार्थंमे मुनिःपितृसतांक्रिया अथत्वयापि
तत्रांत्रेकृतेदत्तंस्वधाकृतं ४ दानंचोदकनिर्वापंकस्मैचिद्भ्राह्मणायच सानुवैमनुवाचेदंतंऋषिंपुराणवि
तन्नं ५ नजामिपितृसान्निध्यंक्रियाकार्यंचवेद्मिभो इतिब्रुवाणंतंसाध्वीत्रिकालज्ञाप्युवाचतां पत्नीचम
थुरेणस्यत्पंसपुरसन्नेनं सर्वंदृष्टंथमाहात्म्यंपितृणांसंततेफलं सकोनुकमहाभागाश्राद्धदानस्य
चवहि ब्राह्मणानगरेसर्वेभुक्तभोज्यासुपूजिता तेनीताश्राद्धकर्मार्थेश्राद्धिकंपुरुषंतदा ननुदृष्ट
एवस्तुसर्वलोकःकुतूहलात् आगतोध्रुवतोर्थेनराजासर्वजनेष्टितः तत्रागत्ययाज्ञेनवल्कसंज्ञमचेतन
अप्रश्नेसर्वलोकालुमपूकैर्वेकिंतत्तन उवाचसतदाविप्रलवसंज्ञानना धिया ६ अप्रश्नेसर्वलोकालु

Digitized with financial assistance from the
Government of Maharashtra
on 11 June, 2017

मयेषातवनुष्ठर्थमानीतावदृष्टिनं। अगतिरुवाच। सान्वेषाध्रुवनीर्थेषुस्नानेोक्तक्रमेणचै
करेनतर्पणंचास्मान्वेनपूर्वेद्यथा क्रमंततस्त्वंचरोप्यंचवस्त्रदानंविलेपने:। अर्चित्वापितुरा
नंतुकरेत्पेषांचभक्तितः ततश्चैवयश्मेसर्वेदृष्टाएभविनास्तथा कारयित्वाचसासर्वयथोक्तयनुना
नरा। स्नात्वाएवंवरस्नत्रदत्ता: आरुरुक्षवरंएत्रामन्पाचद्विगणंआचारवरदक्षिणं ददापित
समग्रवैविरूपनिधेहसतः। कनेआरुपिंडदानंसयतः सुकृतीयथा पटवस्त्रतथोधपकर्पूरगु
रुचंदनं तिलोचकंतथातचवकुरुप्पंसदक्षिणं दिव्यकांतिरदीनात्मातथाभूतः पथकरथकर
विष्टितपुष्पभेतीवदीप्तिनावभयानरा स्वर्गगतविमानेश्चछादितंतत्रवैनभः तेषांमध्यकमा
त्राणंमतिमान्नस्वरूपिणं ततस्तुष्टगणोजनुर्विमानंप्रेक्ष्यचागतान् गतस्वर्गमुवाचेदंत्रिकालज्ञं
नपंजनं। एतदनुवचनंस्वेमदीयंपितृनष्टिदं येनीर्थासंतिनःश्रेष्ठासमग्राः सर्वतोनमा कुरुक्षेत्रगया
चैवस्थानान्यायतनानिच पितृणांमुक्तिरचान्यनभूतनभविष्यति आषाढनाःपंचमेमपसंप्रति
पनुभतिस्तथा मुक्तप्रतिपदंतचनीर्थेरचाप्सतत्वः पितरःश्राद्धपिंडदाः आश्रमध्रुवमास्थिता
कृत्वाचेतपरीभूत्वास्वर्गपातालमेवच ईहमानास्त्वकृतवणोत्रजनंतुमानुजं कन्यागतेसवितरियः
आद्धंसत्रदास्यति नर्म्मणं ध्रुवनीर्थेयेनीर्थानाषोडपणंतरे सुतश्चास्मोवयपाश्चद्यास्यामःप
रमांगतिं। एषणवचभावस्यु ध्रुवस्यकथितोमया दृष्टभवद्भिः सर्वतद्दस्माकंहरत्पथं हस्तंतरितपा
पंश्चभक्तिकरमहत्। इतिविश्रावयवचनमृषिमन्यनपजन एतपलीतथादासीस्वासुनाशिवमस्तुवः
आरुस्वनरयानेनगताःस्वर्गेकृतामरैः। श्रीवाराहउवाच। ततःसएजप्राहूतःसगणःपरिवारकः
ष्टानीर्थस्यमाहात्म्यंश्रुत्वाम्यक्षविसत्तमः प्रविष्टनगरीरम्यांस्मरन्नित्यमच्युतं एतत्तेकथितंभद्रमप

एमाहात्म्यमुत्तमं श्रवणाद्यस्यपापानि नश्यंतेपूर्वजन्मपि पठतेश्रद्दयायुक्तोब्राह्मणानांचसन्नि
धौ सपित्रतर्पयेत्सर्वानभिगम्यगयांपुरं एतत्तयानात्रतिनेनचाप्यश्रूषवेतथा कथनीयमतो
भागेयश्चनार्चयतेहरिं तीर्थानांपरमंतीर्थं धर्माणांधर्ममुत्तमं ज्ञानानांपरमंज्ञानंलाभानां
लाभमुत्तमं श्रावणीपंमहाभागेपुण्यभागवतंसदा। सूतउवाच। एतच्छ्रुत्वाद्यभावंकंधर
णीविस्मयान्विता पुनःपप्रच्छमुदितांप्रतिमास्थापनंतथा॥ इत्यादिवाराहपुराणेश्रीमथुरा
माहात्म्ये ध्रुवतीर्थवर्णनं एकानत्रिंशोध्यायः समाप्तः॥ शुभं संवत् १९२७ आ० कृ० १ भ०